

San Lucas Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuumu

Charo tochasi'ea'me

¹⁻³ Chũ'u Lucapi mũ'ũre Teófiloni rũa masakũni Jesucristo cheja pa'irũmu cho'osi'ere kũara chini ie chũ'o tocha saomu chũ'u mũ'ũre:

Aperũmu pãi Jesucristo cho'оче ñaasome. Repũ apeche'chorũmũpi vũa si'arũmu ñaju paniasome repana repũ cho'оче peore. Ñasinajeju chũkũna'te kũasinaa'me repana. Ũcuaja'che Dios chũ'o chũ'vasinaa'me repana. Ñasina kũasi'ere asa jainũko pãi cuasaju tocha jo'kaasome, maipi ñaa'ju chini.

Tocha jo'karena ũcuare ñakũ masi che'chekũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Jesucristo cho'osi'e pãipi kũajũna peore asakũ pa'ikũ'mũ chũ'u. Jã'ajekũna mũ'ũpi masia'kũ chini ũcuare tocha saomu chũ'u mũ'ũre, "Jã'aja'ñe cho'oto re'ocosomũ", chini.

⁴ Chũ'ũpi tocha saõna ña, "Ãja, jã'aja'ñe Jesucristo cho'oasomũ", chini, "Chekũna kũasi'e, ñũcuarepaa'che jã'a, jã'a pa'ito?", chiija'mũ mũ'ũ. Mũ'ũpi peore masia'kũ chini ie chũ'o tocha saomu chũ'u mũ'ũre.

Angel Juan Pãi Okoro'vekũ pa'ijaũre saja-jachere kũamũ

⁵ Judea cheja canare Herodes chũ'ũrũmu Zacarías judío phairipãiu paniasomũ reparũmu. Dios vũ'e cho'оче cho'orũmu tĩ'ato Abías

paasinana'me si'arumũ cho'okũ paniasomũ repaũ Zacarías ũcuate'epãijekũ. Zacarías rãjo Elisabet ve'easomo. Ũcuaja'che aipãiu Aarón, judío phairi pa'isi'kũ jojosi'koasomo Elisabet. ⁶ Diopi ñato rũa re'opãĩ paniasome repana Zacaríana'me Elisabet. Dios chũ'u jo'kasi'e jachama'ñe cho'oju paniasome repana. Chekuna pãĩ ñaju i'kacu'aasomũ repanare, ũcuare re'oja'che pa'ijuna. ⁷ Elisabeni chĩ paacu'akuna chĩ peova'na paniasome repana. Ũcua chĩ peova'na pa'iju airekosoasome repava'na.

⁸ Reparumũ Abiapãĩ cho'oche cho'orumũ tĩ'aasomũ. Tĩ'auna Zacarías Dios vũ'e kaka ja'me paniasomũ. Kaka pa'iu phairipãĩ cho'oche ja'me cho'okũ paniasomũ repaũ ũcuaja'che phairijekũ. Dios chũ'u jo'kasi'e cho'okũ paniasomũ repaũ, Diopi pojoa'kũ chini. ⁹ Abiapãĩ Dios vũ'ere chĩ'i pa'iju Zacaríani chẽasome ma'ñasuche uojuare. Si'arumũ jã'aja'ñe cho'oju paniasome repana. Chẽarena ruupuna kakaasomũ repaũ ma'ñasuche'te uora chini. ¹⁰ Kaka ma'ñasuche uokuna rũa jainuko pãĩ ve'sere pa'iju Dioni sēeju paniasome. ¹¹ Zacaríaji ma'ñasuche'te uokuna Diore ja'me pa'ikũ, ángel peosichejapi rani ma'ñasuche uoko'a rũ'ũñe nukasomũ. ¹² Angelpi rani nukakuna ña rũa kukusoasomũ repaũ.

¹³ Kukusokuna ángel i'kaasomũ repaũ'te.

—Zacarías, vajuchumanejũ'u. Mu'u sēeñe Dios cho'okaija'mũ mu'ure. Jã'ajekuna murũjo mu'u chĩini jñaaja'mo. Repaũ'te chĩiva'ure cajaan Juanre ve'ojũ'u. ¹⁴ Murũjo chĩiva'ure jñaasirumũ rũa pojoja'mũ mu'u. Chekuna pãĩ

ũcuaja'che jainuko asa pojojanaa'me repava'ure jñaasi'e.

15 Mũ'u chĩire, “Rũa masimũ iku”, chiija'mũ Dios. Cono vëañejë'e ũkuma'ku pa'ija'mũ repaũ. Repaũ'te chuta'a jñaamarũmũpi Dios Rekocho ja'me pa'ija'mũ repaũ'te.

16 Ũcuachi'a ainee pa'iu Dios chu'o rũa chu'vaja'mũ repaũ.

Repaũji chu'vakũna asa Israelpãi jainuko Dios chũ'ũñe aperũmũ cho'ojuũ ũhasosina jo'e cho'ojuũ re'oja'che pa'ijanaa'me.

17 Na'a pa'isirũmũ Dios Repaũ Mamakũni chejana casoja'mũ.

Jã'ata'ni mũ'u chĩipi cheja charo pa'ija'mũ.

Pa'iu aperũmũ pa'isi'ku Elías Dios chu'o rũa masi chu'vacheja'che mũ'u chĩi masi chu'vaja'mũ.

Pãi repana chĩiva'nare cuasache jo'kasosina mũ'u chĩipi Dios chu'ore chu'vakũna asa repana chĩiva'nare jo'e cuasajanaa'me.

Chekũna pãi, Dios chũ'ũñe jachana mũ'u chĩipi Dios chu'ore chu'vakũna asa jachamañe cuasaju re'oja'che pa'ijanaa'me.

Mũ'u chĩi pãipi asa chëa cu'ache cho'ochete ũhasoa'ju chini Dios chu'o chu'vaja'mũ.

Chu'vakũna asa chëa cu'ache cho'ochete ũhasosinajeju Dios Mamaku'te rakũna cuasajanaa'me pãi,

—chinasomũ ángel Zacarías'te.

18 Chikũna,

—Mũ'ũpi chu'o ũcuarepare i'kani, ¿ũquere mũ'u chu'ure cho'o ñoja'u, chu'ũpi mũ'u i'kache'te cuasaa'ku chini? Aiva'ua'mũ chu'u.

Chũ'u romiojẽ'e ũcuachi'a aiva'oa'mo — chiniasomũ Zacarías repau'te ángel'te.

¹⁹ Chikũna ángel ija'che i'kaasomũ:

—Gabriela'mũ chũ'u. Dios chũ'uñe cho'okaikũ'mũ chũ'u. Diopi casosi'kua'mũ chũ'ure, mũ'uni chũ'ore re'oja'chere kuaa'kũ chini. ²⁰ Chũ'u kuasi'e na'a pa'isirũmũ ti'jñeja'mũ mũ'ure. Jã'ata'ni mũ'u chũ'u kuache jachasi'kũjekũ mũ'rũjo mũ'u chũ'ire jñaa'isirũmũjatũ'ka chũ'o i'kama'kũ pa'ija'mũ, jachasi'e ro'i —chiniasomũ ángel repau'te.

²¹ Jã'a cho'oto pã'i chuta'a ve'sere pa'ijũ Zacaríani cha'ajũ paniasome. Cha'ajũ, “¿Je'se pa'ĩna jã'arepa jeerũmũ etama'ñe pa'ikũ jã'ũ?”, chiijũ cuasaasome repana.

²² Cha'atona etaasomũ repau. Etasirũmũ chekũnare chũ'o cutucu'aasomũ repau'te. Cutumaũna, “¡Dios ñosi'ere ña jñanoso chũ'o cutuma'kũ jã'ũ!”, chini cuasaasome repana. Cutucu'akũna repanare rupũ jũjñapi vevoasomũ repau. Ũcua chũ'o cutucu'aasomũ repau'te. ²³ Repau cho'oche cho'o si'asirũmũ vũ'ena co'iasomũ repau Zacarías.

²⁴⁻²⁵ Co'i pa'ĩna repau rũjo chũ'i sũniasomo. Sũni cincorepapãimia vũ'ere pa'io paniasomo repao. Vũ'ere pa'io ija'che cuasako paniasomo repao: “Chura chũ'ure Dios rũa oiũ re'oja'che cho'okaimũ. Chũ'i peova'ojekona rũa vajũchũasi'kua'mũ chũ'ure aperũmũ. Jã'ata'ni Diopi cho'okaiũna chũ'i sũ'iona vajũchũama'mũ chũ'ure chura”, chini cuasako pojoasomo repao.

Jesure jñaa'ajañere kũamũ ángel

26 Repao Elisabet seirepapãimia chĩipũ sũ'irũmũna Dios ángel Gabrielre jo'e casoasomũ, Galilea cheja cajoopo, Nazaret vũ'ejoopona.

27 Repajoopo cako romichĩio umũ peoko paniasomo. Repao mamia'me María. José vejao paniasomo repao. Aperũmũ pãi jainũkore chũ'usi'kũ David jojosina mamakũasomũ José.

28 Diopi casũna ángel María'te repao pa'ichejana kaka i'kaasomũ.

—Dios oicojñoko'mo mũ'ũ. Dios mũ'ũre ja'me pa'ikũ'mũ. Chekũnare romi na'a caje-jaiche re'oja'che cho'okaija'mũ Dios mũ'ũre — chiniasomũ ángel repao'te.

29 Angelpi jã'aja'ñe i'kaũna asa jñano, “¿Je'se pa'ũna ikũ chũ'ũre jã'aja'ñe i'kakũ?”, chini cuasaasomo repao.

30 Rũa kũkũsi'kore jo'e i'kaasomũ repaũ.

—María, vajũchũmanejũ'ũ. Dios mũ'ũre oikũ'mũ. 31 Asarepajũ'ũ chũ'ũ i'kache. Chĩi sũ'ija'mo mũ'ũ. Sũni chĩiva'ũre umũva'ũni jñaaaja'mo mũ'ũ. Jñaa repava'ũre, mũ'ũ chĩiva'ũre Jesure ve'ojũ'ũ.

32 Rũa masiũ aineeja'mũ mũ'ũ chĩi.

Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ repaũ'te, “Iku chũ'ũ chĩia'mũ”, chiija'mũ.

Aipãiu'te Davire judíopãire chũ'ũa'kũ chini jo'kasi'eja'che jo'e Jesuni judíopãi chũ'ũku'te jo'kaja'mũ Dios.

33 Mũ'ũ chĩipi Israelpãi si'arũmũ chũ'ũku pa'ija'mũ.

Jmamarũjẽ'e cuhama'ñe chũ'ũku pa'ija'mũ repaũ,

—chiniasomũ ángel repao'te María'te.

34 Jã'aja'ñe kuauna asa,
—¿Je'se chu'u umu peoko chĩire paaja'che? —
chinasomo repao.

35 Chikona ángel jo'e i'kaasomu repao'te.
—Dios Rekocho mu'uni cajeja'mu. Dios peore
Masikujeku chĩire jo'kaja'mu mu'ure. “Chu'u
chĩi cu'achejẽ'e peokumu iku”, chiija'mu Dios
repau'te.

36 'Mu'u majapãio Elisabet aiva'ota'ni chĩiru
sũ'imo. Umuva'uni chĩire sũ'imo repao. “Chĩi
paacu'amu jã'ore”, chiicojñosiva'ota'ni chĩi
sũ'imo repao. Seirepapãimia sũ'imo repao
chura. 37 Diore cho'ovesachejẽ'e peokumu —
chinasomu repau.

38 Chikuna,
—Dios chẽa paacojñokojeko Repau chũ'uñe
cho'okaiko'mo chu'u. Mu'u chu'ure kuache Diopi
chu'ure cho'okaito re'omu —chinasomo repao.

Chikona ángel jo'ka sanisoasomu.

María Elisabeni ñara chini saisi'ere kuamu

39 Angel sanisosirumu repao María Judea cheja
aikũti pa'ijooona cu'arepa maniasomo. 40 Mani
Zacaría vũ'ena kaka, “¿Pa'iko?”, chinasomo
repao Elisabere. 41 María i'kache'te asakona
Elisabere repao sũ'iva'u chĩiva'u cho'oasomu.
Ûcuarumu Elisabere Dios Rekochoji rani chu'o
i'kache chũ'uasomu.

42 Chũ'ukuna María'te ujachu'opi ija'che
i'kaasomo repao Elisabet:

—Chekunare romi na'a cajejaiche re'oja'che
cho'okaikumu Dios mu'ure. Ûcuaja'che
mu'u chĩiva'ure, chura sũ'iva'ure re'oja'che

cho'okaija'mu Dios. ⁴³ Chu'ure chuova'o pa'iva'oni mu'upi Maire Paaku puka'kopi rakona vajuchukota'ni pojosome chu'u. ⁴⁴ Mu'u i'kache'te asakona chu'u chi, chura su'iva'u pojoku cho'osi'kua'mu chu'ure. ⁴⁵ Dios mu'ure aperumu kuasi'ere asa, "Ucuarepa ti'jñeja'mu chu'ure", chini cuasako rua pojomo mu'u — chiniasomo María'te.

⁴⁶ Chikona María asa i'kaasomo.

"Dios peore masiku'mu", chini cuasako'mo chu'u, chu'u rekocho.

⁴⁷ "Dios chu'u rekocho vati toa saiche ñseja'mu", chini

repani cuasako pojoko'mo chu'u.

⁴⁸⁻⁴⁹ Dios rua re'oku'mu.

Chu'ure Repa chëa paacojñoko'te chuova'o pa'iva'oreta'ni cuasaku re'oja'che cho'okaimu Dios.

Peore Masikujeku chu'ava'ore rua re'oja'che cho'okaimu Repa.

Jã'ajekuna irumu pa'inana'me cho'je pa'ijana ucuanuko chu'u pa'iche'te cuasani,

"Mariani re'orepaja'che cho'okaniasomu Dios",

chijanaa'me pã ucuanuko chu'ure cuasani.

⁵⁰ Dios Repa'te vajuchunare rua oiku'mu. Irumu pa'inarechi'a oima'mu repa.

Charo pa'inarejẽ'e oiu cho'je raijanare peore rua oiku'mu Dios, Repa'te vajuchunare.

⁵¹ Pã, "Peore masinaa'me chukuna", chini cuasanare cuheasomu Dios.

Dios peore Masikujeku repa cho'oñu chiisi'e ñseasomu.

52 Æsekũ chekũnare, masijũ pãi chũ'unare
cuheku chũova'na pa'iva'nani saño pãi
chũ'uñe jo'kaasomũ Dios.

53 Chũova'na pa'iva'nare karama'ñe paarũ chini
rũa re'oja'chere ïsiasomũ Dios.

Kuri paanare tũasõasomũ Dios.

Tũasõũna kuri peova'na paniasome repaña.

54 Mai aipãire oiũ ija'che i'kaasomũ Dios:

“Mũsanũkonare Israelpãi re'oja'che
cho'okaija'mũ chũ'ũ”,

chiisi'e cavesũma'ñe cho'okaniasomũ Repaũ.

55 Abrahamre, mai aipãiũ pa'isi'kũre,

“Re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'ũ mũ'ũre”,

chiisi'e cavesũma'ñe cho'okaniasomũ Dios.

Ûcuaja'che repaũ Abraham jojosiñare ùcuare
Repaũ i'kasi'ere

re'oja'che cho'okaniasomũ Repaũ Dios,

chiniasomo María.

56 I'ka pi'ni Elisabet vũ'ena canũka
ũcuaoña'me paniasomo repao. Chotepãimia
pa'icosomo repao repacheja. Jã'api repao vũ'ena
co'iasomo repao María.

Juan Pãi Okoro'vejaũre jñaaasi'ere kũamũ

57 Na'a pa'isirũmũna repao Elisabet chũire
jñaaumucuse tĩ'aũna chũiva'ũre jñaaasomo.

58 Jñaa pa'iona pãi repao'te kueñe pa'inana'me
repaõ majapãi asaasome repao chũire jñaaasi'e.
Dio'pi repaoni oiũ re'oja'che cho'okakũna asa
saniasome repaña repaoni ja'me pojokañũ chini.

59 Chũiva'ũ ochorepaumucujña jñaaasi'e
pa'itona jo'e saniasome repaña repavũ'e.
Pũka'kũpãipi chũiva'ũ jĩkora'murũ chã'tirũ

pa'ica'nirũ chũto tũache'te chũ'urena ñañũ chini saniasome repaña, judíopãĩ cho'oche. Ũcuachi'a reparãmũna chĩiva'ũre mami ve'oñũ chiniasome repaña. Pũka'kũ mamire Zacarí'a'te ve'oñũ chiniasome repaña repava'ũre. Jã'ata'ni pũka'ko,

⁶⁰ —Pãame. Jã'aja'ñe ve'omanejanaa'me chũkũna. Juanre ve'ojanaa'me chũkũna ikũre — chiniasomo repanare.

⁶¹ Chikona,

—Mũ'ũ majapãĩ Juan ve'enajẽ'e peome — chiniasome repaña.

⁶² Chini chĩiva'ũ pũka'kũre cãjo asama'kũjekũna rupũ vevoasome repaña, repaũ chĩiva'ũre ve'ojachere mamire masiñũ chini.

⁶³ Vevojũna sãĩñe vevoasomũ repaũ tocha-jako'arũ'te rakatena tocha kũara chini. Rarena, “Chũ'ũ chĩĩ mamia'me ie Juan”, chiiche tocha ñoasomũ repaũ. Tocha ñoũna ña jñanoasome repaña. ⁶⁴ Tocha ñoũna teana i'kare'oche care'osoasomũ repaũ chemeño. Chũ'o cutumanesi'kũ churata'ni jo'e chũ'o cutuasomũ repaũ.

—Dios rũa re'okũ'mũ —chiniasomũ repaũ Zacarías.

⁶⁵ Zacarí'aji jã'aja'ñe cho'oũna pãĩ chekũna kueñe pa'ina asa jñanoasome ũcuauko. Ũcuachi'a Judea cheja aikũjña pa'ina ũcuare asa cutujũ paniasome. ⁶⁶ Repaña asasi'ere cuasajũ,

—¿Je'se jã'ava'ũ chĩiva'ũ pa'ija'ũ? —chini cuasajũ sãĩñechi'a ũcuauko sēniasajũ paniasome repaña.

Diopi chīiva'uni rua re'oja'che cho'okakuna asa rua cuasajū paniasome pāi.

Zacarías pojokū i'kasi'ere kumū

67 Ūcuarumū repaū Zacarías, chīiva'ū puka'kū, Dios Rekochoji repauni chū'ūna ija'che kuaasomū Dios chū'o:

68 Pāi chekunapi maini Israelpāire chēa paajuna tuakaniasomū Dios.

Jā'ajekuna Maire Paakū'te, “Rua re'okū'mū mū'ū”, chini cuasajū pañu mai.

69 Ūcuachi'a maini oiū mai jūnisosirumū vati toa sani uuche Ŕsejauni rua Masikuni raoja'mū Dios maire.

Aipāiū David Dios chū'ūñe cho'okaniasomū aperumū.

Ūcuau David jojosingani te'eū'te chēa raoja'mū Dios.

70 Aperumū Diopi kākuna Repaū chū'o kuaana ija'che kuaasome chekunare:

71 “Chekunapi maini Israelpāire cuhejū cu'ache cho'oñu chiito Diopi ũsekaija'mū.”

Jā'aja'ñe cho'okasa chiniasomū Dios maire Israelpāi.

72 Repaū Dios mai aipāire ija'che i'kaasomū:

“Musanukonani oiū re'oja'che cho'okaija'mū chū'ū”,

chiisi'e cavesuma'ñe cho'okaija'mū Repaū Dios.

73 Ūcuachi'a Abrahamre mai aipāiū pa'isi'kure, “Ija'che cho'okasa chū'ū musanukonare Israelpāi”, chiniasomū Dios.

74-75 “Musanukonare cuhenapi chëa paajũ
cu'ache cho'ocojñonare chũ'uri tũa
paaja'mũ musanukonare.

Tũa paakũna chũ'ũ neenajeju musanukonare
cuhenare vajuchũma'ñe

chũ'ũ chũ'ũñe'te cho'oju re'oja'che pa'ijanaa'me
musanukona jũnisõñejatũ'ka”,
chinasomũ Dios Abrahamre.

Jã'aja'ñe kũasomũ Zacarías Dios chũ'o.

⁷⁶ Chini mamakũ'te i'kaasomũ repaũ Zacarías.

Jmava'ũ, mũ'ũ pa'iche'te pãipi ñajũ i'kani,
“Dios Cũnaũmũ Pa'ikũ chũ'o kũakũ'mũ ikũ”,
chijanaa'me mũ'ũre.

Dios Raojau rajachere kũaja'mũ mũ'ũ, pãipi asa
care'va paapu chini.

⁷⁷ Dios neenare masia'ju chini ija'che i'kaja'mũ
mũ'ũ:

“Musanukona cu'ache cho'osi'e tũ'nesokani jo'e
cuasamaneja'mũ Dios.

Tũ'nesokakũna vati toa sani uuche peoja'mũ
musanukonare.”

⁷⁸ Jã'aja'ñe cho'okaija'mũ Dios pãi rũa Oikũjekũ.

Jã'ajekũna Dios Repaũ Mamakũni raopi'ramũ
maire.

⁷⁹ Pa'ivesũju cu'ache cho'oju chijacheja
pa'icheja'che pa'inare jũnisochejẽ'e
vajuchũnare

Repaũ Mamakũni raopi'ramũ Dios maire,
maipi repaũni cuasaa'ju chini.

Rani pa'iu re'oja'che pa'imasiche'te che'choja'mũ
repaũ maire,

chinasomũ Zacarías repaũ mamakũ'te.

80 Repava'u chīiva'u Diore rua cuasaku aineeku paniasomũ. Israelpāi chũ'vamarũmũ pāi peochejñare te'eva'u pa'iu paniasomũ repau Juan.

2

Jesure jñaaasi'ere kũamũ (Mt 1.18-25)

1-3 Jā'arũmũ Augusto pāi ũcuanũkore chũ'ũku paniasomũ. Cheku Cirenio ũcuaja'che Siria cheja canani chũ'ũasomũ reparũmũ. Augusto repau paanare ũcuanũkore chũ'ũasomũ repana mamire toharena kuẽkuera chini. Pāi kuẽkueche'te chũ'ũna repana aipāi pa'isijooona saiche paniasomũ reparare, mamire tochañu chini.

4 Pāipi saijũna José ja'me saniasomũ. Galilea cheja cajoopo Nazaret vũ'ejoopo pa'isi'kupi Judea cheja cajoopona Belén vũ'ejoopona saniasomũ repau, aipāiũ David pa'isijooona.

5-7 Maríana'me saniasomũ repau, ja'me kuẽkuecojñora chini. María repau rũjo pa'ijao chīipũ sũ'ikoji sani, tĩ'a pa'io repao chĩire jñaaarũmũpi tĩ'aũna pi'raso chīiva'ure mũmva'ũni jñaaasomo charo cava'ure. Jñaa repava'ure kãñase'repi rea, cu'ava'na ãu ãira'vũrũna ũhaasomo repao. Pāi kãivũ'ñapi tímusũna cu'ava'na kãivũ'erũna kãiasome repana.

Angeles oveja kuiranani Jesure jñaaasi'ere kũame

8 Reparumũ Belén vũ'ejoopo kueñere ovejava'nare kuirana paniasome. Ovejava'napi patu pa'ichejare pa'ijuna ñamipi kuirajũ paniasome repaña.

9 Ũcuarumũ Diore ja'me pa'ikũji ángelpi rani pa'iana repaña pa'ichejachi'a rũhiso'koro rũa miañe miaasomũ, Diopi cho'okuna. Miakuna ña rũa kukũsoasome repaña oveja kuirana.

10 Rũa kukũsinare ija'che i'kaasomũ ángel:

—Vajuchũmanejũ'ũ. Mũsanũkonare chũ'o re'oja'chere kuara chini raimũ chũ'ũ Israelpãipi ũcuanũko asa pojoa'jũ chini. 11 Asarepajũ'ũ. Ija'chea'me chũ'o chũ'ũ rasi'e: Chura iumucuse pãio chĩiva'ũre jñaacuhasi'koa'mo, aperumũ pa'isi'kũ David pa'isijooona. Repava'ũ chĩiva'ũ repaũte cuasanare vati toa uuche Ësejava'ũpi ranicuhasi'kũa'mũ. Cristoa'mũ repaũ. Pãi ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ. Pãi ũcuanũkore Paakũ'mũ repaũ. 12 Mũsanũkonapi sani ku'eni jñaajanaa'me repava'ũre. Ku'ejũ jñaajato cu'ava'na ãu ãira'vũrũte reasiva'ũ ũhija'mũ chĩiva'ũ. Repava'ũre ñani, “Dios chĩia'mũ iku”, chijanaa'me mũsanũkona —chiniasomũ ángel repañare.

13 Angel te'eu kuacuhaũna chekuna ángeles rũa jainũko rani paniasome. Pa'ijũ Dioni pojoju ija'che i'kaasome repaña:

14 “¡Cũnaumũ Pa'ikũ Dios peore masikũ'mũ”,
chiarũ pãi ũcuanũko!

Ũcuaja'che, “Mũsanũkona Repaũ oicojñona sãĩñe pojoju pa'ijũ'ũ”, chiime chũkuna mũsanũkonare,

chinasome ángeles.

¹⁵ I'ka pi'ni cunaumuna jo'e munisorena saĩnechi'a ija'che i'kaasome repana oveja kuirana:

—Belenna sañu mai. Repacheja cho'osi'ere Diopi raouna ra kuamũ ángel maire. Ñajañu chura cho'osi'ere —chinasome repana.

¹⁶ Chini cu'arepa sani tĩ'a Josena'me María'te ñaasome repana. Ũcuaja'che chĩiva'ure cu'ava'na ãu ãira'vuru ũhiva'uni ñaasome repana.

¹⁷ Ña pi'ni chĩiva'u pa'iche'te ángel repanare kuasi'ere kuaasome repana.

¹⁸ Kuarena ũcuanuko asa jñanoasome repana kuache asasina.

¹⁹ Mariata'ni repana kuache asa i'kama'ko peore cuasako paniasomo. ²⁰ Ña pi'ni co'iasome repana oveja kuirana. Co'ijũ repana asasi'ena'me ñasi'e cuasa, “Peore masiku'mu Dios”, chiiju ángel kuasi'e, “Ũcuarepaa'me”, chini Dioni pojojũ co'isoasome repana.

Jesure puka'kupai Dios vu'e sa ñosi'ere kuamũ

²¹ Chĩiva'u ochorepaumucujña jñaasi'e pa'itona jĩkora'muru chã'tiru pa'ica'niru chuto tua pi'ni mami ve'oasome repana. Jesure ve'oasome repana repava'ure chĩiva'ure. Aperumũ chuta'a repau'te su'imarumũ ángel kuasi'ere mami ve'oasome repana.

²² Dios aperumũ Moisepi pãire kuakaau chini chĩire jñaasi'e cu'a panĩ pi'nirumũ cho'ojache kuaasomũ. Jã'ajekuna Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'oñu chini Jesús puka'kupai Jerusalén vu'ejoopona maniasome. Ũcuachi'a chĩiva'uni Dioni ñojũ, “Iku mu'u neekua'mu”, chiñu

chini maniasome repana. ²³⁻²⁴ Aperumũ Diopi i'kakuna Moisés tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ: Mũsanũkona chĩiva'nare charo cava'nare umũpãiva'narechi'a chũ'ũni ĩsijũ'ũ.

Chũ'ũ neenaa'me repana.

Ũcuaja'che romi cu'a pa'ina cu'a pa'iche'te tũnoũ chini jo'cha va'iva'nani ĩsijũ'ũ chũ'ũre.

Airo jureva'nare ka'chava'nare peoni jo'cha ũkupo chĩiva'nani ũcuajanũkorũ'te ĩsijũ'ũ chũ'ũre,

chinasomũ Dios. Jã'ajekuna Jesús pũka'kupãi Dios chũ'ũ jo'kasi'ere cho'oũ chini Jerusalén vũ'ejoopona maniasome.

²⁵ Reparumũ Jesús pũka'kupãi Jerusalén vũ'ejoopo mani ñato ũcuajoopo'te pãiu rũa re'okũ paniasomũ Simeón, Diore cuasakũ. Pa'iu Dios Raojaũni cha'akũ paniasomũ repaũ, pãi chekũnapi Israelpãire cu'ache cho'oũ chiito Ĕsejaũni. Dios Rekocho repaũ'te Simeonre ja'me paniasomũ. ²⁶ Ũcuarekochoji ja'me pa'iu ija'che kũasomũ repaũ'te: “Chuta'a jũnisomaneja'mũ mũ'ũ. Pãi ũcuaukore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũre ñaũetũ'ka vajũũ pa'ija'mũ mũ'ũ”, chinasomũ. ²⁷⁻²⁸ Ũcuarumũ Simeón Dios Rekochoji chũ'ũkũna Dios vũ'ena mũa kakaasomũ. Kaka pa'iuña Jesús pũka'kupãi repaũ'te cajajũ ũcuavũ'ena kakaasome. Dios chũ'ũ jo'kasi'ere cho'oũ chini kakarena repaũ Simeón repava'ũre chĩiva'ũre cajo Dioni pojokũ ija'che i'kaasomũ:

²⁹ Chũ'ũre Paakũ, mũ'ũ i'kasi'epi ũcuarepa ti'jũeũna ñacuhamũ chũ'ũ.

Jã'ajekuna chura chu'ure jũ'iñe ãsemanejũ'u.
 Pojoku jũnisoja'mu chu'u churata'ni, ũcuare
 iva'ure ñacuhasi'kujeku.

30 Mu'u Raosi'kure ñacuhamu chu'u pãi chëa
 paaku vati toa uuche Æsejaure.

31 Pãi ũcuanuko ña masia'ju chini raosi'kua'mu
 mu'u ikure.

32 Churata'ni ikupi chu'vakuna mu'u chu'o asa
 chëajanaa'me judío peona.

Ūcuaja'che chura chukuna'te judiõpãi, mu'u
 neenare re'oja'che cutujanaa'me pãi,
 chiniasomu.

33 Chĩiva'unu jã'aja'ñe i'kauna asa jñanoasome
 repa na Jesús puka'kupãi.

34-35 Ūcuarumu repau,

—Diopi musanukonare re'oja'che cho'okaau —
 chini puka'kore María'techi'a i'kaasomu.

Asarepajũ'u: Ikure Diopi raouna mai Is-
 raelpãi te'enachi'a ikuni cuasaju re'oja'che
 pa'ijanaa'me.

Chekunata'ni ikuni cuasamaru cu'ache
 pa'ijanaa'me.

Ikure pãi jainuko cuhejanaa'me.

Jã'ajekuna iva'ure mu'u chĩiva'ure rua oija'mo
 mu'u.

Pãi jainukore repa na rekoñoã cuasache ña
 kuaja'mu iku,

chiniasomu repau Simeón.

36 Ūcuachi'a ũcuavũ'ere Ana Dios chu'o kuako,
 Fanuel, Aser pãiu mamako paniasomo. Rua
 aiva'o paniasomo repao. Rua romichĩiva'opi
 umuu'te veja sieterepaũsurumuchi'a paniasomo
 repao. 37 Sieterepaũsurumu vejasi'e pa'ikoni

ũjũva'ũpi jo'ka jũnisouna rua jeerũmu te'eva'o pa'io paniasomo repao. Ochenta y cuatro repaũsurũmu te'eva'o paniasomo repao. Te'eo pa'io Dios vũ'ere umucujũana'me ñami Dioni pojoko paniasomo repao, te'eñoãchi'a etako. Te'eumucujũna ãu ãimairo pa'io Dioni sũeo paniasomo repao. ³⁸ Ũcuarũmu Jesús pũka'kupãi pa'iruupũna kakaasomo repao. Kaka chũiva'ũre ña Dioni, "Re'orepamũ", chini chũiva'ũ pa'iche'te Israelpãire Jerusalén pa'inani repanare cu'ache cho'onare Ũsekaijaũre cha'anani kũaasomo repao.

Nazaret vũ'ejoopo co'isi'ere kũamũ

³⁹ Ũcuarũmu Jesús pũka'kupãi Dios chũ'ũ jo'kasi'e peore cho'o pi'ni chũiva'ũre co'chajũ repana pa'ijooona, Galilea cheja cajoopo Nazaret vũ'ejoopona co'iasome. ⁴⁰ Co'i pa'ijũna aineekũ chũiva'ũ na'a rua kokaũ paniasomũ. Dios chũ'ũ jo'kasi'e rua che'chekũ aineekũ paniasomũ repava'ũ chũiva'ũ. Dios repaũ'te pojokũ re'oja'che cho'okaniasomũ.

Jesús Dios vũ'e pa'isi'ere kũamũ

⁴¹ Jesús pũka'kupãi Jerusalén vũ'ejoopo si'aũsurũmu maniasome. Aperũmu Dios repana aipãi Egipto cheja pa'inare etua rasi'ere cuasajũ pojojũ fiesta'te ja'me cho'oũ chini maniasome. Repa fiesta mami pascuaa'me. ⁴² Chũiva'ũ docerepaũsurũmu pa'itona fiestarũmu tĩ'aũna pũka'kupãi Jesure majũ maniasome Jerusalén vũ'ejoopona. ⁴³ Fiesta cho'o pi'ni Jesús pũka'kupãi co'ijũna pãi jainũko ja'me

co'iasome. Ūcuauko co'ito te'eva'u chīiva'u co'imaneasomu. Repau co'ima'ñe puka'kupāi vesuasome.

⁴⁴ Vesujū, “Chekunana'me co'icosomu mai chīi”, chini te'eumucuse co'inapi mamaku'te ku'easome repa. Ku'ejū peore repa majapāina'me repau ñanare sēniasasome repa chīiva'uni jñaañu chini.

⁴⁵ Jā'ata'ni repau'te jñaamaneasome repa. Ku'ete'e Jerusalenna jo'e co'iasome repa repa'ni ku'e jñaañu chini. ⁴⁶ Choteumucujña ku'enapi Dios vū'e kaka ñato ūcuavū'ere pa'iu judíopāi che'chona chenevū'te ñu'iu repa i'kache'te asa sēniasaku paniasomu repau chīi.

⁴⁷ Sēniasakuna repa'ni sāiñe chu'o sēto rua masi kuaasomu repau. Repa'ni masi kuakuna asa rua jñanoasome repa, “Rua masimū iku”, chini. ⁴⁸ Puka'kupāi repau i'kache'te asa jñano puka'kochi'a ija'che i'kaasomo repau'te:

—Jmava'u, ¿je'se pa'iana mu'u chukuna'te kuamairo canukau? Maja'kuna'me chu'u mu'uni oiju rua ku'ejū pa'ime —chiniasomo puka'ko.

⁴⁹ Chikona,

—¿Je'se pa'iana ku'ere chu'ure? Chu'u Ja'ku chū'u jo'kasi'e cho'оче pa'imū chu'ure ivū'e. ¿Jā'a musanakona vesuche? —chiniasomu repa.

⁵⁰ Jā'ata'ni repau i'kasi'e asavesuasome repa.

⁵¹ Ūcuarumu Jesús puka'kupāina'me Nazaret vū'ejoopona co'iasomu. Co'i pa'iu puka'kupāi chū'uñe cho'oku paniasomu repa. Repa puka'ko Dios vū'e repa cho'osi'ere rua cuasako paniasomo.

⁵² Repau Jesús aineeku na'a rúa masi cuasaa-somũ. Dios repau'te rúa pojoasomũ, pãĩ ũcuaja'che.

3

Juan Pãĩ Okoro'vesi'ku pãĩ peochejare pa'iu pãĩpi saijuna Dios chu'o chu'vasi'ere kuamũ
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Reparũmũ Tiberiopi pãĩ ũcuanũkore chũ'uasomũ. Repau Tiberio quincerepaũsurũmũ chũ'urũmũna Poncio Pilato ũcuaja'che Judea cheja pa'inani chũ'uasomũ. Herodes ũcuaja'che Galilea cheja pa'inani chũ'uasomũ. Felipe ũcuaja'che Herodes cho'jeũ Iturea cheja pa'inana'me Traconite cheja pa'inare chũ'uasomũ. Lisaniás ũcuaja'che Abilinia cheja pa'inani chũ'uasomũ. ² Repana chũ'urũmũ Anana'me Caifás judío phairipãire ũcuanũkore chũ'uasome. Reparũmũ Dios Zacarías mamaku'te Juanre pãĩ peochejare pa'iana pãire chu'vaa'ku chini chũ'uasomũ. ³ Chũ'ũna asa sani Jordán chiacha rũ'tũva pa'inani pãire chu'vakũ paniasomũ repau peore repakã'jũo ku'iu. Ija'che chu'vaasomũ repau:

—Mũsanũkona cu'ache cho'оче ũhaso re'oja'chere mama cuasajũ'u, Diopi mũsanũkona cu'ache cho'osi'ere tũnoso jo'e cuasamanea'ku. Cu'ache cho'оче'te ũhaso Dioni cuasajũ okoro'vecojũojũ'u —chiiũ chu'vakũ paniasomũ repau Juan.

⁴ Aperũmũ Isaías, Dios chu'o kuasi'ku ija'che tocha jo'kaasomũ maire, Juan cho'ojachere kuaku:

Pãiu pãi peochejare sani pa'iu pãipi repauni saito
 ujachu'opi ija'che i'kakũ chũ'vaja'mũ:

“Maire Paakũ raipi'ramũ.

Repauni cha'aju mũsanũkona rekoñoã
 ma'a rũhiñe pa'ima'a care'vacheja'che
 re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'ũ.

⁵ Aikũjña chenevũã peore cha'opi ta'pisõja'mũ.

Aikũjña rũa ujakũjña pa'isikũjña jmakũjñarũa
 ñañasõja'mũ.

Ma'ña ju'chũ pa'ima'ña rũhima'ña carũhija'mũ.

Ma'ña cojñana'me chĩ'ca pa'isima'ña
 sũ'kajama'ña care'oja'mũ.

Mũsanũkona aperũmũ pa'isi'e peore rũhiñe
 care'vajũ'ũ.

⁶ Dios Raojau pãi oiũ vati toa uuche Ësejau
 rajia'mũ maire.

Rakũna pãi ũcuanũko ñajanaa'me repau'te”,
 chiija'mũ repau,

chiimũ Isaías tocha jo'kasi'e.

⁷ Ũcuarũmũ pãi jainũko Juanre
 okoro'vecojñoũ chini saniasome. Satena ija'che
 i'kaasomũ repau:

—Mũsanũkona te'ena chuta'a cu'ache
 cho'oche ũhamanajeju aña pa'icheja'che
 cu'ache pa'ime. “Maipi okoro'vecojñoru

Dios maire cu'ache cho'omaneja'mũ”, chini
 cuasaju raimẽ mũsanũkona. Jã'ata'ni

mũsanũkona cu'ache cho'oche ũhasoma'to Diopi
 chũ'ũna cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanũkonare.

⁸ Mũsanũkona cu'ache cho'oche'te ũhaso
 re'oja'che pa'iju Dios chũ'ũne'te cho'ojũ pa'ijũ'ũ.

Mũsanũkonapi re'oja'che pa'ito chekunapi
 ñani, “Ina cu'ache cho'oche ũhasosinajeju

re'oja'che pa'ime", chiijanaa'me mʉsanʉkonare. Ija'che cuasacosome mʉsanʉkona: "Abraham jojosiinaa'me mai. Jā'ajekuna Dios maire cu'ache cho'omaneja'mʉ", chiijʉ cuasacosome mʉsanʉkona. Jā'aja'ñe cuasamanejũ'ʉ mʉsanʉkona. Diore Repaʉni cho'oʉato ira'karũã catara'karũãpi Abraham jojosinare chekʉnare cho'ore'omʉ, Repaʉ chũ'ʉñe cho'ojanare. ⁹ Sũkiñũã ãñe kũĩñũãpi sãijarũã kũima'to, "Cu'amʉ iñũã", chini kueni ʉosome pãi. Dios ũcuaja'che pãi cu'ache pa'inare cu'anajejuna vati toana saoja'mʉ —chiniasomʉ Juan repanare.

¹⁰ Chikuna,

—Jā'a pa'ito, ¿ũquere cho'ojanaa'ñe chukuna? —chiniasome repa.

¹¹ Chitena,

—Ija'che cho'ojũ'ʉ. Mʉsanʉkona ũcuauakʉji kãña ka'chakãña paani chekʉre kãña peova'ure te'ekãa ĩsijũ'ʉ. Ũcuachi'a mʉsanʉkona ũcuauakʉji ãu paani chekʉnare ãu peova'nare ĩsijũ'ʉ —chiniasomʉ repaʉ repanare.

¹² I'katona pãi chũ'ʉnare kuri kookaina Juanni rianasome, okoro'vecojñoñu chini. Rani repaʉ'te ija'che sēniasome repa:

—Masiʉ, chukuna, ¿ũquere cho'ojanaa'ñe? —chiniasome.

¹³ Chitena i'kaasomʉ repaʉ.

—Pãi chũ'ʉna mʉsanʉkonare chũ'ʉsinʉkorʉchi'a kuri sēni koojʉ pa'ijũ'ʉ. Na'a cajejaiche sēni koomanejũ'ʉ —chiniasomʉ repaʉ.

¹⁴ Sõtaopãi ũcuaja'che sēniasome repaʉ'te.

—¿Ûquere chukuna cho'ojanaa'ñe? —
chinasome.

Chitena i'kaasomꞫ repaꞫ.

—Kuri Ɜakuna pāi paache'te cho'o kꞫko tꞫamanejũ'Ɜ. Ûcuachi'a kurire kꞫko tꞫasoñu chini cu'ache cho'omanani, “Cu'ache cho'osinaa'me mꞫsanꞫkona”, chiimanejũ'Ɜ. Cho'oche ro'ichi'a koojꞫ pojojꞫ pa'ijũ'Ɜ. Na'a rꞫa kooche chiimanejũ'Ɜ —chinasomꞫ Juan repanare sōtaopāi.

¹⁵ Jā'aja'ñe i'kauna asa jñanoasome repana pāi. Pāi ũcuanꞫkore chũ'Ɜa'kꞫ chini Dios RaojꞫre Cristo'te cha'anajejꞫ ija'che cuasaasome repana: “¿Dios Raosi'kꞫa'Ɜ iku? ¿Cristoa'Ɜ?”, chini cuasaasome repana. Juan pa'iche'te vesꞫjꞫ sãinechi'a sēniasaasome repana.

¹⁶ Repanapi sãinechi'a sēniasajꞫna asa Juan ũcuanꞫkore i'kaasomꞫ.

—Chu'Ɜ mꞫsanꞫkonare re'oja'che cho'okaiꞫ okoro'vemꞫ. Na'a pa'isirꞫmꞫ chekꞫ na'a rꞫa masikꞫji rani pa'ia na'a rꞫa re'oja'che cho'okaija'mꞫ mꞫsanꞫkonare. Chu'Ɜre na'a rꞫa masikꞫjekuna repaꞫ'te cuasaku vajuchꞫku pa'imꞫ chu'Ɜ. Na'a rꞫa masikꞫjeku repaꞫ'te cuasanare Dios Rekocho'te isija'mꞫ repaꞫ. RepaꞫ'te cuasamanareta'ni ÛcuajꞫi chũ'Ɜuna na'a pa'isirꞫmꞫna cu'ache ti'jñeja'mꞫ. ¹⁷ Pāi trigo cho'oni po'te repacaã rũhikuanupꞫ chi'i ũhame. RepasꞫota'ni Ɜosome. Na'a pa'isirꞫmꞫ RaijꞫ pāi ũcuanꞫkore chi'i trigo cho'ocheja'che cho'okꞫ cu'ache cho'oche ũhamanare vati toana chachamatoana saoja'mꞫ. Cu'ache

cho'ochē ũhaso Repau'te cuasanareta'ni puka'ku pa'ichejana saja'mu repau —chiniasomu Juan repanare pai. ¹⁸ Dios chu'o re'oja'chere rua chu'vache chu'vaasomu Juan repanare.

¹⁹ Na'a pa'isirumu Herodes, pai chũ'ukuji cho'jeu Felipe rãjoni Herodiani tua paaasomu. Tua paakuna Juan asa chu'vate'easomu repau'te, ũcuachi'a cheke cu'ache cho'osi'ere asani. ²⁰ Chu'vakuteta'ni asa jachasoku jo'e na'a rua cu'ache cho'oasomu repau. Repau'te chu'vasiva'ure Juanre pai cheavu'ena cuaasomu repau Herodes.

Jesure okorosi'ere kwamu

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Aperumu Juan pai jainukore okoro'veku paniasomu. ũcuaja'che Jesure okoroasomu repau. Okorocojnosirumu Jesus puka'kuni seniasomu. Puka'kuni seeuna cunaumu teana re'ojauumu care'o ²² Dios Rekocho ũkupoja'iu ũcuauuni cajeasomu. Dios Rekocho cajesirumu cunaumupi ija'che i'kache asoasomu:

—Mu'u chu'u chĩa'mu. Mu'ure rua chiimu chu'u. Mu'ure rua pojomu chu'u —chiiche asoasomu.

Jesús aipai pa'isina mamia'me

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús treintarepaũsurumu pa'icosomu chekurumu, repau pai apechu'varumu. “Jã'u Jesús, José chĩa'mu”, chiijũ cuasaasome pai repau'te.

José puka'ku pa'isi'ku Elí paniasomu.

²⁴ Elí puka'ku pa'isi'ku Matat paniasomu.

Matat puka'ku pa'isi'ku Leví paniasomꞫ.
 Leví puka'ku pa'isi'ku Melqui paniasomꞫ.
 Melqui puka'ku pa'isi'ku Jana paniasomꞫ.
 Jana puka'ku pa'isi'ku José paniasomꞫ.
 25 José puka'ku pa'isi'ku Matatías paniasomꞫ.
 Matatías puka'ku pa'isi'ku Amós paniasomꞫ.
 Amós puka'ku pa'isi'ku Nahum paniasomꞫ.
 Nahum puka'ku pa'isi'ku Esli paniasomꞫ.
 Esli puka'ku pa'isi'ku Nagai paniasomꞫ.
 26 Nagai puka'ku pa'isi'ku Maat paniasomꞫ.
 Maat puka'ku pa'isi'ku Matatías paniasomꞫ.
 Matatías puka'ku pa'isi'ku Semei paniasomꞫ.
 Semei puka'ku pa'isi'ku José paniasomꞫ.
 José puka'ku pa'isi'ku Judá paniasomꞫ.
 27 Judá puka'ku pa'isi'ku Joanán paniasomꞫ.
 Joanán puka'ku pa'isi'ku Resa paniasomꞫ.
 Resa puka'ku pa'isi'ku Zorobabel paniasomꞫ.
 Zorobabel puka'ku pa'isi'ku Salatiel paniasomꞫ.
 Salatiel puka'ku pa'isi'ku Neri paniasomꞫ.
 28 Neri puka'ku pa'isi'ku Melqui paniasomꞫ.
 Melqui puka'ku pa'isi'ku Adi paniasomꞫ.
 Adi puka'ku pa'isi'ku Cosam paniasomꞫ.
 Cosam puka'ku pa'isi'ku Elmodam paniasomꞫ.
 Elmodam puka'ku pa'isi'ku Er paniasomꞫ.
 29 Er puka'ku pa'isi'ku Josué paniasomꞫ.
 Josué puka'ku pa'isi'ku Eliezer paniasomꞫ.
 Eliezer puka'ku pa'isi'ku Jorim paniasomꞫ.
 Jorim puka'ku pa'isi'ku Matat paniasomꞫ.
 30 Matat puka'ku pa'isi'ku Leví paniasomꞫ.
 Leví puka'ku pa'isi'ku Simeón paniasomꞫ.
 Simeón puka'ku pa'isi'ku Judá paniasomꞫ.
 Judá puka'ku pa'isi'ku José paniasomꞫ.

José puka'ku pa'isi'ku Jonam paniasomꞫ.
Jonam puka'ku pa'isi'ku Eliaquim paniasomꞫ.
31 Eliaquim puka'ku pa'isi'ku Melea paniasomꞫ.
Melea puka'ku pa'isi'ku Mainán paniasomꞫ.
Mainán puka'ku pa'isi'ku Matata paniasomꞫ.
Matata puka'ku pa'isi'ku Natán paniasomꞫ.
32 Natán puka'ku pa'isi'ku David paniasomꞫ.
David puka'ku pa'isi'ku Isaí paniasomꞫ.
Isaí puka'ku pa'isi'ku Obed paniasomꞫ.
Obed puka'ku pa'isi'ku Booz paniasomꞫ.
Booz puka'ku pa'isi'ku Salmón paniasomꞫ.
Salmón puka'ku pa'isi'ku Naasón paniasomꞫ.
33 Naasón puka'ku pa'isi'ku Aminadab paniasomꞫ.
Aminadab puka'ku pa'isi'ku Aram paniasomꞫ.
Aram puka'ku pa'isi'ku Arni paniasomꞫ.
Arni puka'ku pa'isi'ku Esrom paniasomꞫ.
Esrom puka'ku pa'isi'ku Fares paniasomꞫ.
Fares puka'ku pa'isi'ku Judá paniasomꞫ.
34 Judá puka'ku pa'isi'ku Jacob paniasomꞫ.
Jacob puka'ku pa'isi'ku Isaac paniasomꞫ.
Isaac puka'ku pa'isi'ku Abraham paniasomꞫ.
Abraham puka'ku pa'isi'ku Taré paniasomꞫ.
Taré puka'ku pa'isi'ku Nacor paniasomꞫ.
35 Nacor puka'ku pa'isi'ku Serug paniasomꞫ.
Serug puka'ku pa'isi'ku Ragau paniasomꞫ.
Ragau puka'ku pa'isi'ku Peleg paniasomꞫ.
Peleg puka'ku pa'isi'ku Heber paniasomꞫ.
Heber puka'ku pa'isi'ku Sala paniasomꞫ.
36 Sala puka'ku pa'isi'ku Cainán paniasomꞫ.
Cainán puka'ku pa'isi'ku Arfaxad paniasomꞫ.
Arfaxad puka'ku pa'isi'ku Sem paniasomꞫ.

Sem puka'ku pa'isi'ku Noé paniasomũ.

Noé puka'ku pa'isi'ku Lamec paniasomũ.

³⁷ Lamec puka'ku pa'isi'ku Matusalén paniasomũ.

Matusalén puka'ku pa'isi'ku Enoc paniasomũ.

Enoc puka'ku pa'isi'ku Jared paniasomũ.

Jared puka'ku pa'isi'ku Mahalaleel paniasomũ.

Mahalaleel puka'ku pa'isi'ku Cainán paniasomũ.

³⁸ Cainán puka'ku pa'isi'ku Enós paniasomũ.

Enós puka'ku pa'isi'ku Set paniasomũ.

Set puka'ku pa'isi'ku Adán paniasomũ.

Adán aperumũ mamarumũ Dios
cho'ocojñosi'ka'mũ.

4

*Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'ku chini
chũ'ute'esi'ere kwamũ
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

¹ Ũcuarumũ Jesús Jordán chiacha saisi'ku rani Dios Rekocho chũ'ũñe peore si'arumũ cho'okũ paniasomũ. Dios Rekochoji chũ'ũña pãĩ peochejare sani pa'iu paniasomũ repaũ.

² Cuarentarepaumucujña pãĩ peochejare pa'iu ãũ ãima'ñe pa'iuña ãucuhaasomũ repaũ'te. Pãĩ peochejare pa'iuana vati ai sani Jesuni cacũ'ora chini ija'che i'kaasomũ:

³ —Mu'upi Dios Mamarepakũ pani ipũ catarũ mini, pãrũ carũñojũ'ũ —chiniasomũ.

⁴ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:
—Dios chũ'o aperumũ tocha jo'kasi'e ija'che kwamũ:

Pāipi chũ'urejẽ'e cuasama'ñe repaña ãijañere
ãuchi'a cuasajũ pa'ito cu'amũ.

Jã'achi'a cuasama'ñe chũ'u chũ'ũñe'te cuasajũ
cho'ojũ pani re'oja'che pa'ijanaa'me pãi,
chiimũ —chiniasomũ Jesús vatire.

⁵ Jã'aja'ñe i'kacuhásirũmũ vati ai repaũ'te
Jesure aikũtina sa mũa teana te'erũmũ peore
chejña pãi pa'ichejña ñoasomũ.

⁶⁻⁷ Ñokũ ija'che i'kaasomũ repaũ repaũ'te:

—Cheja pa'iche peore rũa re'oja'chea'me.
Aperũmũna chũ'ure ñisichejña'me ichejña,
chũ'ũpi peore chũ'ũa'kũ chini. Chura chũ'ure
ũakũni ñisija'mũ chũ'u. Jã'ajekũna mũ'ũpi
chũ'ũni, “Peore masiku'mũ mũ'u”, chiimũ, ro're
ñũ'ũ pojoru mũ'ũni peore ichejña ñisija'mũ
chũ'u, mũ'ũpi chũ'ũkũ paau chini. Cheja
pa'imajña'ũã cu'amajña'ũã peore ñisija'mũ
chũ'u mũ'ure —chiniasomũ vati.

⁸ Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Diore Pãi Ũcuanũkore Paaku'techi'a, “Peore
masiku'mũ mũ'u”, chiijũ pojojũ
Repaũ chũ'ũñechi'a cho'ojũ pa'ijũ'ũ
mũsanũkona pãi,
chiimũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

⁹⁻¹¹ Jã'a i'kacuhásirũmũ vati ai repaũ'te
Jerusalén vũ'ejoopona sa Dios vũ'e sũ'sevũna
mũa ija'che i'kaasomũ:

—Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che
kũamũ:

Dios ángeleva'nare, mũ'ũni kuirajũ mũ'u tuã'ito
repaña jũjña'pi chũ'ũa'jũ chini raoja'mũ,
mũ'ũpi tuãni asi cho'omane'a'kũ chini,

chiimũ. Jã'ajekũna mũ'ũpi Dios Mamarepakũ pani ichejapi chejana chã'ijũ'ũ. Dios i'kasi'epi ũcuarepa pa'ito ichejapi chãni asi cho'omaneja'mũ mũ'ũ —chiniasomũ vati ai.

¹² Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Ũcuachi'a Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Chũ'ũ cho'omasiche'te rupũ ñañũ chini sēemanējũ'ũ mũsanũkona pãi, chiimũ Dios —chiniasomũ Jesús repaũ'te vati aire.

¹³ Chikũna Jesure si'ache cu'ache cho'oa'kũ chini chũ'ute'e jo'ka sanisoasomũ repaũ vati ai, jo'e na'a pani rasa chini.

*Jesús Galilea cheja aɾevũatũ pãi chũ'vache
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)*

¹⁴ Jã'a cho'o pi'nisirũmũ Galilea chejana co'iasomũ Jesús. Dios Rekocho chũ'ũñechi'a peore re'oja'chechi'a cho'okũji co'iasomũ repaũ. Peore cho'okũji co'ĩũna Galilea cheja pa'inana'me ũcuacheja kueñe pa'ina jainũko repaũ pa'iche'te asa cutujũ paniasome pãi. ¹⁵ Ũcuachejare pa'ĩũ judíopãi chi'ivũ'ñana si'arũmũ mũa che'chokũ paniasomũ repaũ. Che'chokũna asa, “Rũa masiũ'ũ ikũ”, chini pãi ũcuanũko re'oja'che cutuasome repaũ'te.

*Jesús Nazaret vũ'ejoopo pa'isi'ere kũamũ
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)*

¹⁶ Ũcuarũmũ Jesús Nazaret vũ'ejoopona co'iasomũ, repaũ aineesijoopona. Co'i pa'ĩũ pũaumucusepi tĩ'aũna judíopãi chi'ivũ'ena mũa kaka ñũ'isi'kũpi Dios chũ'o tocha

jo'kasi'ere ñaku i'kara chini vuni nukaasomũ repaũ. Puaumucujña tĩ'ato judiõpãi chi'ivũ'e si'arũmũ muaasomũ repaũ. ¹⁷ Vuni ñakakũna Dios chũ'o aperũmũ kuasi'kũ Isaías tocha jo'kasi'e pa'ikorovũ'te mini ñiasome repaũ'te, ñaku i'kaa'kũ chini. Ñisirena rũhikorovũ ca'nesija'ovajekũna repaũ ñaku i'kajachere ku'ekũ koraasomũ repaũ. Ku'e jñaã ija'chere ñaku i'kaasomũ repaũ:

¹⁸⁻¹⁹ Dios Rekochoji chũ'ũmũ chũ'ũre, chũ'ũpi pãire Dios chũ'ore re'oja'chere chũ'vaa'kũ chini.

“Pãire ija'che chũ'vajũ'ũ”, chiimũ chũ'ũre Dios Rekocho:

“Chũova'na pa'iva'nani Dios chũ'ore chũ'vajũ'ũ, Repaũni cuasajũ pojojũ paapũ.

Ûcuaja'che Dios chũ'o vesũva'nare chũ'vajũ'ũ masia'jũ.

Cu'ache cho'ocojñõnare ùcuaja'che cu'ache cho'oche ñsekaijũ'ũ.”

Ija'che kuajũ'ũ repanare pãĩ:

“Dios re'oja'che paapũ chini vati ai paasinare pãĩ tua paaja'mũ, vati chũ'ũñe'te cho'omaneajũ chini.

Pãĩ ùcuanũkore Dios re'oja'che cho'okairũmũ tĩ'acuhãmũ”,
chiiche'te ñaku i'kaasomũ Jesús, Isaías tocha jo'kasi'e.

²⁰ I'ka pi'ni repaja'ova ca'ne repavũ'e kuirakũni co'cho pũũ ñu'ĩũna repavũ'e chi'isina pãĩ ùcuanũko rũa pãĩñaasome repaũ'te.

²¹ Ñajũna repanare jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Chura chu'u ñaku i'kasi'e aperumũ Dios i'kasi'ea'me. Dios aperumũ kuasi'e musanukona ñaju'te cho'o ñocuhamũ iumucuse —chiniasomũ Jesús repanare pãi.

²² Jã'aja'ñe i'kauna asa jñano pãi ũcuanuko re'oja'che cutuasome repau'te, “Chu'o re'oja'chere i'kamũ iku”, chiijũ. Asa jñano sãĩñechi'a sēniasaasome repana.

—¿Iku José mamakuma'ku? —chiniasome repana.

²³ Jã'aja'ñe i'kajuna asa i'kaasomũ repau.

—Chu'u i'kasi'ere jachajũ ija'che i'kañu chiime musanukona chu'ure: “Mũ'u Capernaum vu'ejoopo pa'iu cho'osi'e asasinaa'me chukuna. Chura ichejana mũ'u pa'ichejana ũcuare chukunani cho'o ñoto jachamanejanaa'me chukuna mũ'ure. Mai aipãi ija'che i'kaasome: ‘Ëko chaipi jũni ũcuajji meñe ũko cho'o vajure'omũ’, chiniasome.” Jã'aja'ñe musanukona i'kañu chiime chu'ure — chiniasomũ Jesús repanare.

²⁴ Chini jo'e i'kaasomũ repau.

—Musanukonare ũcuarepare chu'o i'kamũ chu'u. Dios chu'o kuakaina aineesijoopoã cana pãi repana kuache Dios chu'o asa jachame. Musanukona ũcuaja'che ijoopo chu'u aineesijoopo cana chu'u kuache Dios chu'o asa jachame. ²⁵⁻²⁶ Aperumũ cho'osi'ere kuara. Aperumũ ũcuaja'che Eliapi Dios chu'ore kuakuna judío aipãi asa jachaasome ũcuate'epãiu'teta'ni. Reparumũ Israel cheja va'jeromiva'na rua jainuko pa'irumuna choteũsurumũ jo'e chekuũsurumũ joopo

okojě'e ramauna ãujě'e peosomũ. Æure peojũ si'achejña ãucuhava'na paniasome pãi. Repacheja canapi repaũ chũ'vache'te asa jachajuna cho'okaimaneasomũ Elías repanare. Diopi saouna judío peona pa'ichejare Sarepta vũ'ejoopo'te sani repajoopo cava'oni te'eva'ore va'jeva'ore re'oja'che cho'okaniasomũ repaũ Elías. Sarepta vũ'ejoopo kueñea'me Sidón. ²⁷ Aperumũ Eliseo Israel chejare pa'iu Dios chũ'ore kũakũ paniasomũ. Mai aipãi, asi ravũ jũ'ina rũa jainũko paniasome reparumũ. Eliseo repaũ kũache'te Dios chũ'ore repanapi asa jachajuna te'eũ'terejě'e asi ravũ jũ'ikũ'te vasokaimaneasomũ, Diopi ũsekũna. Judío peokũ'techi'a te'eũ'te vasoasomũ repaũ, Naamán, Siria cheja cakũrechi'a —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁸ Jesupi judío peonare Dios cho'okaiche'te kũauna asa repavũ'e pa'ina ũcuanũko rũa pe'ruasome repaũ'te. ²⁹ Asa pe'rujũ vuni Jesure chẽa vũ'ejoopo rũ'tuvana juha saasome repana. Juha sa aikũti sě'sevũ pa'ijooojekũna repakũti chu'chuvana na'a umũna mũaasome repana repaũ'te, ũcuachejapi jũjo tũũ chini. ³⁰ Jũjo tũũ chiisinareta'ni repana chenevũji eta sanisoasomũ Jesús.

*Pãiu'te pa'isi'kũre vatire etosi'ere kũamũ
(Mr 1.21-28)*

³¹ Eta sani Galilea cheja cajoopona Capernaum vũ'ejoopona tĩ'aasomũ repaũ Jesús. Tĩ'a pa'iu pũaumucusepi tĩ'auna judiõpãi chi'ivũ'ena mũa che'choasomũ repaũ. ³² Rũa masikũjekũ masi

che'chokuna asa jñano, “Ruarepa masiku iku”, chiniasome pã.

³³ Reparumũ ũcuavũ'ere pãiu vatire paaku paniasomũ. Vatire paakujeku Jesús i'kache'te asa rũa cuiku ija'che i'kaasomũ repau:

³⁴ —Jesús, Nazaret raisi'ku chukuna'te cho'omanejũ'ũ. Mu'ũ pa'iche masimũ chu'ũ. Dios Raocojñosi'kua'mũ mu'ũ. Re'oku'mũ. ¿Chukunani cu'achejana saora chini raku mu'ũ? —chiniasomũ repau.

³⁵ Jã'aja'ñe i'kauna Jesús repau'te vatire jo'e i'kache ũseku ija'che i'kaasomũ:

—Re'omũ. Ũcuamakarũ i'kajũ'ũ. Etajũ'ũ mu'ũ jã'ũre pãiu'te —chiniasomũ Jesús.

Jesupi, “Etajũ'ũ”, chikuna vati pãiva'ũre pa'isi'ku repava'ũre cho'o tãuku eta sanisoasomũ. Pãiu'te asi cho'oma'ñe eta sanisoasomũ vati.

³⁶ Jesupi vatini eto saouna ña, kũkũso pãi ũcuanũko sãinechi'a cutuasome.

—¿Je'se pa'ikujeku iku vati chũ'ũmasiku? Jesupi rũa masakujeku chũ'ũto eta sanisõnaa'me vati —chiniasome pã.

³⁷ Jesús cho'osi'e ñasinapi kueñe pa'inani kũarena asa Jesús pa'iche'te cutujũ paniasome pã.

*Simón Pedro vao'te Jesús vasosi'ere kũamũ
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)*

³⁸ Ũcuarumũ Jesús judíopãi chi'ivũ'e eta Simón vũ'ena mua kakaasomũ. Kaka ñato Simón vao cha'vo ravũna jũniasomo. Jũ'iona, repaoni vasoa'ku chini Jesure rũa sēniasome repaña.

³⁹ Ruarepa sēejũna jũ'iko ũhiko'a kueñere

nukaku, “Cha'voche churujũ'u ikore”, chiniasomũ Jesús. Chikuna teana vajuasomo repao. Vajũ vuni repanare ãure ãuasomo repao.

*Jũ'iva'nare jainukore Jesús vasosi'ere kũamũ
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)*

⁴⁰ Na'icuhatona chekũnare jũ'inare saasome pãi, Jesupi vasoa'kũ chini. Ravũ rũa si'ache jũ'inani saasome repana. Sarena repanare ũcuanukore rupũ chẽse vasoasomũ Jesús.

⁴¹ Ũcuachi'a vati jainukore pãi pa'isinare peore eto saosokaniasomũ repaũ. Eto saokũna cuijũ ija'che i'kaasome vati:

—Dios Mamakũ'mũ mũ'u —chiniasome.

Jã'aja'ñe i'kajũna, “Jo'e i'kamanejũ'u”, chini i'kaũseasomũ Jesús repanare vati. “Pãi ũcuanukore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ ikũ. Cristoa'mũ”, chiijũ chini ũseasomũ Jesús repanare vati.

*Galilea chejare pa'iu Jesús Dios chũ'o
chũ'vasi'ere kũamũ
(Mr 1.35-39)*

⁴² Jo'e apeñatato vũ'ejoopo pa'isi'kupĩ eta pãi peochejana saniasomũ Jesús. Sani te'eũ pa'iuña repaũ pa'isijooopo pa'ina ku'e jũaa tĩichejũna saiũseasome repaũ'te.

⁴³ Ũsejũna,

—Dios chũ'ure Repaũ chũ'ore kũaa'kũ chini raosi'kũa'mũ. Jã'ajekũna chekũchejũnare sani ku'iu repachejũna cajoopoã canani cu'ache cho'ochẽ ũhasõsinare pãi Dios chẽa paache'te kũache pa'imũ chũ'ure —chiniasomũ Jesús repanare.

44 Galilea cheja pa'irumũ judíopãi chi'ivũ'ña si'arumũ mũa Dios chũ'ore chũ'vakũ paniasomũ repaũ.

5

Va'i jainũkore jñaasi'ea'me

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Na'a pa'isirumũ Jesupi Genesaret chiara ru'tuva'te sani nukakũna pãi jainũko rani chi'iasome. Repaũ i'kache'te Dios chũ'ore kueñe nukaju asaũu chini, jairepanũkojẽ repaũ'te rũ'ũñe ji'risoasome repana. ² Chi'irena nukaku chiara ru'tuva ju'ivũãre choovũã te'eka'chapavũã pãi peovũã ju'ivũãre ñaasomũ repaũ, va'i chonapi jũo mani va'i chorũãre choajũna. ³ Ña sani Simón choovũna tuni, “Chũ'ure na'a joozona etuajũ'ũ”, chiniasomũ repaũ Simonre, choovũ paakũ'te. Chikũna, “Jau”, chini na'a joozona etuaũna choovũ'te ñu'ia pãire che'choasomũ repaũ. ⁴ Che'cho pi'ni Simonre jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Jeechejana rũichejana saũu. Sani va'ire chojũ'ũ —chiniasomũ Jesús.

⁵ Chikũna,

—Masiũ, ñami chũkũna si'añami chojũ pa'isinaa'me. Jã'ata'ni va'irejẽ'e chomanesinaa'me chũkũna. Jã'ata'ni mũ'upi chũ'ũkũna jo'e choja'mũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

⁶ Jesupi chũ'ũna cho churata'ni va'ire jairepanũkore chorena va'i chorũã che'reasomũ.

⁷ Che'resokũna repanare ja'me pa'inare chekũvũ pa'inare vevojũ soniasome repana, rani

ja'me cho'okaapu chini. Sotena rani repaña choovna'me chekuna choovu peore va'ire jairepanukore tujña timuso runisora'aasome repaña. ⁸ Jã'aja'ñe cho'ovna ña Simón Pedro Jesure ti'jñeñe ro're ñu'ia ija'che i'kaasomu:

—Pãi Ūcuanukore Paaku, cu'ache pa'iku'mu chu'u. Jã'ajekuna jo'ka saijũ'u chu'ure — chiniasomu. ⁹ Simón Pedro va'ire jairepanukore cho repau'te ja'me pa'inana'me kukusoasomu. ¹⁰ Va'i ja'me chosina, Zebedeo chĩi, repañare ja'me pa'ina Santiagona'me Juan ũcuaja'che kukuasome. Kukujuna Jesús Simonni i'kaasomu.

—Vajuchumanejũ'u musanukona. Irumupi vña sani ku'ia pãire chu'vaku pa'ijũ'u mu'u, chu'uni cuasaju jova'ju —chiniasomu Jesús repau'te Simonre. ¹¹ Jã'aja'ñe i'kauna asa, “Jau”, chini choovna jñajñu mau ũha cu'amajñaruã peore ũcuachejana jo'ka Jesuna'me saniasome repaña.

*Asi ravu paava'ure Jesús vasosi'ere kamu
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)*

¹² Na'a pa'isirumu Jesupi va'ejoopo'te sani pa'ivna pãiu ca'nivú si'acaca'nivú asi ravu paava'upi rani tijñaasomu Jesure. Tijña repau chia meñe sime ro're ñu'ia Jesure rua sēniasomu repau.

—Pãi Ūcuanukore Paaku, mu'ure vasuato vasoju'u chu'vva'ure; vajura —chiniasomu repau.

¹³ Chikuna Jesús repauni chēaku i'kaasomu.

—Jau, vatora. Vajujũ'u —chiiu chēakuna asi teana te'erumu peore ja'jusoasomu repau

ca'nivũ pa'isi'e. ¹⁴ Repavũte vasocuha Jesús ija'che chũ'uasomũ:

—Chũ'u mũ'ũre vasosi'e pãi chekũnare kuamanejũ'u. Kuama'ñe judío phairi'techi'a ñojaijũ'u mũ'u vajũsica'nivũ. Ũcuaja'che aperũmũ Moisés chũ'u jo'kasi'e cu'amajñaruã sa ïsijũ'u Diore, mũ'u cu'are tunokakũna mũ'u vajũsi'ere masia'jũ pãi —chiniasomũ Jesús.

¹⁵ Jã'ata'ni chekũnapĩ repaña asasi'ere jo'e chekũnani kuajũna na'a ruã jainũko pãĩ Jesús pa'iche asaasome. Asa repavũ pa'ichejana si'arũmũ na'a jainũko chi'ijũ paniasome pãĩ, repavũ i'kache'te asaũu chini. Jũ'iva'na ũcuaja'che vasocojñõũu chini ja'me chi'iasome.

¹⁶ Pãĩpi si'arũmũ repavũ pa'ichejana na'a jainũko raijũna si'arũmũ pãĩ peochejana Dioni sãsa chini saiũ paniasomũ repavũ.

*Nũka ku'imava'ũre Jesús vasosi'ere kuamũ
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)*

¹⁷ Na'a pa'isirũmũ Jesupi che'chokũna fariseopãina'me judiõpãĩ che'chona ñu'ijũ asajũ paniasome. Galilea cheja cajoopoãna'me Judea cheja cajoopoã si'ajoopoã raisinana'me, Jerusalén vũ'ejoopo raisina paniasome repaña. Diopi peore Cho'omasikũji cho'okaiũna jũ'iva'nare vasoasomũ Jesús. ¹⁸ Jesús repavũ'e pa'itona pãĩ nũka ku'imava'ũre ũhikãa ũhiva'ũni kuãijũ ranciasome. Jesús pa'ivũ'ena cuaa repavũ nũkacheja ti'jñeñena ũhaũu chiniasome repaña. ¹⁹ Cuaa ũhaũu chiinaretani repavũ'ere pãĩpi timusorena cuaacu'aasomũ repanare. Cuaacu'akũna repavũ'e sã'sevũna

mua ũcuachejapi coje racho ũcuacojepi repau ũhikãapi pãĩ ũcuanũko nukacheja chenevũna Jesús ti'jñeñena caso ũhaasome repana jũ'iva'ũre. ²⁰ "Iva'ũre Jesús vasoja'mũ", chini cuasaju caso ũharena Jesús repana cuasasi'e ña i'kaasomũ repava'ũre.

—Asarepajũ'u mu'u. Mu'u cu'ache cho'osi'e tũnosõmũ chu'u. Tũnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chu'u —chinasomũ Jesús repava'ũre.

²¹ Jã'aja'ñe i'kauna asa judíopãĩ che'chonana'me fariseopãĩ ija'che cuasaasome: "¿Je'se pa'ũna iku jã'aja'ñe i'kaku? Dios asacuheche'te i'kamũ iku jã'a. Diochi'aa'mũ pãĩ cu'ache cho'oche tũnokaiku", chiijũ cuasaasome. ²² Jã'aja'ñe cuasajũna Jesús repana cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Je'se pa'ũna musanũkona jã'aja'ñe cuasache? ²³ Chu'u ikũre, "Mu'u cu'ache cho'osi'e tũnosõmũ chu'u. Tũnosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chu'u", chiisi'ere asa, "Joreu'mũ iku. Pãĩ jã'aja'ñe cho'omasinajẽ'e peomũ", chiijũ cuasame. Jã'ata'ni chu'ũpi ikũre, "Vũni, nũka ku'ijũ'u", chikũna vũni nukakũna ñani, "Jorema'kua'mũ Jesús. Repau i'kasi'e ũcuarepa cho'omasimũ", chiijacosome musanũkona. ²⁴ Chu'u, pãire ja'me paau chini Dios Raosi'ku chejare pa'ũ pãĩ cu'ache cho'oche tũnoñena'me pãĩ vasoche cho'omasimũ pa'iche'te musanũkonapi ña masia'ju chini vasokaija'mũ chu'u ikũre —chinasomũ Jesús repanare.

Chini nũka ku'imava'ũre i'kaasomũ repau.

—Vuni mu'u ũhisikãa mini vu'ena co'ijũ'u — chiniasomu.

²⁵ Chikuna pãi ũcuanuko ñaju'te vuni repau ũhisikãa mini vu'ena co'isoasomu repau. Dios repau'te cho'okaisi'ere cuasaku pojoku, "Peore masiku'mu Dios", chiiu co'iasomu repau. ²⁶ Jã'aja'ñe cho'ouna pãi ũcuanuko ña jñanoasome. Ũcuaja'che, "Dios peore masiku'mu", chiiju pojoasome repana. Pojonata'ni vajuchujju ija'che i'kaasome repana:

—Irumu mai ñama'ñere re'oja'che cho'ochete ñame mai —chiniasome repana.

Levire Jesús soisi'ere kuamu

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Jã'aja'ñe cho'o pi'ni eta pãi chũ'unare kuri kookaikute, Levire ñaasomu Jesús. Kuri kookaina pa'ivu'e ñu'ikuni ña ija'che i'kaasomu Jesús repau'te Levire:

—Rani chu'uni ja'me ku'iu chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repau'te.

²⁸ Chikuna asa, "Jau", chini vuni repau paasi'e cu'amajñaruã peore jo'kaso Jesuna'me saniasomu repau.

²⁹ Ũcuarumu Leví Jesuni pojoku pãire soniasomu ãure ãura chini. Sokuna kuri kookainana'me chekuna pãi rua jainuko mua kaka puasome repavu'e. ³⁰ Ñu'iju fariseopãina'me judiopãi che'chona Jesús neenani ke'reju,

—¿Je'se pa'iuana musanukona kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me ãu ãiñe? —chiniasome repana.

31 Chitena asa Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãi vajuna ãko cho'оче chiima'me. Jũ'iva'nata'ni ãko cho'оче chiime. 32 Chũ'ũ ũcuaja'che pãi, “Re'onaa'me chũkũna”, chiinani, “Cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'ũ”, chisa chini cajesi'kũma'mũ icheja cheja. Pãi, “Cu'ache pa'inaa'me chũkũna”, chiiva'narechi'a, “Mũsanũkona cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'ũ”, chisa chini cajesi'kũa'mũ chũ'ũ — chiniasomũ repaũ.

Dioni sējeũ ãu ãima'ñe pa'iche'te Jesuni sēniasasi'ere kũamũ

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Ūcuarũmũ repana fariseopãi ija'che i'kaasome Jesure:

—Juan neena si'arũmũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ijũ Dioni sēeme. Chũkũna neena ũcuaja'che cho'onaa'me. Mũ'ũ neenata'ni jã'aja'ñe cho'oma'me —chiniasome.

34 Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Pãi, romi vejani majapãina'me repanare kueñe pa'inare peore soni chi'i ãu ãime. Romi vejakũ pa'ĩuna ãu ũsecu'amũ. 35 Na'a pa'isirũmũna repaũ'te chekũnapi sasõjanaa'me chekũchejana. Jã'arũmũta'ni repaũni oijũ te'eñoã ãu ãimairo pa'ijanaa'me repana. Chũ'ũ neena ũcuaja'che na'a pa'isirũmũ Dioni sējeũ te'eñoã ãu ãimairo pa'ijanaa'me chũ'ũ peorũmũ —chiniasomũ Jesús repanare.

36 Reparũmũ pãi te'ena aperũmũ che'chosi'ena'me mama che'choche ũcuapa'rũva cuasañũ chini aperũmũ che'chosi'e

ũhacuheasome. Chekunata'ni mama che'choche asacuheasome. Jã'ajekuna Jesús repanani chũ'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Aikãarũji che'resõru mamase'rechoji che're aikãana põ juhamanaa'me pã. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãarũ mamase'recho põ juhasikãarũjekũ rueni ji'rosõna na'a ÷jacoje che'remũ. Ũcuachi'a mamase'rechoji aikãana põ juharu re'oja'che ñoma'mũ. ³⁷ Ũcuachi'a pĩsi ÷che cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vemanaamẽ pã. Aituruna ro'veru conopi kosani saũ che'resõ turujẽ'e cho'osõkũ pĩsi ÷che conojẽ'e ÷cuaja'che cho'osõmũ. ³⁸ Jã'ajekuna pã pĩsi ÷che cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Mamaturuta'ni che'remairo rupũ saũmũ. Jã'ajekuna cono kosa ñu'iu ja'ñusõma'mũ. ³⁹ Ũcuaja'che pã aperũmũ cho'osi'ere cono ũku ñani mama cho'osi'e ũkucuheme, “Aperũmũ cho'osi'epi na'a sãija'imũ”, chini cuasajũ —Jã'aja'ñe chũ'vaasomũ Jesús repanare fariseopã.

6

*Jesús neena pũaumucusena trigocha'charũã
pura ãisi'ere kũamũ*

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Ũcuarũmũ Jesús pũaumucusena repaũ neenana'me trigo chiopi saiju paniasome. Saiju repaũ neena trigocha'charũã pura ãniasome.

² Jã'aja'ñe cho'ojũna ña fariseopã i'kaasome repanare.

—¿Je'se pa'ina mʉsanʉkona
pʉaumucuseta'ni cho'oche cho'oche? —
chinasome repa.

³⁻⁴ Chitena Jesús i'kaasomʉ repanare.

—¿Aperumʉ pa'isi'kʉ David cho'osi'ere
kʉajʉ mai aipāi tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe
mʉsanʉkona? Ija'che kʉamʉ repa:

David, repaʉ'te ja'me pa'inana'me āucuhakʉna
Dios vʉ'ena kaka Diopi pojoa'kʉ chini
judío phairipāi tʉosi'ere pā mini āiʉ repaʉ'te
ja'me pa'inare āukʉ āniasomʉ.

Dios, phairipāichi'a āijǎ'ʉ chiisi'ere ānisōasomʉ
repaʉ David,
chiimʉ —chinasomʉ Jesús repanare.

⁵ Chini,

—Chʉ'ʉni Dios Raosi'kʉni pʉaumucusena
cho'oche'te chǎ'ʉto chǎ'ʉre'omʉ —chinasomʉ
repaʉ.

*Cu'ajǎturʉ paakʉ'te Jesús vasosi'ere kʉamʉ
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)*

⁶ Na'a pa'isirumʉ Jesús pʉaumucusena
judíopāi chí'ivʉ'ena kaka che'choasomʉ.
Che'choto ũcuavʉ'ere pāiʉ ʉjajǎture cu'ajǎturʉ
paakʉ paniasomʉ.

⁷ Repavʉ'e chí'isina judíopāi che'chonana'me
fariseopāi Jesure rʉa pāiñaasome. “¿Jesús iu-
mucuse pʉaumucusena cu'ajǎturʉ paakʉ'te va-
soja'ʉ?”, chini ñʉ'ijʉ ñaasome repa. Repaʉji
cho'oʉna ña repaʉni cu'ache i'kaʉu chini
cha'aasome repa.

⁸ Repana cuasache masikʉta'ni cu'ajǎturʉ
paakʉ'te ija'che i'kaasomʉ Jesús:

—Vuni rani pāi chenevu'te nukajũ'u —
chinasomũ.

Chikũna vuni sani nũkaasomũ repau.

⁹ Ũcuarũmũ Jesús i'kaasomũ repanare.

—Mũsanũkonani chũ'o sēniasara. Pũaumucujũana chekũnani re'oja'che cho'okaito, ¿re'okũ? Jã'apãani, ¿cu'ache cho'ore'okũ? Ũcuachi'a, ¿chekũnare vasore'okũ? Jã'apãani, ¿vanisõre'okũ repanare? —chinasomũ Jesús repanare pāi.

¹⁰ Chini ũcuanũkore chũri ña, cu'ajũtũru paaku'te ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'u jũtu saujũ'u —chinasomũ.

Chikũna saũasomũ. Saũna repajũtu teana re'ojajũtu care'osoasomũ.

¹¹ Jã'aja'ñe cho'oũna ña Jesure rũa pe'ruche pe'ruasome repana. Pe'ruju, “¿Je'se mai jã'ure cho'ojanaa'ñe?”, chini sãĩñechi'a cutuasome repana.

Jesús Dios chũ'o chũ'vajanani saora chini docerepanare chẽamũ

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Na'a pa'isirũmũ Jesús aikũtina mũniasomũ, Dioni sēsa chini. Mũni te'eñami sēu ñataasomũ repau.

¹³ Ñataũna repau'te chiinare soni rao docerepanarechi'a chẽa ija'che i'kaasomũ repau: “Dios chũ'ore sani chũ'vaju paaru chini saoja'mũ chũ'u mũsanũkonare”, chinasomũ repau. ¹⁴ Iea'me repau chẽasina mami: Simonre chẽa chekere mami ve'oasomũ repau. Pedro'te ve'oasomũ. Jã'ajekũna Simón Pedro ve'easomũ

repaꝝ. Andrere repaꝝ Simón Pedro cho'jeu'te ũcuaja'che chēaasomꝝ repaꝝ. Ũcuaja'che Santiago'te Juanre, Felipe'te, Bartolomere chēaasomꝝ repaꝝ.

¹⁵ Ũcuaja'che Mateo'te, Tomare chēaasomꝝ. Chekure Santiago'te Alfeo mamaku'te ũcuaja'che chēaasomꝝ. Chekure ũcuaja'che Simonre, cananistapāi ja'me cho'oche cho'okaiku'te chēaasomꝝ.

¹⁶ Ũcuaja'che Judare, cheku, Santiago ma-maku'te chēaasomꝝ. Ũcuaja'che Judas Iscariote'te chēaasomꝝ. Na'a pa'isirumꝝ repaꝝ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jꝝ chini chekꝝnani jo'kaasomꝝ.

*Pāi jainuko che'chomu Jesús
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Ũcuarumꝝ Jesús aikūti pa'isi'kupꝝ repaꝝ neenana'me caje re'ojajaevana canukato repaꝝ'te chiina, rꝝa jainuko paniasome. Pāi chekꝝna ũcuaja'che rꝝa jainuko paniasome. Jerusalén vꝝ'ejoopo cana, Judea cheja cajoopoã cana, ũcuachejña po'ña canana'me Tiro vꝝ'ejoopo canana'me Sidón vꝝ'ejoopo chiara rꝝ'tꝝva cajoopoã cana paniasome repana. Jã'achejña pa'inapi Jesús i'kache'te asañu chini ranciasome repana. Jũ'iva'na repaꝝni vasocojñoñu chini ratena vasoasomꝝ Jesús repava'nare. ¹⁸ Ũcuaja'che vatire paajꝝ jũ'iva'na vasocojñoasome. ¹⁹ Jesure rꝝa masiꝝjekꝝna jũ'iva'na rupꝝ repaꝝni chēse vajꝝasome. Jã'ajekꝝna pāi jũ'iva'na ũcuanuko chēse vajꝝñu chiniasome repaꝝ'te.

*Pojojɯ pa'ichena'me pojomairo pa'iche kɯamɯ
Jesús*

(Mt 5.1-12)

20 Ūcuarɯmɯ Jesús repɯ neenani ñakɯ i'kaasomɯ.

—Chɯova'na pa'inaa'me mɯsanɯkona. Jã'ata'ni mɯsanɯkonani Diopi paakɯna pojɔjɯ pa'ijũ'ɯ.

21 'Ūcuachi'a chura ãucuhava'na pa'ime mɯsanɯkona. Jã'ata'ni pojɔjɯ pa'ijũ'ɯ. Na'a pa'isirɯmɯ ãu karama'ñe paajanaa'me mɯsanɯkona.

'Ūcuachi'a chura oijɯ sɯmava'na pa'ime mɯsanɯkona. Jã'ata'ni pojɔjɯ pa'ijũ'ɯ. Na'a pa'isirɯmɯ pojɔjɯ sojɯ pa'ijanaa'me mɯsanɯkona.

22 'Chura pãi mɯsanɯkonare cuheme, chɯ'uni Dios Raosi'kɯni cuasajɯna. Cuhejɯ kueñe pa'ima'me. Ūcuachi'a mɯsanɯkonare cu'ache i'kame repana. Ūcuachi'a mɯsanɯkona pa'iche'te chekɯnani kɯani joreme repana, “Cu'ache pa'inaa'me jã'ana”, chiijɯ. Jã'ata'ni pojɔjɯ pa'ijũ'ɯ mɯsanɯkona. 23 Pãi cu'ache cho'ojanaa'me mɯsanɯkonare. Jã'ata'ni cha'ijɯ pojɔjũ'ɯ. Na'a pa'isirɯmɯ Dios pa'ichejare sani pa'ijɯna rɯa re'oja'chere ïsija'mɯ Dios mɯsanɯkonare. Aperɯmɯ ūcuaja'che mɯsanɯkonare cuhena aipãipi cu'ache cho'oasome Dios chɯ'o kɯakaisinare —chiniasomɯ Jesús repɯ neenare.

24 Chini pãi ūcuankore jo'e i'kaasomɯ repɯ.

—Chura mɯsanɯkona kurire rɯa paajɯ, “Diore chiima'me chɯkɯna”, chini cuasajɯ pojɔjɯ

pa'ime. Icheja cheja pa'irumuchi'a pojojũ pa'ime mʉsanukona. Jã'ata'ni mʉsanukona jũnisõsirumũ cu'ache cuasasi'e ro'i cu'ache ti'jñeuna oijũ pojomanejanaa'me.

²⁵ 'Mʉsanukona te'ena ãu karamañe si'arumũ chajiche ãijũ pojojũ pa'ime. Jã'ata'ni na'a pa'isirumũ ãucuhava'na pa'ijanaa'me mʉsanukona, Diore cuasamanesi'e ro'i.

'Ûcuachi'a mʉsanukona te'ena si'arumũ sojũ pa'ime. Jã'ata'ni na'a pa'isirumũ sũmauna oijũ pa'ijanaa'me mʉsanukona, Diore cuasamanesi'e ro'i.

²⁶ 'Mʉsanukonapi chũ'ũ chũ'ore rũhiñe kuato re'oja'chere ãsejũ cu'ache i'kajanaa'me pãi mʉsanukonare. Rũhiñe kuama'tota'ni re'oja'che i'kajanaa'me. Jã'ajekũna pãipi mʉsanukonani si'areparumũ re'oja'che cututo Dios chũ'o rũhiñe kuamanajejũna cu'ache ti'jñeja'mũ mʉsanukonare. Mʉsanukonare re'oja'che cutuna aipãipi aperumũ jorejũ, "Dios chũ'o kuakainaa'me chũkũna", chiisinare re'oja'che cutujũ paniasome —chiniasomũ Jesús repanare.

*"Mʉsanukonare cuhenare pãi oijũ pa'ijũ'ũ",
chiimũ Jesús*

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Chini Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Mʉsanukonare chũ'ũ i'kache asa jachamanare ija'che chũ'vamũ chũ'ũ: Mʉsanukonare cuhenare oijũ pa'ijũ'ũ. Re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũ'ũ repanare.

²⁸ 'Ûcuachi'a, "Mʉsanukonare cu'ache ti'jñea'ku", chiinare sãiñe cu'ache i'kamañe, "Re'oja'che ti'jñea'ku mʉsanukonare", chiijũ'ũ

repanare. Ûcuachi'a, mʉsanʉkonare cu'ache cho'onare Dioni re'oja'chere sēekaijʉ pa'ijũ'ʉ. ²⁹ Chekʉpi pe'rukʉ mʉ'ʉ vachoturupʉna asi charato jo'e chekʉkã'ko ʉsemanejũ'ʉ jo'e charaa'kʉ. Ûcuachi'a chekʉpi mʉ'ʉ sē'sevʉ ju'ikãare tʉasõru chekʉkãare rupʉ ʉsijũ'ʉ repau'te. ³⁰ Ûcuachi'a mʉ'ʉ paamajñaruãre ʉcuauakʉji sēeto rupʉ ʉsijũ'ʉ repau'te. Ûcuachi'a chekʉpi mʉ'ʉ paamajñaruãre tʉasõru, “Co'chojũ'ʉ chu'ʉre”, chiimanejũ'ʉ repau'te. ³¹ Mʉsanʉkona chiiche chekʉnapi cho'okaiche ruu chiime mʉsanʉkona. Jã'ajekʉna chekʉnare ʉcuaja'che mʉsanʉkona chiiche'te re'oja'chere cho'okaijʉ pa'ijũ'ʉ. Mʉsanʉkonare re'oja'che cho'oma'tojē'e ʉcua re'oja'che cho'okaijʉ pa'ijũ'ʉ repanare.

³² 'Pãi cu'ana repanare oinarechi'a oijʉ pa'inaa'me. Jã'ajekʉna mʉsanʉkonapi mʉsanʉkonare oinarechi'a sãiñe oito pojomaneja'mʉ Dios. ³³ Pãi cu'ana repanare re'oja'che cho'okainarechi'a sãiñe re'oja'che cho'okaijʉ pa'ime. Jã'ajekʉna mʉsanʉkonapi mʉsanʉkonare re'oja'che cho'okainarechi'a sãiñe re'oja'che cho'okaito pojomaneja'mʉ Dios. ³⁴ Pãi cu'ana ʉcuajanare kuri prestani, “Co'chojanaa'me ina”, chini prestame kuri. Jã'ajekʉna mʉsanʉkonapi co'choche cuasonarechi'a kurire prestato pojomaneja'mʉ Dios. ³⁵ Jã'ajekʉna mʉsanʉkonare cuhenare oijʉ pa'ijũ'ʉ. Ûcuaja'che re'oja'che cho'okaijʉ pa'ijũ'ʉ repanare. Mʉsanʉkonani ʉcuauache'te prestañu chiito co'chochejē'e cuasama'ñe

prestajũ'u repanare. Jã'aja'ñe cho'oju pa'ito Dios re'oja'chere ïsija'mu musanukonare re'oja'che cho'osi'e ro'i. Musanukonare cuhenani re'oja'che cho'oju pani Dios Cunaumu Pa'iku cho'ocheja'che re'oja'che cho'ojanaa'me musanukona. Dios Repaũ cho'okaiche, "Re'orepamu", chiimanarejẽ'e re'oja'che cho'okaiũ pa'iku'mu. Cu'ache cho'onare ũcuachi'a re'oja'che cho'okaiku'mu Repaũ. ³⁶ Mai Ja'ku Dios pãi ũcuanukore oicheja'che chekunare pãi oiju pa'ijũ'u musanukona — chiniasomu Jesús repanare.

Chekũna cu'ache cho'oche ñani, "Cu'ache pa'inaa'me musanukona", chiiju ke'remanejũ'u (Mt 7.1-5)

³⁷ ũcuarumu Jesús jo'e ija'che i'kaasomu repanare:

—Chekũna cu'ache cho'oche ñani, "Cu'ache pa'inaa'me musanukona", chiiju ke'remanejũ'u. Jã'aja'ñe ke'rema'to Dios ũcuaja'che musanukona cu'ache cho'oche ñakuta'ni i'kamaneja'mu. ũcuachi'a musanukonari chekũna cu'ache cho'oche'te ñani, "Cu'ache cho'osi'e ro'i, ro'iche pa'imũ musanukonare", chiiju ke'remanejũ'u repanare. Jã'aja'ñe i'kama'to Dios ũcuaja'che musanukona cu'ache cho'oche ñakuta'ni, "Cu'ache cho'osi'e ro'i, ro'iche pa'imũ musanukonare", chiimaneja'mu. ũcuachi'a chekũna cu'ache cho'oche ñani jo'e cuasamanejũ'u repaña cho'osi'e. Jo'e cuasama'to Dios ũcuaja'che musanukona cu'ache cho'oche ñakuta'ni jo'e cuasamaneja'mu musanukona cho'osi'e. ³⁸ Musanukonari ũcuamamajñaruã

paani, chekũnare rupũ ĩsijũ pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oto Dios ũcuaja'che mũsanũkonare re'oja'chere ĩsija'mũ. Mũsanũkona chekũnare cu'amajñarũã turu ũjaturuna timuñe maña ĩsisi'eja'che ĩsija'mũ Dios mũsanũkonare. Mũsanũkona, chekũnani pũsere ĩsiñũ chini kuẽkue ĩsisi'eja'che kuẽkue ĩsija'mũ Dios mũsanũkonare. Mũsanũkonapi chekũnani jmamajñarũã kuẽkue ĩsito Dios ũcuaja'che jmamajñarũã ĩsija'mũ mũsanũkonare. Jã'ata'ni mũsanũkonapi chekũnani cajejaiche ĩsito Dios ũcuaja'che cajejaiche ĩsija'mũ mũsanũkonare —chinasomũ Jesũs repanare.

³⁹ I'ka pi'ni repanani chu'vakũ ija'chere cuasakũ kũasomũ repaũ:

—Na'ava'ũ chekũre ũcuaja'che na'ava'ũni juha sacu'amũ. Sani ñamava'najejũ ũcuaturũpũ cojena tuã'ijanaa'me repana. ⁴⁰ Utija'o che'chena repanare che'chonare na'a rũa masima'me. Jã'ata'ni utija'o peore che'che pi'nini repanare che'chona masicheja'che masijanaa'me repana.

⁴¹ 'Pãiu repaũ ñakova'te chĩ'camaka ũjamaka paakũ'teta'ni cuasomaneasomũ. Cuasama'kũta'ni ja'me pa'ikũ ñakova pa'imakarũ jmakakarũta'ni ñaasomũ repaũ. Rũa tĩĩnea'me jã'a. Mũsanũkona ũcuaja'che tĩĩne cho'ome. Rũa cu'ache cho'onata'ni mũsanũkona cu'ache cho'oche cuasama'me. Jã'ata'ni chekũnapi jmakakarũ cu'ache cho'oche ñani rũa cuasanaa'me mũsanũkona. ⁴² Ũcuaja'che pãiu repaũ ñakova'te chĩ'camaka ũjamaka paakũta'ni tunoma'ñe paamũ. Jã'ata'ni chekũpi ñakova'te chĩ'camakarũ jmakakarũ

paache ñanita'ni, “Raijũ'u. Mu'u ñakova pa'imakarũ chĩ'camakarũ'te tunokasa”, chiimũ. Rũa tĩĩnea'me jã'a. Mũsanũkona ũcuaja'che rũa tĩĩne cho'ome. Rũa cu'ache cho'onata'ni mũsanũkona cu'ache cho'oche ũhasõma'ñe pa'inata'ni, chekũna jmakarũ cu'ache cho'oche ñani, “Mũsanũkona cu'ache cho'oche ũhasõjũ'u”, chiinaa'me. Jã'aja'ñe cho'oto cu'amũ. Sẽ'sevũchi'a re'oja'cheja'che ñoñe pa'inaa'me. Pãiu ñakova chĩ'camaka ũjamaka paakũ repamaka tunosirũmũ na'a masi ñokũna chekũ chĩ'camakarũ tunokaire'omũ. Ũcuaja'che charo mũsanũkonapi cu'ache cho'oche'te ũhasõ re'oja'che pa'ijũ chekũnare mũsanũkona i'kache'te ũcuarepa cho'oju chekũnani jã'aja'ñe chũ'vato re'omũ. Jã'ata'ni ũcuarepa cho'omanapi chekũnani chũ'vato cu'amũ —chiniasomũ Jesús repanare.

*Sũki ãu ãire'oche kũĩũãna'me ãicu'ache
kũĩũã pa'iche'te kũamũ
(Mt 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ Ũcuarũmũ Jesús pãire jo'e chũ'vaasomũ.

—Sũkiũã ãĩne kũĩũã koka pa'ĩũã sãija'imaruã kũima'mũ. Ũcuachi'a koka peora'ñũã sãijaruã kũima'mũ. ⁴⁴ Sũkiũã repañũ kũisi'ere ãni ña masime pãi repañũ pa'iche. Miusava higoruã kũima'mũ. Ũcuachi'a miusava ũche kũima'mũ. Ũcheñũpi ũche kũimũ. ⁴⁵ Pãi ũcuaja'che re'oja'che cuasana re'oja'chere cutume. Ũcuaja'che pãi cu'ache cuasana cu'ache'te cutume. Pãi ũcuanũko

repana rekoñoã cuasache cutunaa'me —chiïu chũ'vaasomũ Jesús repanare.

*Vũ'ña ka'chavũ'ña cho'osi'ere kũamũ
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ Ũcuarũmũ Jesús jo'e ija'che chũ'vaasomũ repanare pãï:

—“Chũkũna'te Paakũ'mũ mũ'u”, chiime mũsanũkona chũ'ure. Jã'aja'ñe i'kanata'ni, ¿je'se pa'ïna chũ'u chũ'ũñe cho'oma'ñe mũsanũkona? ⁴⁷ Pãïu chũ'ũni rani chũ'u chũ'ũñe asa chẽa cho'okũ pa'iche ija'cheja'chea'me: ⁴⁸ Pãïu vũ'ere cho'ora chini cojña cata pa'ichetũ'ka repa sa'navũã ũni nũ'keasomũ vũ'ña tuu. Repavũ'e cho'o pi'nisirũmũ oko rũa ra, vũ'ejatũ'ka chiacha ko'sa tĩ'aasomũ. Ko'sa tĩ'asi'eta'ni rũa masi cho'osivũ'ejeku tãïmaneasomũ repavũ'e. ⁴⁹ Ũcuachi'a pãïu chũ'u chũ'ũñe jachakũ cho'oma'kũ pa'iche ija'cheja'chea'me: Chekũ pãïu vũ'ere cho'ora chini cojña rũa sẽ'serũã ũni vũ'ña tuu nũ'keasomũ. Vũ'e cho'o pi'nisirũmũna oko rũa ra, vũ'ejatũ'ka chiacha ko'sa tĩ'aasomũ. Ko'sa tĩ'aũna masi cho'omanesivũ'ejeku tãnisõasomũ repavũ'e —chiniasomũ Jesús repanare pãï.

7

*Romapãïu sõtao chũ'ũku'te cho'oche
cho'okaikũ'te Jesús vasosi'ere kũamũ
(Mt 8.5-13)*

¹ Ũcuarũmũ Jesús repanare pãï chũ'va pi'ni Capernaum vũ'ejoopona saniasomũ.

² Repajoopo sani tĩ'ato Romapãïu sõtao

cienrepanare chũ'ukũ paniasomũ. Repau'te cho'oche cho'okaikũ repau rũa chiicojñokaji jũnisopi'raasomũ.

³ Repau sōtao chũ'ukũ jũ'iva'nare Jesús vasoche asasi'kujekũ judíopãĩ ainare Jesús pa'ichejana saomasomũ, Jesuni kũa raorena repau'te cho'oche cho'okaikũni rani vasoakũ chini. ⁴⁻⁵ Jã'aja'ñe i'ka saomna Jesús pa'ichejana sani tĩ'a repau'te rũa i'kaasome repana.

—Sōtao chũ'ukũ mũ'ure soimũ, sani repau'te cho'oche cho'okaikũni vasokaau chini. Mai judíopãĩ chi'ivũ'ere chũkũnapi cho'oa'jũ chini kookaisi'kũa'mũ repau. Rũa re'opãiu'mũ repau sōtao chũ'ukũ. Maire judíopãĩ oikũ'mũ repau. Jã'ajekũna repau sēeñe cho'okaijũ'u —chinasome repana.

⁶ Chitena Jesús ũcuanana'me saniasomũ. Saijũ repau vũ'e kueñe tĩ'ajũna repau sōtao chũ'ukũ jo'e chekũnani saomasomũ repau'te chinare,

—Jesure tijña ija'che i'kakaijũ'u chũ'ure —chiiũ.— “Chũ'u mũ'ure Pãĩ Ũcuanũkore Paakũ'te soimũ. Jã'ata'ni raiũama'to raimanejũ'u. Chũ'u rũa vesũũ vũ'ena mũ'upi rũa masiũji kakache vajũchũamũ chũ'ure. ⁷⁻⁸ Chũ'u rũa vesũkũjekũ saivajũchũsi'kũa'mũ mũ'u pa'icheja. Ija'che pa'ikũ'mũ chũ'u: Chekũnapi sōtao ainapi chũ'ũnaa'me chũ'ure. Chũ'u ũcuaja'che chekũnare sōtao chũ'ukũ'mũ. Chũ'upi sōtaoni te'eũ'te, 'Saijũ'u', chiito saimũ repau. Ũcuaja'che chekũre, 'Raijũ'u', chiito raimũ repau. Ũcuachi'a chũ'ure cho'oche cho'okaikũni ũcuauache'te chũ'upi chũ'ũto cho'okaimũ repau.

Jã'ajamakaruchi'a chũ'umasiku'mu chu'u. Mu'uta'ni peore chũ'umasiku'mu. Jã'ajekuna mu'upi chu'u vü'e saima'ñe, ũcua ichejapi chu'ure cho'oche cho'okaikuni, 'Vajujũ'u', chiito vajuja'mu", chiiijũ'u repau'te —chini saosomu repau repanare. Chini saouna sani Jesure jã'aja'ñe kuaasome repana.

⁹ Jã'aja'ñe kuajuna asa jñano, Jesús repau'te tuhasinani päire churi ña ija'che i'kaasomu:

—Israelpäi chu'ure jainuko cuasanareta'ni te'eu'terejẽ'e iku chu'ure masi cuasacheja'che cuasanare chuta'a tijñama'kua'mu chu'u. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús repanare.

¹⁰ I'kauna asa sōtao chũ'uku saosina repau vü'ena co'iasome. Co'i tĩ'a ñato repau'te cho'oche cho'okaiku jũ'iva'u vajusosi'ku paniasomu.

Va'jeo mamaku'te jūnisosi'kure Jesús va-sosi'ere kumam

¹¹ Jã'a cho'o pi'nisirumuna Jesupi Naín vü'ejoopona saiuna repau neenana'me päi jainuko ja'me saniasome. ¹² Saiju repajoopo kueñe tĩ'ato päi'te jũ'isiva'uni tãñu chini saasome päi. Va'jeo mamaku ũcuate'eu pa'isiva'u paniasomu repau. Jũ'isiva'u puka'kona'me repajoopo cana rua jainuko saniasome. ¹³ Saijuna jũ'isiva'u puka'koni ña oiü ija'che i'kaasomu Jesús:

—Oimanejũ'u mu'u —chiniasomu repau.

¹⁴ Chini jũ'isiva'u ũhikãa kueñe tĩ'a ũcuakãana chẽauna repava'ure sana

¿Dios Raosi'kua'u m'u'u? Dios Raomanesi'ku pa'ito, ¿Dios Raojauni ũcua cha'ajanaa'ñe chukuna? —chinasome repaña repa'u'te.

²¹ Ũcuarumuna Jesús pãi ravu jũ'iva'nana'me na'ava'nare jainukore vasoasomu. Ũcuaja'che vati pãi sa'navu pa'isinare eto saosokaniasomu repa'u. ²² Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús Juan raosina sēesi'e chu'o i'kaasomu.

—Chura musanukona Juan pa'ichejana co'i musanukona ñasi'ena'me asasi'ere ija'che kuajũ'u repa'u'te Juanre: “Pãi na'ana pa'isina ñame chura. Cu'acũ'a paasina re'oja'che nuka ku'ime chura. Asi ravu paasina ũcuaja'che vajume. Cãjo asamanesina ũcuaja'che asame chura. Jũnisōsina ũcuaja'che vajurani jo'e pa'ime. Chəova'na pa'iva'na chu'u chu'vache'te Dios Repa'u'te cuasanare chēa paaku vati toa uuche ũseche'te asaju pa'ime. ²³ Pãi chu'ure cuasache jo'kasōma'ñe cuasaju pa'ina pojoju pa'ijanaa'me”, chijju sa kuajũ'u repa'u'te Juanre —chinasomu Jesús repanare.

²⁴ Juan raosina co'isosirumu Jesús Juan pa'iche'te i'kakũ ija'che i'kaasomu chekunare pãi:

—¿Je'se pa'ikuni ñañu chini pãi peocheja sate musanukona? ¿Chu'chusava tutakuna ñu'kuecheja'che repa'u rekocho na'mi sa'ñeku cuasakuni ñañu chini sate musanukona? Jã'aja'ñe cuasama'kua'mu Juan. ²⁵ Jã'aja'ñe pa'iku'te ñañu chini saimaneni, ¿ñquere ñañu chini sate? ¿Pa'ipãi ju'ikãña ju'ikuni ñañu chini sate musanukona? Pãi, kãña rua ro'ikãña ju'ina pa'ipãi vu'ñachi'a pa'ime. ²⁶ Jã'aja'ñe

pa'ikuni ñañu chini saimaneni, ¿ñquere ñañu chini sate musanukona? ¿Dios chũ'o kuakuni ñañu chini sate? Jã'aja'ñe pa'iku'te ñañu chini saisinajeju te'erũhiñe cuasame musanukona. Repa Juan chekunare Dios chũ'o kuanare na'a rua masi kuaku'mu. ²⁷ Repa Juan pa'ijachere kuajuna aperumu tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che chiimu:

Mu'u cheja cajejache kuajani charo saoja'mu chũ'u,
pãipi mu'u cajejachere asa repa rekoñoãre care'va paapu chini,

chiimu. ²⁸ Asarepajũ'u. Musanukonani chũ'ore jo'e kuara. Icheja cheja Dios chũ'o kuana rua masina pa'ime. Jã'ata'ni Juan ucuanukore na'a rua masi'u'mu. Na'a pa'isirumu pa'ijana ucuachi'a, rua vesusinata'ni Dios chũ'ore asa chẽa cuasaju Juanre na'a rua masijanaa'me, chũ'u pa'iche peore asasinajeju —chiniasomu Jesús repa.

²⁹ Jã'aja'ñe i'kakuna kuri kookainana'me chekuna pãi ucuanuko asaasome. Aperumu repa, “Dios chũ'usi'e re'oja'chea'me”, chini cuasaju Juanre okoro'vecojñoasome. ³⁰ Jã'ata'ni fariseopãina'me judiopãi che'chona, Dios, “Musanukona cu'ache cho'oche ũhasõjũ'u”, chiisi'e jachaasome. Dios chũ'uñe'te jachaju Juanre okoro'vecojñoocuheasome repa.

³¹ Ucuarumu Jesús jo'e i'kaasomu.

—Pãi irumu cana, ¿keeja'cheja'chea'che? ¿Repa pa'iche'te kuara chini je'se kuaja'che chũ'u? ³² Chũ'upi ñato musanukona irumu cana ija'che pa'ime: Jeerumu chĩi ãu

ĩsichejare ñu'ijũ ũcuajanani, “Apeñu”, chini soniasome. Chekũnapi apecuhejũna ija'che i'kaasome repana: “Chũkũna juhivũã juhito ujacha'icuheme mũsanũkona. Ũcuachi'a chũkũna apejũ jũ'isinare tãrũmũ ujacheja'che sũma'ñe ujato ja'me ujacuheme mũsanũkona. Chũkũnani cuhejũ pojoma'me mũsanũkona”, chinasome repana chĩi. ³³ Repana chĩi ũcuajanare cuhecheja'che cuheme mũsanũkona chũkũna'te, Juanna'me chũ'ũre. Repau Juan Pãi Okoro'vekũ rani pa'iu Dioni sũekũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'iu, conojẽ'e ũkuma'ñe pa'iuña ña, “Vatini paakũ vẽ'veũ'mũ Juan”, chijũ cuhena'me mũsanũkona repau'te. ³⁴ Chura chũ'ũpi Dios Raocojñosi'kũpi rani pa'iu si'aumucujña ãu ãiu ũkukũna ña, “Ãi aia'mũ mũ'ũ. Cono ũku aia'mũ mũ'ũ. Ũcuachi'a pãi cu'ache pa'inana'me pãi chũ'ũnare kuri kookainare oiũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ”, chijũ cuheme mũsanũkona chũ'ũre. ³⁵ Pãi rũhiñe cuasana, “Dios chũ'ũñe re'oja'chea'me. Peore masakũ'mũ Repau”, chijũ cuasame —chinasomũ Jesús repanare pãi.

Simón fariseopãiu vũ'e Jesús pa'isi'ere kũamũ

³⁶ Ũcuarũmũ fariseopãiu Simón Jesuni ãure ãura chini soniasomũ. Sokũna repau vũ'ena mũa kaka ãure ãsa chini pũũ ñuniasomũ repau. ³⁷ Reparũmũ romio, cu'ache pa'iko ũcuajoopo'te paniasomo. Jesús fariseopãiu vũ'ena ãu ãsa chini mũasi'ere asa, okoma'ñatũopũ alabas-trojĩ cho'ositũopũ mini ũcuavũ'ena mũaasomo repao. ³⁸ Mũa kaka Jesure kueñe nũkako

oiona Jesús cū'ana meniasomꝯ repao oni meoñe. Mekuna repao rañapaji repao oni meosi'e tã'neso chũsu pojo, okomañapi ro'veasomo repao repacũ'a. ³⁹ Jã'aja'ñe cho'okona ña fariseopãiu Jesure soisi'kũ ija'che cuasaasomꝯ: “Ikũ Jesús, Dios chũ'o kuakaikũ pani repau'te chẽako pa'iche masira'amũ, ‘Cu'ache pa'iko'mo jã'o', chini. Masini cuhera'amũ repao cho'ochẽ”, chiiũ cuasaasomꝯ repau. ⁴⁰ Jã'aja'ñe cuasakuna Jesús i'kaasomꝯ repau'te.

—Simón, chũ'o i'kara chiimũ chũ'u mũ'ure — chiniasomꝯ.

Chikuna,

—Jau, i'kajũ'u. Asara, Masiũ —chiniasomꝯ Simón repau'te.

⁴¹ Chikuna Jesús ija'che i'kaasomꝯ:

—Pãi te'eka'chapana ũcuate'eũ'te pōsero'i paaasome. Te'eũ quinientos denario kuri pōsero'i paaasomũ. Chekũ cincuenta denario pōsero'i paaasomũ. ⁴² Pōsero'i paava'nata'ni kurire peojũ ro'imanearsome repava'na. Ro'imanareta'ni repanare kuri prestasi'kũ, “Pōsero'i peome mũsanũkona chũ'ure”, chiniasomꝯ repanare. Repau jã'aja'ñe i'kasirũmũ, mũ'u cuasato, ¿kaupi repanare kuri prestasi'kũre na'a rũa chiikũ? —chiniasomꝯ Jesús repau'te.

⁴³ Chikuna i'kaasomꝯ repau.

—Na'a rũa pōsero'i paasi'kũpi na'a rũa chiicosomꝯ repau'te —chiniasomꝯ repau.

Chikuna,

—Ũcuarepaa'me jã'a. Rũhiñe i'kamũ mũ'u — chiniasomꝯ Jesús repau'te Simonre.

44 Chini repau cū'a choasi'koni romioni churi ñaku Simonre jo'e ija'che i'kaasomu repau:

—¿Iko chu'are re'oja'che cho'okaisi'e ñamaneu mu'u? Mu'u vu'e muta kakasi'kureta'ni chu'u cū'a choajache oko isimanesi'kua'mu mu'u. Ikota'ni repao oni meoñeji chu'u cū'a choa pi'ni repao rañapaji tū'nesōkaisi'koa'mo chu'are.

45 Ūcuachi'a mu'u chu'are chūsu pojomanesi'kua'mu. Ikota'ni chu'u cū'are chuta'a cuhamañe chūsuko pa'imo.

46 Ūcuachi'a chu'u sījopu u'chape'era'ka rokaimanesi'kua'mu mu'u. Ikota'ni chu'u cū'ana okomaña rokaisi'koa'mo.

47 Ikore rua cu'ache cho'osi'koreta'ni repao cu'ache cho'osi'e tūnosōmu chu'u. Tūnosōsi'e jo'e cuasamaneja'mu chu'u. Chu'upi jā'aja'ñe cho'okaiuna chu'are rua cuasamo iko. Jā'ata'ni chekuna pāi, repa cu'ache cho'osi'e jmamajñaruare chu'upi tūnosōkatu jmamakarū cuasame chu'are —chiniasomu Jesús repau'te.

48 Chini repao'te i'kaasomu.

—Mu'u cu'ache cho'osi'e tūnosōmu chu'u. Tūnosōsi'e jo'e cuasamaneja'mu chu'u — chiniasomu Jesús repao'te.

49 Jā'aja'ñe i'kauna asa ãu ãi soicojñosina sãinechi'a ija'che i'kaasome:

—¿Keeja'iu'u iku? Rua si'ache cho'omu. Pāi cu'ache cho'ochejē'e tū'nesōkaimu —chiniasome repa.

50 Chitena repao'te jo'e i'kaasomu repau.

—Chu'uni cuasakona mu'u cu'ache cho'oche tūnosōkaisi'kujeku vati toa uuche ũseja'mu chu'u mu'are. Sani re'oja'che pa'ijū'u mu'u — chiniasomu Jesús repao'te.

8

Romiva'na Jesure cho'okaisi'ea'me

¹ Jã'a cho'o pi'nisirumũ Jesús vñajooopõã si'ajooopõã ku'iu Dios chũ'o re'oja'chere pãi cu'ache cho'oche ãhasinare Dios chẽa paache'te chũ'vakũ paniasomũ, repaũ neena docerepanana'me ku'iu. ² Romiva'na ãcuachi'a ja'me kuniasome. Aperumũ Jesús repanare romiva'nare si'ache jũ'inani vasoasomũ. Chekũnare vature paajũna eto saosokaniasomũ repaũ. Repana mamia'me ie: María ja'me kuniasomo. María mami cheke Magdalenaamo, aperumũ sieterepanare vati etocojñosi'ko. ³ Cuza rãjo Juana ãcuaja'che ja'me kuniasomo. Repaũ Cuza Herode'te cho'oche cho'okainare chũ'ũkũ paniasomũ. Susana ãcuaja'che ja'me kuniasomo. Chekũna romi ãcuaja'che rũa jainũko ja'me kuniasome, Jesús chũ'vache'te asajũ. Repaũ'te Jesure repana paamajñaruãpi kuirajũ kuniasome repana romi, repaũ neenare ãcuachi'a.

*Trigo chu'chusi'ere cuasakũ kũamũ Jesús
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)*

⁴ Ñcuarumũ Jesupi ku'iu chũ'vakũna pãi jainũko si'achejña pa'ijooopõã pa'inapi ñãũu chini eta chi'iasome. Chi'irena repanani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ Jesús:

⁵ —Pãiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasomũ. Sani tĩ'a pachu ku'iu chu'chukũna trigocaã te'era'karũã ma'ana tuã'tuaasomũ. Ma'ana tuã'tuaũna repara'karũã pãipi cha'caasome. Jã'ajekũna

pĩ'ava'napi rani ãkuesõasome repara'karuã.
⁶ Chekura'karuãta'ni cata pa'ichejana
 tuã'tua na'mi aineesi'eta'ni okopi peokuna
 phã'pha jūnisõasomũ. ⁷ Chekura'karuã
 miu pa'ichejana tuã'tua miuna'me aineeuna
 miupi ju'je vēasõasomũ repara'ñuruã.
⁸ Chekura'karuãta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejña
 tuã'tuasira'karuãjeku re'oja'che ainee ju'a
 ñaniasomũ. Te'era'karu aineesi'ñu te'echa'chava
 cienrepara'karuã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ
 —chiniasomũ Jesús.

Chini ujachũ'opi jo'e i'kaasomũ repau.

—Chũ'ũ chu'vache asa chēauna ũcuanũko
 asa chēajũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

*Repaũ cuasaku kuasi'ere te'erũhiñe kuamũ
 Jesús*

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Jã'aja'ñe cuasaku kua pi'niuna asa,

—¿Ëquere chu'vaku jã'aja'ñe cuasaku kuaku
 mũ'ũ? —chiniasome repau neena. ¹⁰ Chitena
 repanare ija'che i'kaasomũ repau:

—Musanũkonare chu'ũ neenajejuna Diopi
 ũsemauna Repauchi'a masiche te'erũhiñe
 kuamũ chu'ũ, masi asaa'ju chini. Jã'ata'ni
 chekunare chu'ũre cuasacuhenare Diopi
 ũsekuna Repauchi'a masiche cuasaku kuamũ
 chu'ũ, masi asamanea'ju chini.

Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che
 pa'ijanaa'me repana.

Ûcuaja'che asanata'ni asavesujanaa'me repana
 —chiniasomũ Jesús repanare.

*Trigo chu'chusi'ere repaṁ cuasakuṁ kuasi'ere
te'erũhiñeṁ kuamṁ Jesús*

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Ũcuarumṁ Jesús jo'e i'kaasomṁ repanare.

—Chṁ'ṁ cuasakuṁ kuasi'e jo'e ũcuare te'erũhiñeṁ kuaja'mṁ chṁ'ṁ musanṁkonare. Ija'chea'me jā'a: Trigo chu'chuna chio si'acachio ku'ijṁ chu'chume. Dios chṁ'o chṁ'vana ũcuaja'che chejña si'achejña ku'ijṁ Dios chṁ'o pāi ũcuanṁkore chṁ'vame. Trigo chu'chucheja'chea'me Dios chṁ'o chṁ'vache.

¹² Trigora'karuã te'era'karuã ma'ana tuãni chejapí ruarepa jujakuna kakama'mṁ. Trigocaã chu'chusicaã chejapí ruarepa jujakuna kakama'ñeja'ñe pāi te'enare repana rekoñoã Dios chṁ'o kakama'mṁ. Jachame repana. Asanareta'ni vati aipi ũsemṁ repanare, Dioni cuasamanea'jṁ chini. Ũcuaja'che, “Repaṁ'te cuasanapi jūnisōru vati toa uuche ũseja'mṁ Dios repanare”, chini cuasakuṁ ũsemṁ repaṁ vati ai. ¹³ Ũcuachi'a cata pa'ichejña tuã'iṣicaã na'mi aineesi'eta'ni chita saimṁ na'mi jūnisōmṁ. Pāi ũcuachi'a te'ena Dios chṁ'o asa teana pojojṁ cuasame. Teana cuasanareta'ni vati aipi cu'ache chṁ'ṁkuna Dios chṁ'o repana cuasache jo'kasōme. ¹⁴ Ũcuachi'a miu pa'ichejña tuã'tuasira'karuã miuna'me aineemṁ. Jā'ajekuna miu sūkipi ju'je vēasōmṁ reparañurũã. Pāi ũcuaja'che te'ena Dios chṁ'o asa chēa Repaṁ chṁ'ṁñe cho'onata'ni na'mi ũhasōme. Repana cho'ochena'me kurina'me pōse ruarepa cuasajṁ Dios chṁ'o repana

asa chēasi'e ũhasōme. ¹⁵ Ũcuachi'a cheja re'ojachejñana tuã'tuasicaã re'oja'che ainee re'oja'che kũimũ. Pãi ũcuaja'che te'ena Dios chũ'o asa chēa repaña rekoñoã re'oja'che cuasajũ Dios chũ'u jo'kasi'e cho'oju pa'ime. Repaña asa chēasi'e ũhasōmarũ si'arũmũ na'a rũa re'oja'che pa'ime repaña —chiniasomũ Jesús repañare.

*Pãiu uoturopũ chũo tũoche'te kũamũ
(Mr 4.21-25)*

¹⁶ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús jo'e i'kaasomũ repañare.

—Pãiu uoturopũ chũo nukoni totoroji jaoma'mũ. Ũcuaja'che kãiko'a vũ'evũna nukoma'mũ. Jã'ata'ni, “Pãipi ivũ'ena kakani chija'iuña ñamanejanaa'me”, chini cuasa, uoturopũ chũo, umũna tuomũ repañ, re'oja'che miañe ñoa'kũ chini. ¹⁷ Pãi rope'e cu'ache cho'ome. Jã'ata'ni repaña cho'ochē peore ñasi'kũjekũ pãi ũcuanũko asajũ'te kũaja'mũ Dios. Chave cho'osi'e peore masicojñoja'mũ. ¹⁸ Jã'ajekũna Dios chũ'o asajũ pa'ijũ'u mũsanũkona. Pãi, Dios chũ'o asa jachamana si'arũmũ na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me. Cho'okaija'mũ Dios repañare, Repañ chũ'ore na'a rũa masia'ju chini. Jã'ata'ni chekũna chũ'u chũ'vache asanata'ni masi cuasamarũ chũ'ũpi cho'okũna repaña jmamakarũ masiche'te cavesũjanaa'me —chiniasomũ Jesús repañare.

*Jesús pũka'ko repañ cho'jchũina'me repañni
ñãñũ chini saisi'ere kũamũ
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

19 Ûcuarumũ Jesús puka'ko, repaũ cho'jechĩina'me repaũ pa'ivũ'ena sani kakañũ chiniasome. Kakañũ chisinareta'ni kakacu'aasomũ repanare, pãipi jairepanũkojejũna. 20 Kakacu'akũna ve'sere pa'ijũna chekupĩ kũaasomũ Jesure.

—Mũja'ko, mũche'ũchĩina'me mũ'ũni ñaũ chini ve'sere nukajũ cha'ame —chiniasomũ repaũ.

21 Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Dios chũ'o asa chẽa jachama'ñe cho'ona chũ'ũ ja'koromijanaa'me. Ûcuaja'che chũ'ũ cho'jechĩijanaa'me repana —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Jesupi chũ'ũna tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kũamũ

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Na'a pa'isirumũna Jesús repaũ neenana'me choovũ ỹjavũna tuni,

—Ira chiara chekũkã'kona jẽũu mai — chiniasomũ.

Chikũna jẽaasome repana. 23 Jẽajũna Jesús kãnisoasomũ. Repaũ kãnisosirumũna rũarepa tutakũ choovũna fa'a ja'ñũkũ okopi timusokũna ru'ipi'raasome repana. 24 Choovũji runisocuhakũna Jesuni vũojũ i'kaasome repana.

—¡Masĩũ, Masĩũ, runisõcuhame mai! — chiniasome repana repaũ'te.

Chitena vũni,

—Tutachena'me fa'ache cuhajũ'ũ — chiniasomũ repaũ. Chikũna tutachena'me fa'ache teana ùcuapa'rũva cuhaasomũ. Jo'e re'oja'ira cuhaasomũ chiara.

25 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenare i'kaasomũ.

—¿Je'se pa'iuna musanukona chu'ure masi cuasama'ñe? —chinasomũ repau.

Chikuna vajuchujũ rũa cuasajũ sãĩnechi'a sēniasaasome repana.

—¿Keeja'iujekũ ikũ jã'aja'ñe cho'okũ? Ikũpi chũ'ũna tutasi'e cuhasõmũ, fa'asi'ejẽ'e ũcuaja'che —chinasome repana Jesús neena.

Gadara cheja cava'ure vati paava'ure Jesús etokaisi'ere kũamũ
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Ũcuarũmũ Gadara chejana Galilea cheja ti'jñeñe pa'ichejana tĩ'aasome repana. 27 Tĩ'a matena repacheja cajoopo cakũ pãiu vatire paakũji tijñaasomũ Jesure. Rũa jeerũmũ kãa peova'ũ pa'iu, vu'ejẽ'e pa'imau pãĩ tãchejñachi'a pa'iu paniasomũ repava'ũ. 28-29 Ũcuarũmũ Jesús repava'ure pa'inare vati, “Etajũ'ũ”, chinasomũ. Chikuna vati paava'ũ Jesure ña, cuikũ repau'te ti'jñeñe ro're ñu'ia ũjachũ'opi ija'che i'kaasomũ:

—Jesús, Cũnaũmũ Pa'ikũ Dios Mamakũ, ¿ũque raikũ mũ'ũ? Asi cho'omanejũ'ũ chu'ure —chinasomũ repau.

Aperũmũ repauni vatipi kaka chũ'ũkuna vẽ've cho'okuna pãĩ repau'te chẽa repau jũjñana'me cũ'a cũnameãpi vẽeasome. Vẽesi'eta'ni rueni tũteso, vatipi chũ'ũkuna pãĩ peochejñare sani pa'iu paniasomũ repava'ũ.

30 Reparũmũ Jesús,

—¿Ũquemamiũ'ũ mũ'ũ? —chinasomũ vatire. Jesupi mamire sēeuna,

—Chukuna jainuko pa'inajeju, Vati Kuanupu ve'eme —chiniasomu vati. Aperumu vati jainuko kakaasome repava'ure.

³¹ Ūcuarumu vati i'kaasome Jesure.

—Chukuna'te vati chēacojñosina pa'icoje ruicoje casomanejũ'u —chiniasome repana.

³² Ūcuacheja kueñere aikūti caripa'te jo'chasēse kuanupu āure mu'kaju āiju paniasome.— Jo'chasēse sa'navuāna saojũ'u chukuna'te —chiniasome vati. Ruarepa sēejuna Jesús ũsemaneasomu repanare. ³³ Jesupi ũsemauna eta jo'chasēseva'na sa'navuāna sani kakaasome repana vati. Kakarena jo'chasēseva'na teana vu'vu aikūti ũjakūti caripaji chiarana tuā'tua ru'tu jūnisoasome.

³⁴ Jā'aja'ñe cho'orena ña repava'nare kuirasina kuañu chini vu'vuasoasome vu'ejoopo pa'inana'me repachejña po'ña pa'inare.

³⁵ Kuarena asa cho'osi'ere ñañu chini eta saniasome pāi. Sani Jesús pa'ichejana tī'a, vati paasi'kure ñaasome repana. Kāa peosi'ku churata'ni kāa ju'iu, Jesure ti'jñeñe ñuniasomu repau. Ūcuaja'che vē've cho'osi'kupi rūhiñe cuasakuna ña kukusoasome repana.

³⁶ Ūcuachi'a repa cho'osi'e ñasinapi kuaasome repanare ñañu chini raisinare. ³⁷ Kuarena Gadara cheja cana ũcuanuko asa kukucajejaniso,

—Pa'imanejũ'u mu'u icheja. Saijũ'u — chiniasome Jesure. Chitena co'ira chini choovuna tuniasomu repau. ³⁸ Co'ipi'rakuna vati paasi'ku Jesuni ja'me sasa chini rua sēniasomu. Sēeuna,

39 —Mu'u vʉ'ena co'ijũ'u. Co'i Dios mu'ure cho'okaisi'ere peore kʉajũ'u —chinasomu Jesús repau'te.

Jã'aja'ñe i'kauna co'i Jesús repau'te cho'okaisi'ere peore vʉ'ejoopo pa'inani ũcuanʉkore kʉaasomu repau vati paasi'ku.

Jairo mamakona'me chie ravʉ jũ'iko'te Jesús vasosi'ere kʉamu

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Repau Jesús chiara jēni jo'e co'iauna pã jainʉko cha'aju pa'isinajeju ña rʉa pojosoasome repau'te. 41 Reparumu Jairo judiõpã chi'ivʉ'e chũ'ukʉ rani Jesure ti'jñeñe ro're pʉu ñu'ia,

—Chʉ'ure vʉ'ena ja'me saiũ'u — chinasomu. 42 Repau mamako, ũcuate'eva'opi jũnisopi'raasomo, chekʉrumu docerepaũsurumu pa'ikoji. Jũ'iona Jesuni soniasomu repau. Sokuna ja'me saiuna repau'te tuhana pã si'acakã'jño tĩ'tiasome repau'te Jesure.

43 Ũcuaja'che romio, docerepaũsurumu chie ravʉ jũ'iko ja'me paniasomo. ʘkopãipi cho'o vasaõ'ju chini repava'o paasi'e kuri peore ro'isoasomo repava'o. Jã'ata'ni repau'te ũko cho'ote'easome repana. 44 Jã'aja'ñe pa'ikoji rani Jesús cho'jepi repau ju'ikãa pʉso juhasirʉ'tʉvana chēaasomo repau. Chēaona chie raisi'e churata'ni teana cuhasoasomu repau'te.

45 Repaoji chēaona,

—¿Neepi chʉ'ure chēare? —chinasomu Jesús.

Chikuna ũcuanʉko,

—Chẽama'me chukuna —chiniasome repau'te.

Chitena Pedro i'kaasomũ.

—Masiũ, pãiva'na si'acakã'jño tĩ'time mũ'ure —chiniasomũ.

⁴⁶ Chikuna,

—Jã'ata'ni pãi chũ'ure chẽasinaa'me. Chũ'u masicheji pãi vasosi'kua'mũ chũ'u —chiniasomũ repau.

⁴⁷ Jã'aja'ñe i'kauna, “Chũ'u chẽasi'e masimũ ikũ”, chiio cuasa kukuso, kurukuruo rani repau'te ti'jñeñe ro're ñu'io,

—Chũ'upi mũ'u kãa chẽasi'koa'mo vajura chini. Chẽa teana te'erumũ vajusõsi'koa'mo chũ'u —chiniasomo repao, pãi ũcuanũko asaju'te.

⁴⁸ Kuaona asa Jesús i'kaasomũ repao'te.

—Jmava'o, “Ikũ chũ'ure vasoja'mũ”, chiio cuasasi'kojeko vajucuhasi'koa'mo mũ'u. Sani re'oja'che pa'ijũ'u chura —chiniasomũ Jesús repao'te.

⁴⁹ Repau Jesús chuta'a i'katona, chekũ pãiu rani i'kaasomũ Jairo'te.

—Mũ'u chĩiva'o jũnisõcuhasi'koa'mo. Masiũ'te jo'e i'kamanejũ'u —chiniasomũ repau Jairo'te.

⁵⁰ Jã'aja'ñe kuauna asa Jesús i'kaasomũ.

—Vajuchũmanejũ'u. Mũ'upi, “Chũ'u chĩiva'ore vasokaija'mũ Jesús”, chiũ cuasato mũ'u chĩiva'o vajuja'mo —chiniasomũ.

⁵¹ I'ka pi'ni Jairo vũ'e sani tĩ'a Pedro'te, Santiago'te, Juanna'me jũ'isiva'o pũka'kupãĩ cuaaasomũ repau repavũ'e. Chekunareta'ni vũ'e

kakache ãseasomũ repaũ. ⁵² Kaka ñato Jesús chuta'a raimarũmũ kakasina ũcuauũko otare oijũ paniasome.

Oijũna Jesús i'kaasomũ repanare.

—Re'omũ. Ũcuamakarũ oijũ'ũ mũsanũkona. Jũnisõsiva'oma'mo iko. Rupũ kãisiva'oa'mo — chiniasomũ repaũ repanare.

⁵³ Jã'aja'ñe i'kaũna asa jachajũ Jesure pãisoasome repana, repao jũ'isi'ere masijũ.

⁵⁴ Ũcuarũmũ Jesús jũ'isiva'o jũtũna chẽa ujachũ'opi i'kaasomũ.

—Romichĩio, vũijũ'ũ —chiniasomũ repaũ repava'ore.

⁵⁵ Chikũna vajũrani teana vũniasomo repava'o. Vũkona Jesús repaoni ãure ãua'jũ chini chũ'ũasomũ repanare. ⁵⁶ Jã'aja'ñe cho'oũna ña repava'o pũka'kupãi kũkũsoasome. Ña kũkũsorena,

—Iva'ore chũ'ũ vasosi'e chekũnare pãi kũamanejũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

9

Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ neenare docerepanare Jesús saosi'ere kũamũ

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare docerepanare soni chí'i,

—Chũ'upi cho'okaiũna pãi sa'navũã pa'inare vati peore eto saojanaa'me mũsanũkona. Ũcuachi'a pãi jũ'iva'nare vasojanaa'me mũsanũkona. Jã'aja'ñe cho'oa'jũ chini jo'kamũ chũ'ũ mũsanũkonare —chiniasomũ Jesús

repanare. ² Chini repanare ija'che chũ'uasomũ repaũ:

—Pãi cu'ache cho'ochẽ ùhasinare Dios chẽa paache'te chekũnare pãi kũajũ pa'ijũ'u mũsanũkona. Ûcuachi'a ravũ jũ'iva'nare vasojũ'u —chiniasomũ repaũ.

³ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Mũsanũkonapi sani cu'amakarũjẽ'e samanejũ'u. Vãsoñoã mũsanũkona ju'veju ku'ĩnoãjẽ'e samanejũ'u. Turu cu'amajñarũã mañajaturujẽ'e samanejũ'u. Ñujẽ'e samanejũ'u. Kurijẽ'e samanejũ'u. Kãñajẽ'e samanejũ'u. Kãña sa'ñejũ ju'ikãñajẽ'e sama'ñe mũsanũkona ju'ikãñarũãchi'a ju'ijũ ku'ijũ'u. ⁴ Sani

ku'ijũ vũ'ejoopo tĩ'ani mũsanũkonare chiina vũ'ere canũka pa'ijũ'u, tĩicheja saichetũ'ka. ⁵ Jã'ata'ni pãi mũsanũkonare cuhena pa'ijoopoã canũkamanejũ'u. Mũsanũkonare cuhena pa'ijoopoã etani mũsanũkona cũ'akorophe're chũ'isi'e cha'ore tĩ'to to'jñojũ eta saijũ'u. Jã'aja'ñe cho'oru mũsanũkonare repaña cuhesi'e masijanaa'me repaña —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

⁶ Jã'aja'ñe chũ'uuna sani ku'ijũ vũ'ñajooopã si'ajooopã Dios chũ'ore chũ'vaasome repaña. Ûcuachi'a pãi jũ'iva'nare vasoasome repaña.

*Jesús pa'iche'te Herodes cuasasi'ere kũamũ
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)*

⁷⁻⁸ Ûcuarũmũ chekũna pãi Jesús pa'iche'te cutujũ, “Diopi vasouna Juan jũnisouna tãcojñosi'kũpi jo'e vajũrani pa'imũ”,

chinasome. Chekunata'ni, “Aperumũ Dios chu'o kuasi'kupi Elíapi jo'e vajurani pa'imũ jā'u”, chinasome. Chekunata'ni, “Aperumũ Dios chu'o kuasinapi te'eũ vajurani pa'imũ jā'u”, chinasome. Reparumũ Herodes, pãĩ jainakore chũ'ukũ Jesús cho'ochete pãipi kuajuna asaasomũ, pãĩ Jesure cutusi'e ũcuaja'che. Asa, “¿Je'se paakũ ie?”, chini rũa cuasaasomũ repaũ.

⁹ Rũa cuasakũ i'kaasomũ repaũ.

—Aperumũ Juanre sĭjopũ'te tusoajũ chini chũ'usi'kuamũ chu'u. Jã'ata'ni, ¿jeeja'iu'u jā'u? Pãipi kuajuna repaũ pa'iche rũa si'ache asakũ pa'imũ chu'u —chinasomũ repaũ.

Jã'ajekuna repaũ Herodes Jesuni ñauakuna si'ache cho'oasomũ.

Pãĩ cinco milrepanare Jesús ãu ãusi'ere kuamũ

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Na'a pa'isirumũ Jesús neena, repaũ saosina rani repana cho'osi'e peore kuaasome repaũ'te. Kuarena repanarechi'a Betsaida vũ'ejoopo kueñena pãĩ peochejana saasomũ repaũ.

¹¹ Saũna repana saisichejana pãipi asa tuhajuna ña pojoasomũ Jesús repanare. Tuharena pãĩ cu'ache cho'ochete ũhasosinare Dios chẽa paache'te kuaasomũ repaũ repanare. Ũcuachi'a jũ'iva'nare vasoasomũ repaũ.

¹² Na'isocuhakuna repaũ neena, docerepana repaũ'te rani ija'che i'kaasome:

—Icheja vũ'ñajoopoãjẽ'e peomũ. Inare pãĩ saojũ'u, vũ'ñajoopoã kueñe pa'ijooõãna,

ɯjajoopoãna'me jmajooruãna sani ãuna'me
kãivũ'ña ku'ea'jũ —chiniasome repana.

¹³ Jã'aja'ñe i'kanareta'ni Jesús i'kaasomũ
repanare.

—Mũsanũkonapi ãu ãujũ'ũ inare —
chiniasomũ.

Chikũna,

—Pãrũã, cincoreparũã, va'i
te'eka'chapava'narechi'a paame chũkũna.
¿Chũkunapi ãu koojani ra inare pãi ũcuanũkore
ãua'jũ chiikũ mu'ũ? —chiniasome repana
repaũ'te.

¹⁴ Chekurũmu repana pãi cinco milrepana na'a
jainũko pa'icosome, ɯmũpãichi'a kuẽkueto.

Pa'ijũna,

—Te'ekuanupũ cincuentarepanachi'a pãi
pũũa'jũ. ũcuanũko ũcuajanũkochi'a pũũa'jũ.
Jã'aja'ñe i'kajũ'ũ inare pãi —chiniasomũ Jesús
repaũ neenare.

¹⁵ Chikũna Jesús neenapi chũ'ũrena
pãi ũcuanũko te'ekuanuchi'a pũũasome.

¹⁶ Pũũ ñu'ijũna pã, cincoreparũã va'i
te'eka'chapava'nare mini cãjikũ cunaũmũre
ñakũ Dioni, “Re'orepamũ, Ja'kũ”, chini repaũ
neenani tu'se ĩsiasomũ repaũ, ũcuanũkore
ãua'jũ chini. (Jmanũkorũ pa'isi'e ãu Dioni
sẽkũna teana rua paniasomũ.) ¹⁷ Pãi ũcuanũko
chajiche ãniasome repa. Jã'ata'ni repana ãijũna
cajejaisi'e sia docerepajũ'ña maña timuasome
repana Jesús neena.

*Pedro, “Dios Raosi'kũa'tmũ Jesús”, chiisi'ere
kũamũ*

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Na'a pa'isirumũ Jesupi Dioni te'eũ s̃euna repaũ neena ja'me paniasome. Pa'ijuna repanare chũ'o s̃eniasomũ repaũ.

—Pãi chũ'ũ pa'iche cutuni, ¿je'se chiiche? — chiniasomũ repaũ.

19 Chikũna i'kaasome repana.

—“Juan, Pãi Okoro'vekũ'mũ jã'ũ”, chiime pãi chekũna mũ'ure i'kani. Chekũna, “Aperumũ pa'isi'kũ Elíaa'mũ jã'ũ”, chiime mũ'ure. Jo'e chekũna, “Aperumũ Dios chũ'o kũasi'kũpi jũnisõsi'kũpi jo'e vajurani pa'imũ jã'ũ”, chiime mũ'ure —chiniasome repana repaũ'te.

20 Chitena asa repanare s̃eniasomũ repaũ.

—Mũsanukonajẽ'e chũ'ũ pa'iche cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ repaũ repanare.

Chikũna,

—Pãi ũcuanukore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ mũ'ũ. Cristoa'mũ —chiniasomũ Pedro repaũ'te.

21 Pedroji, “Dios Raosi'kũa'mũ mũ'ũ; Cristoa'mũ”, chikũna, “Chekũnare pãi kũamanejũ'ũ”, chiniasomũ Jesús repanare.

Repaũ chuenisojachere kũamũ Jesús

(Mt 16.21-28; Mr 8.31-9.1)

22 Chini jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Chũ'ũ Dios Raosi'kũ rũa asi cho'ocojñoja'mũ. Judío ainana'me judío phairipãi chũ'unana'me judíopãi che'chona chũ'ũni cuheju vanisõñe chũ'ũjanaa'me. Chuenisõ tãcojñosi'kũta'ni choteumucujñana jo'e vajurajja'mũ chũ'ũ — chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

23 Repaũ neenare i'ka pi'ni pãi ũcuanukore i'kaasomũ repaũ.

—Musanukonapi chũ'u neena pañu chini musanukonare cho'ouache ũhasõ chũ'u chũ'uñe'te si'aumucujña cho'oju pa'ijũ'u. Chũ'ure cuasanajejuna chũ'ure cho'ocheja'che vanisõñu chiijanaa'me pãi musanukonare. Pãi musanukonare jã'aja'ñe cho'oñu chiiche asanijẽ'e chũ'ure cuasache ũhasõmanejũ'u. ²⁴ Chuenisõñe'te vajuchujũ musanukona asa chẽasi'ere Dios chũ'ore ũhasõni jũnisõsirumũ vati toana sani uujanaa'me. Jã'ata'ni, "Pãi chukuna'te vanisõñu chiitojẽ'e Jesure ũcua cuasajanaa'me chukuna", chiisina repa na jũnisõsirumũ Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me. ²⁵ Pãi rua si'ache paanapi chũ'ure cuasamaneni repa na jũnisõsirumũ vati toana sani uujanaa'me. Ũcuachi'a repa na paasi'e peore cho'osõja'mũ. ²⁶ Pãi chũ'ure cuasanata'ni chekunani vajuchujũ, "Jesure cuasamanaa'me chukuna. Ũcuachi'a Repaũ chũ'ojẽ'e vesunaa'me chukuna", chiime masinata'ni. Jã'aja'ñe i'kasinare rua cu'ache ti'jñeja'mũ. Na'a pa'isirumũ chũ'u, Dios Raosi'ku, cunaumũ muisi'kupĩ chejana jo'e cajeja'mũ. Chũ'u Ja'ku Dios ángelena'me ko'sija'icheja'che ko'sija'iu cajeja'mũ chũ'u. Caje jã'aja'ñe i'kasinare ũcuaja'che, "Inare pãi vesumũ chũ'u", chiija'mũ chũ'u reparumũ. ²⁷ Musanukona icheja chũ'ure ja'me pa'ina chuta'a jũnisõmarumũna chũ'u Dios Raosi'kupĩ pãire masi chũ'ukuna ñajanaa'me musanukona. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repa nare pãi.

*Rua ko'sija'ia Jesús carūhisi'ere kwamu
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)*

²⁸ Repanare cutusirumu, ochorepaumucujña pa'isirumuna Dioni sēsa chini aikūtina mūniasomu Jesús. Pedro'te, Santiago'te

Juanre jā'anarechi'a ja'me mūaasomu repau. ²⁹ Dioni sēeu tīi'ija'ia carūniasomu repau. Repau ju'ikāña ūcuaja'che rua poko'sijakāña carūniasomu.

³⁰⁻³¹ Carūni nukakuna umupāi rua ko'sijanapi te'eka'chapana peosichejapi teana rani nukaju Jesús Jerusalén vū'ejoopo jū'ijañere cutuasome. Aperumu pa'isina paniasome repana Moisename Elías. ³² Cutujuna Pedro chekūnana'me rua uokūanata'ni kāima'ñe Jesuni rua ko'sija'iani ñaju paniasome, repau'te ja'me pa'inare ka'chanare ūcuachi'a.

³³ Repanapi Jesuni cutu pi'ni saipi'rajuna masi cuasavesuku Pedro ija'che i'kaasomu Jesure:

—Masiu, maipi ichejare pa'ijuna rua re'omu. Vū'ñaruã chotevū'ñaruã cho'okañu chiime chukuna, mu'u vū'eruna'me Moisés vū'eruna'me Elías vū'eru —chiniasomu Pedro.

³⁴ Chuta'a i'katona Moisename Elíana'me Jesús nukachejana pikopi caje ta'pisouna repanapi piko sa'navu'te nukaju Jesús neena rua kukusoasome.

³⁵ Ūcuarumu piko sa'navuji chu'o i'kache ija'chere asaasome repana: “Iku chu'u chīi chu'u oiū paaku'mu. Repau chu'ore asaju pa'ijū'u mūsanukona”, chiiche'te asaasome repana.

³⁶ Jā'aja'ñe chiiche asa jo'e ñato Jesús te'eu nukasomu. I'kama'ñe ña repana ñasi'e

reparumũ chekunarejê'e kuamaneasome
repana Pedrona'me Santiagona'me Juan.

*Chĩiva'ũre vatire paava'ũni Jesús vasosi'ere
kuamũ*

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jo'e apeñatato aikũti mũisi'kũpi Jesupi
cajeũna pãĩ jainũko repaũni ñaũu chini raniã-
some. ³⁸ Ratena repanare pãĩ ja'me pa'ikũji cuikũ
Jesuni re'oja'chere sēniasomũ.

—Masiũ, chu'ũ chĩiva'ũre ñajũ'ũ.
Ūcuate'eva'ũa'mũ ikũ. ³⁹ Vatipi si'arumũ chēa
paakũ chũ'ũkũna rua cuikũ vē've curukũ repaũ
chu'opoji coo rua raokũ pa'imũ iva'ũ. Iva'ũre rua
asi cho'o etakũta'ni vati, ai etama'mũ iva'ũre.
⁴⁰ Mũ'ũ neenare sēesi'kũa'mũ chu'ũ, vatini
eto saokaarũ chini. Jã'ata'ni etovesũsinaa'me
repana —chinasomũ repaũ.

⁴¹ Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Mũsanũkona pãĩ irumũ cana chu'ũre masi
cuasama'me. Rua tĩĩne cuasame mũsanũkona.
¿Keekerumũ mũsanũkona tĩĩne cuasache ñakũ
pa'iche chu'ũ? —Jã'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana
rajũ'ũ mũ'ũ chĩiva'ũre —chinasomũ Jesús.

⁴² Chikũna raniãsomũ repava'ũ. Raiũna vatipi
cho'o tãũna ũhiũ vē've curuasomũ repaũ.
Jã'aja'ñe cho'okũna ña Jesupi vatini, “Etajũ'ũ”,
chikũna etaasomũ vati. Repava'ũre vaso pi'ni,
pũka'kũni co'choasomũ repaũ. ⁴³ Jesupi jã'aja'ñe
cho'oũna ña kũkũso pãĩ ũcuanũko, “Dios peore
masikũ'mũ”, chinasome.

Repaũ chuenisojachere jo'e kuamũ Jesús
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jã'ajekuna Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu:

⁴⁴ —Chũ'u i'kache asa cavesũmanejũ'u. Chũ'ure Dios Raosi'kure cuhena pãi cu'ache cho'oa'ju chini chẽa jo'kajanaa'me —chinasomu repau repanare.

⁴⁵ Jã'ata'ni repau i'kache asavesũasome repana. Reparũmu Dios repanapi masi asamanea'ju chini asavesache cho'oasomu repanare. Masi asamanata'ni repau'te Jesure sãevajũchũasome repana.

*Jesús neena, “¿Neepi na'a rũa masiche?”,
chĩsi'ere kũatũ
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)*

⁴⁶ Ũcuarũmu Jesús neena ija'che sãĩnechi'a cutuasome: “Mai icheja pa'ina, ¿neepi na'a rũa masiche?”, chinasome. ⁴⁷⁻⁴⁸ Jã'aja ñe cutujuna repana cuasaju cutuche ñaasomu Jesús.

Ña chĩiva'ure juha ra, repau'te kueñe nako ija'che i'kaasomu repau:

—Pãi chũ'ure masi cuasana chĩiva'nare ikũjava'nare pojona chũ'ure ũcuaja'che pojome. Pãi chũ'ure pojona chũ'ure Raosi'kure ũcuaja'che pojome. Pãi rũa vesũva'napi chũ'una'me Ja'kure pojoni Diopi ñato rũa masinaa'me —chinasomu Jesús repanare.

*Maire cu'ache cho'omana pojomu re'oja'che
cho'okai me maire
(Mr 9.38-40)*

⁴⁹ Ũcuarũmu Juan ija'che i'kaasomu Jesure:

—Masiu, chekure pãiu'te vati pãi sa'navuã pa'inare eto saoku'te ñasinaa'me chukuna. “Jesupi chũ'ukuna cho'omu chu'u”, chiisi'kua'mu repau vatire eto saoni. Jã'aja'ñe cho'oona ña ãseju i'kasinaa'me chukuna repau'te, maire ja'me cho'okaima'kujekuna —chiniasome repana repau'te.

⁵⁰ Chitena asa,

—Jã'aja'ñe cho'onare ãsemanejũ'u. Pãi maire cuhemana maire ja'me cho'okainaa'me —chiniasomu Jesús repau'te Juanre.

Juanna'me Santiago cho'oñu chiiche'te ãsemu Jesús

⁵¹ Ūcuarumu Jesús repau cunaumu muirumu tĩ'acuhakuna saivajuchuma'ñe Jerusalenna saipi'raasomu. ⁵² Saipi'raku chekunani charo saouna Samaria cheja cajoopona sani, repau kãijavu'ere sseekaniasome repana. ⁵³ Sëejatena Jesupi ũcuajoopona sakuna repajoopo cana pojomaneasome repau'te, Jerusalenna saiuna.

⁵⁴ Repañi pojomapuna ña repau neena Santiagona'me Juan i'kaasome.

—Chukuna'te Paaku, ¿inapi mu'ure cuhenapi uusõa'ju chini, “Cunaumupi toa cajeche chũ'ujũ'u”, chiiku mu'u chukuna'te? —chiniasome repana.

⁵⁵ Jã'aja'ñe i'karena churi ña,

—Jã'aja'ñe cho'omanejũ'u. Musanukonapi cu'ache cho'oñu chiiche cuhemu Dios Rekocho. ⁵⁶ Chu'u, Dios Raosi'ku pãire cu'ache cho'ora chini cajesi'kama'mu. Pãire oiũ vati toa sani

uuche'te ñsera chini cajesi'kua'mu chu'u — chiniasomu Jesús repau neenare. Ñcuarumu Jesús repau neenana'me chekũjooopona saniasomu.

*Jesure ja'me kuñu chiisina i'kasi'ere kuamu
(Mt 8.19-22)*

⁵⁷ Ma'api saijuna cheku pãiu i'kaasomu Jesure.

—Mu'una'me ñcuauachejña mu'u ku'ichejña ku'iu mu'u chũ'ũne'te cho'oku pasa chiimu chu'u —chiniasomu repau.

⁵⁸ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Ñ'care'achai kãicojña paame. Pĩ'ava'na ñcuaja'che kãisuvũã paame. Chu'u, Dios Raosi'kuta'ni, kãichejñajẽ'e peova'u pa'imu — chiniasomu repau.

⁵⁹ Chini Jesús chekuni i'kaasomu.

—Chu'uni ja'me ku'iu chu'u chũ'ũne'te cho'oku pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repau'te.

Chikuna,

—Pãi Ñcuauukore Paaku, cha'ajũ'u aperumu. Chu'u ja'kva'uni tãjasa. ¿Ñsema'ku mu'u? — chiniasomu repau repau'te.

⁶⁰ Jã'aja'ne i'kauna asa Jesús i'kaasomu repau'te.

—Chekunapi chu'ure cuasamanajeju repana rekoñoã jũnisõsinaja'ne pa'inapi repana mapãi jũ'isinare tãa'ju. Mu'uta'ni pãi cu'ache cho'oche ñhasinare Dios chẽa paache'te rani kuaku pa'ijũ'u —chiniasomu repau.

⁶¹ Jã'aja'ne i'kauna cheku i'kaasomu repau'te.

—Pāi Ūcuanukore Paakū, mū'una'me kusa chiimū chū'u. Jā'ata'ni charo chū'u ma-japāire, “Saimū chū'u”, chiijasa chiimū chū'u. ĶŪsema'kū mū'u? —chiniasomū repau.

⁶² Chikūna asa i'kaasomū repau.

—Pāi Dios chū'ūñe cho'oñu chiinapi repana aperumū pa'isi'ere jo'e pa'iuakūna Repau chū'ūñe'te cho'oma'to Dios neena pa'icu'amū —chiniasomū Jesús repau'te.

10

Repau neenare setentarepanare saomū Jesús

¹ Na'a pa'isirumū Jesús chekūnare setentarepanare ku'e chēa i'kaasomū.

—Mūsanukona ūcuanuko te'eka'chapanachi'a vū'ñajooopōāna saijū'u. Chū'u saijajooopōāna'me chū'u saijachejñana charo sani Dios chū'ore chū'vajū pa'ijū'u —chiniasomū Jesús repanare.

² Repanani saopi'rakū i'kaasomū repau.

—Asarepajū'u. Trigo tuarumū trigo chio paakūji cho'oche cho'onare ku'e saosomū, repauni trigo'te tuakaapu chini. Repau repanare saosirumū cho'ocheji ruarepajekūna cho'oche cho'onapi karasōasome. Cho'onapi karasōkūna chio paakūni chū'o raoasome repana, chekūnani raoa'kū chini. Dios chū'o chū'vache ūcuaja'che jā'aja'ñea'me. Dios chū'o chū'vanapi karasōjūna Dios chū'o asamana rua jainukoa'me. Jā'ajekūna Dioni sēejū'u mūsanukona, Repau chū'o chū'vanani na'a jainukore ku'e raoa'kū.

³ Mūsanukonare, “Saijū'u”, chiimū chū'u. Ovejachīiva'nare chai pa'ichejñana saochēja'che

mʉsanʉkonare cuhena pa'ichejñana saomʉ
 chu'ʉ. ⁴ Mʉsanʉkonapi sani turu cu'amajñaruã
 mañajaturujẽ'e samanejũ'ʉ. Kurijẽ'e
 samanejũ'ʉ. Cũ'akorophe'rejẽ'e samanejũ'ʉ.
 Ũcuaja'che ma'a saijʉ ti'jñenare canʉkama'ñe
 sẽejʉ saijũ'ʉ. ⁵ Ũcuaja'che mʉsanʉkonapi ku'ijʉ
 pãi vu'ñana kakani, "Diopi mʉsanʉkonare
 re'oja'che cho'okaʉ", chiijũ'ʉ repavʉ'e pa'inare.
⁶ Repavʉ'e pa'ikʉji re'oja'che pa'ineeku pa'ito
 mʉsanʉkona sẽekaisi'e Diopi re'oja'che
 cho'okaija'mʉ repanare. Jã'ata'ni re'oja'che
 pa'icuheku pa'ito mʉsanʉkona sẽekaisi'e
 re'oja'che cho'okaimaneja'mʉ Dios repanare.
 Mʉsanʉkona Diore sẽekaisi'e sẽema'ñeja'ñe
 pa'ija'mʉ repanare. ⁷ Ũcuate'evʉ'e pa'ijʉ
 pa'ijũ'ʉ mʉsanʉkona. Chekuvu'ña pa'imanejũ'ʉ.
 Ũcuavʉ'ere pa'ijʉ repavʉ'e pa'ina ãuñe'te
 ãu ãijʉ pa'ijũ'ʉ. Mʉsanʉkona ãijañe ãu pãi
 chu'vache ro'ia'me. ⁸ Ũcuaja'che mʉsanʉkonapi
 vu'ejoopona sani tĩ'arena repajoopo canapi
 mʉsanʉkonani cuhema'to repana ãuñe ãu ãijũ'ʉ.
⁹ Ũcuaja'che repajoopo pa'iva'nare jũ'iva'nare
 vasojuũ'ʉ. Ũcuachi'a ija'che kuajũ'ʉ repanare:
 "Dios Raosi'ku pãire chũ'upi'ramʉ", chiijũ'ʉ.
¹⁰ Ũcuaja'che mʉsanʉkonapi vu'ejoopona sani
 tĩ'arena repajoopo canapi mʉsanʉkonani cuheto
 ija'che i'kajʉ callejoovʉna etajũ'ʉ: ¹¹ "Ijoopoquee
 cha'o chʉkʉna cũ'akorophe're chũ'isi'ere tĩ'to
 to'jñome chʉkʉna, pãipi mʉsanʉkona cu'ache
 cho'osi'ere ña masia'jʉ chini. Asarepajũ'ʉ;
 Dios Raosi'ku pãire chũ'upi'ramʉ", chiijũ'ʉ
 mʉsanʉkonare cuhenare. ¹² Iere mʉsanʉkonani

kuara: Pãi cho'оче Dios ña ro'iche chũ'urumũ tĩ'aru rũa cu'ache ti'jñeja'mũ Sodoma vũ'ejoopo pa'isinare. Jã'ata'ni mũsanukona chũ'vache asacuhesinare na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ — chiniyasomũ Jesús repaũ neenare.

*Dios chũ'o jachana pa'iche'te kũatũ
(Mt 11.20-24)*

¹³ Ūcuarumũ Jesús jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Dios aperumũ Sidón vũ'ejoopona'me Tiro vũ'ejoopo pa'inare Repaũ masiche cho'o ñomaneasomũ. Repanani chũ'vakũ cho'o ñoru cu'ache cho'оче ũhasõ, vãkiniokãñapi sa'che repana sĩjona ũhacutari chu'chura'asinaa'me repana, chekũnapi ña, “Cu'ache cho'оче ũhasõsinaa'me ina”, chiapũ chini. Mũsanukonata'ni chũ'upi chũ'vakũ Diochi'a cho'omasiche cho'okũna ñasinaa'me, Corazín vũ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vũ'ejoopo pa'ina. Jã'ata'ni ũcua cu'ache cho'оче ũhasõmanesinaa'me mũsanukona. Jã'ajekũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanukonare Corazín vũ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vũ'ejoopo pa'inare. ¹⁴ Na'a pa'isirumũ Dios pãi ũcuanũko cho'оче ña ro'iche chũ'ũumucuse tĩ'aru Sidón vũ'ejoopo pa'isinana'me Tiro vũ'ejoopo pa'isinare rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jã'ata'ni mũsanukonare Corazín vũ'ejoopo pa'inana'me Betsaida vũ'ejoopo pa'inare na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ, chũ'ũ cho'оче ñasinata'ni jachasi'e ro'ĩ.

¹⁵ 'Mũsanukona Capernaum vũ'ejoopo pa'ina, “Dios pa'ichejana saijanaa'me mai”, chiime. Jã'ata'ni Dios mũsanukonare Repaũ pãi

ũcuauko cho'ochē ña ro'iche chũ'umucuse tĩ'aru vati toana saoja'mũ —chiniasomũ Jesús repanare.

¹⁶ Chini repau neenare jo'e i'kaasomũ repau.

—Pãĩ mũsanũkona i'kache asa jachamana chũ'u i'kache ũcuaja'che asa jachama'me. Pãĩ mũsanũkonare cuhena chũ'ure ũcuaja'che cuheme. Pãĩ chũ'ure cuhena chũ'ure Raosi'kũre Diore ũcuaja'che cuheme —chiniasomũ Jesús repanare.

Dios chũ'o chũ'vañũ chini saisina setentarepana co'isi'ere kũamũ

¹⁷ Jesupi saõna chũ'vajani pojojũ co'i repauni kũasome repana setentarepana.

—Chũkũna'te Paakũ, chũkũna mũ'u ku'e chẽa saosinapi chũ'ũjũna pãĩ sa'navũã pa'isina vati eta saisinaa'me —chiniasome repana repau'te.

¹⁸ Jã'aja'ñe kũarena asa repanare ija'che i'kaasomũ repau:

—Vati aire cũnaũmũpi oko fe'neñeja'ñe na'mi tuã'ikũni ñasi'kũa'mũ chũ'u. ¹⁹ Jã'ata'ni chũ'u mũsanũkonare Diochi'a cho'omasiche'te cho'oa'jũ chini masire jo'kasi'kũa'mũ. Masinajejũ mũsanũkonapi añana'me puni tumunijẽ'e asi cho'omanejananaa'me. Ũcuaja'che vati cho'ochē peore ũsejananaa'me mũsanũkona. Jã'are cho'ojũ jmamakarũjẽ'e cu'ache cho'ocojñomanejananaa'me mũsanũkona. ²⁰ Pãĩ sa'navũã pa'inare vati etoni pojomanejũ'u mũsanũkona. Utija'ophũro cũnaũmũ pa'iphũrona Dios mũsanũkona mami tochasi'ere cuasajũ pojojũ'u —chiniasomũ Jesús repau neenare.

*Jesús pojokũ i'kasi'ere kuamũ
(Mt 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Reparũmũ Jesús, Dios Rekochoji repaũni ja'me pa'ĩna rũa pojokũ i'kaasomũ.

—Ja'kũ, mũ'ũ cũaũmũ pa'inana'me cheja pa'inare peore chũ'ũkũ'mũ. Mũ'ũre rũa pojokũ i'kamũ chũ'ũ. Pãĩ, “Mũ'ũ chũ'o peore masinaa'me chũkũna”, chiijũ cuasanare mũ'ũ chũ'o asamasiche ũsemũ mũ'ũ, repanapi asavesua'jũ chini. Jã'ata'ni pãĩ chiĩva'naja'ñe vesujũ, “Dios chũ'ojẽ'e vesũnaa'me chũkũna”, chini cuasanarechi'a mũ'ũ chũ'o asamasiche jo'kakũ'mũ mũ'ũ, repanapi asamasia'jũ chini. Jã'aja'ñere chiimũ mũ'ũ. Jã'ajekũna, “Re'orepamũ”, chiimũ chũ'ũ mũ'ũre — chiniasomũ Jesús Pũka'kũre.

²² Diore i'ka pi'ni pãire i'kaasomũ repaũ.

—Chũ'ũ Ja'kũ Repaũ pa'iche masiche peore jo'kasi'kũa'mũ chũ'ũre. Chũ'ũ pa'iche vesũme pãĩ. Chũ'ũ Ja'kũta'ni masimũ. Ũcuaja'che chũ'ũ Ja'kũ pa'iche vesũme pãĩ. Chũ'ũta'ni Repaũ pa'iche masimũ, Repaũ Mamakũjekũ. Chũ'ũre kũaũanarechi'a chũ'ũ Ja'kũ pa'iche kuamũ chũ'ũ — chiniasomũ Jesús repanare.

²³ Jã'aja'ñe i'kakũ repaũ neenarechi'a i'kaasomũ repaũ.

—Chura chũ'ũni ja'me pa'ijũna rũa re'omũ mũsanũkonare, chũ'ũpi si'ache cho'o ñokũna.
²⁴ Aperũmũ pa'isina Dios chũ'o kuasinana'me pãĩ chũ'ũsina irũmũ mũsanũkona ña'ñeja'ñere ña'ñũ chiisinata'ni ñamaneasome. Ũcuachi'a irũmũ mũsanũkona asacheja'chere asa'ñũ chiisinata'ni

asamanesinaa'me repana —chiniasomꞫ Jesús repaꞫ neenare.

Samariapãiu re'okꞫ cho'osi'ere Jesús cuasaku kuasi'ere kuamꞫ

²⁵ ŨcuarꞫmꞫ judíopãi che'chokꞫ Jesuni cutura chini mꞫaasomꞫ, repaꞫ masiche'te cho'o ñara chini. MꞫa repaꞫ'te ija'che sēniasomꞫ repaꞫ:

—MasiꞫ, chꞫ'Ɜpi Dios pa'ichejana ai sani pasa chini, ¿je'se cho'oja'che? —chiniasomꞫ repaꞫ.

²⁶ ChikꞫna Jesús i'kaasomꞫ repaꞫ'te.

—Dios chꞫ'o tocha jo'kasi'e, ¿ũquere kuaku? MꞫ'Ɜpi ñato, ¿je'se kuaku? —chiniasomꞫ repaꞫ.

²⁷ ChikꞫna i'kaasomꞫ repaꞫ.

—Dios chꞫ'o tocha jo'kasi'e ija'che kuamꞫ:

Pãi mꞫsanꞫkonare ũcuanꞫkore Paaku'te Diore mꞫsanꞫkona aꞫna'me rekoñoãna'me kokana'me cuasache peore jã'api rua cuasaju pa'ijũ'Ɜ. MꞫsanꞫkona meñe oicheja'che kueñe pa'inare oijꞫ pa'ijũ'Ɜ.

Jã'aja'ñe kuamꞫ Dios chꞫ'o, aperꞫmꞫ tocha jo'kasi'e —chiniasomꞫ repaꞫ pãi che'chokꞫ.

²⁸ Jã'aja'ñe i'kaꞫna asa Jesús i'kaasomꞫ repaꞫ'te.

—Rũhiñe i'kamꞫ mꞫ'Ɜ. MꞫ'Ɜpi jã'aja'ñe cho'oni Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mꞫ —chiniasomꞫ Jesús.

²⁹ Jã'aja'ñe i'kaꞫna asa, pãipi repaꞫni ña, “Ũcuarepa cho'okꞫ'mꞫ ikꞫ”, chiiju cuasaa'ju chini Jesure jo'e sēniasomꞫ repaꞫ.

—¿Neea'ñe chꞫ'ure kueñe pa'ina? —chiniasomꞫ repaꞫ.

³⁰ ChikꞫna Jesús ija'chere cuasaku kuasomꞫ repaꞫ'te:

—Pãiu Jerusalén vu'ejoopoji Jericó vu'ejoopona cajeasomũ. Cajekũna pã cu'ana ma'ana tijña chēaasome repau'te. Chēa repau cu'amajñaruã tutesõ, repau ju'ikãñaruã tĩ'te, repau'te ai jũ'iñetu'ka rua vani jo'ka sanisōasome repana. ³¹ Vani jo'ka satena judío phairipãiu ũcuama'api rani chueesiva'ũni ña ma'a chekũkã'kona jēni pachu carani saniasomũ. ³² Carani sakũna chekũ, Leví jojosi'kũ Dios vu'e cho'oche cho'okaikũ ũcuama'api rani ũcuaja'che chueesiva'ũ ũhicheja tĩ'a ma'a chekũkã'kona jēni pachu carani saniasomũ. ³³ Chekũ, Samariapãiu'ta'ni ũcuama'api raiũ chueesiva'ũ ũhicheja tĩ'a ña oniasomũ repava'ũre. ³⁴ Ña oiũ repava'ũ asimajñana pĩsi ũche conona'me u'chape'e ro'vecuha, kãñase'repi vēekanasomũ repava'ũre. Vēe pi'ni repau burrova'ũpi tũo sa, pã kãivũ'ere paakũ kuiraasomũ repau. ³⁵ Jo'e apeñatato repau Samariapãiu saipi'rakũ, repavũ'e paakũ'te denario kurire're ka'chare're mini ñisikũ ija'che i'kaasomũ: “Iva'ũre chueesiva'ũre kuirakaijũ'ũ chũ'ũre. Chũ'ũ ro'isinũko tĩ'ama'to mũ'ũpi ro'ikaijũ'ũ. Chũ'ũ jo'e raisirũmũna mũ'ũ ro'ikaisinũko ro'ira mũ'ũre”, chiniasomũ Samariapãiu —Jã'aja'ñe kuaasomũ Jesús repau'te judiõpãi che'chokũ'te.

³⁶ Jã'aja'ñe kua pi'ni Jesús repau'te chũ'o sēniasomũ.

—Chueesiva'ũ ũhisima'a mũmũpãi chotena te'enachi'a saiũ ñaasome repau'te. Jã'ata'ni te'eu re'oja'che cho'okanasomũ repau'te, pã kueñe pa'inare re'oja'che cho'okaicheja'che.

¿Kaupi repau'te jā'aja'ñe cho'okaku? —
chinasomũ Jesús repau'te.

³⁷ Chikuna,

—Chueesiva'ure ña oisi'kupi re'oja'che
cho'okaisi'kua'mũ repau'te —chinasomũ
judíopãi che'chokũ.

Chikuna,

—Ūcuarepaa'me jā'a. Mũ'ujě'e ūcuaja'che
sani chekũnani ña oiũ re'oja'che cho'okaiũ
pa'ijũ'ũ —chinasomũ Jesús judíopãi
che'chokũ'te.

Martana'me María vũ'ere pa'imũ Jesús

³⁸ Ūcuarũmũ Jesús repau neenana'me jo'e saiũ
chekũjooona tĩ'aũna romichĩio Marta repao
vũ'ena Jesure soni mũtuaasomo. ³⁹ Repao Marta
cho'jeo María ve'easomo. Jesupi kaka pũũna
repau che'choche'te asara chini repau'te kueñe
pũuasomo repao María. ⁴⁰ Jã'ata'ni Marta,
vũ'e cho'omajñaruãre te'eo cho'o ca'naso, Jesure
kueñe rani ija'che i'kaasomo:

—Pãi Ūcuanũkore Paaku, chu'ũ cho'jeo
cho'omajñaruã ja'me cho'oma'mo chu'ũre.
Chu'ũchĩ'a te'eva'o cho'oko pa'imo. ¿Chu'ũre
ña oima'ku mũ'ũ? I'kajũ'ũ repao'te chu'ũre
ja'me cho'oa'ko —chinasomo repao repau'te.

⁴¹ Chikona Jesús i'kaasomũ repao'te.

—Asarepajũ'ũ, Marta. Mũ'ũ pa'iche'te ruarepa
peore cuasako oimo mũ'ũ. ⁴² Re'oja'che
pa'iche chuta'a chẽama'mo mũ'ũ. Mũche'ota'ni
chu'ũ che'choche'te asaneeko re'oja'che pa'iche'te
chẽacuhamo. Jã'aja'ñe cho'oko'te ũsema'mũ
chu'ũ —chinasomũ Jesús repao'te Martare.

11

Diore sēēñe'te che'chomũ Jesús

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ũcuarũmũ Jesús repaũ saisichejare pa'iu Dioni sēniasomũ. Sēni pi'niũna repaũ neekũ te'eũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Chũkũna'te Paakũ, Diore sēēñe'te che'chojũ'ũ chũkũna'te, Juan repaũ neenare che'chosi'eja'che —chinasomũ repaũ.

² Chikũna Jesús repaũ neenare i'kaasomũ.

—Mũsanũkonapi Diore sēni ija'che i'kajũ'ũ: Ja'kũ, Cũnaũmũ Pa'ikũ, pãi mũ'ũre vajũchũju pojoa'ju.

Ũcuachi'a mũ'ũ chũ'ũñe pãi ũcuanũko cho'ojarũmũ tĩ'aa'kũ.

Cũnaũmũ pa'ina mũ'ũ chũ'ũñe masi cho'ocheja'che cheja pa'ina ũcuaja'che re'oja'che cho'oju paarũ.

³ Ũcuachi'a chũkũna chiiche ãu si'aumucujña ĩsijũ'ũ, chũkũna ãijañe.

⁴ Chũkũna cu'ache cho'oche jo'e cuasamanejũ'ũ, chũkũna'te pãi cu'ache cho'osi'e chũkũna jo'e cuasama'ñeja'ñe.

Chũkũna'te vatipi chũ'ũkũna cu'ache cho'oũũ chiito mũ'ũpi ũsekaijũ'ũ, cho'omaneajũ chini.

Jã'aja'ñe i'kajũ Diore sēejũ pa'ijũ'ũ —chinasomũ Jesús repanare.

⁵⁻⁶ Chini repanare jo'e i'kaasomũ repaũ.

—Chekurũmũ mũsanũkona te'eũ mũ'ũre kueñe pa'ikũ mũ'ũ vũ'ena ñamirepana mũamũ. Mũa jatisa'aro tĩ'a ve'sere nũkakũ ija'che

i'kamũ: “Chũ'ure re'okũ, vũni pãra'pũruã chotera'pũruã ïsijũ'ũ chũ'ure. Jo'e co'chora chũ'ũ mũ'ure. Chekũ chũ'ure re'oja'che cho'okũ so'opi raiũ churepara chũ'ũ vũ'ena tĩ'amũ ãiñejẽ'e peokũni”, chiimũ repaũ chekũrũmũ mũ'ure. ⁷ Jã'aja'ñe sēeto mũ'ũ chekũrũmũ ija'che i'kamũ: “Cho'ouama'ñe cho'omanejũ'ũ chũ'ure. Jatisa'aro jeosõcuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Kãsa chini chũ'ũ chĩiva'nana'me umesõcuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Mũ'ũ sēeñe vũni ïsima'mũ chũ'ũ”, chiimũ mũ'ũ repaũ'te.

⁸ 'Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. “Chũ'ure re'okũ'mũ”, chiikũta'ni repaũ sēeñe vũni ïsima'mũ mũ'ũ. Jã'ata'ni, “Chũ'ũni jeereparũmũ sēeto asa ca'nasõ, vũni ïsija'mũ chũ'ũ”, chini cuasa, vũni repaũ chiiche peore ïsija'mũ mũ'ũ repaũ'te.

⁹ 'Ija'che kũamũ chũ'ũ mũsanũkonare: Ûcuaja'che mũsanũkona chiiche cuhama'ñe Dionĩ rũa sēejũ pa'ijũ'ũ ïsia'kũ. Cuhama'ñe sēejũ pa'ito ïsija'mũ Repaũ. Ûcuachi'a mũsanũkona Repaũ'te sēesi'e cha'ajũ'ũ ïsia'kũ. Cha'ani koojanaa'me mũsanũkona. Ûcuachi'a pãiu repaũ'te re'okũ vũ'ena mũa tĩ'a jatisa'aro'te nũkakũ, repaũ chiiche'te koorepara chini cuhama'ñe rũa jeerũmũ sēeu pa'icheja'che Diore rũa jeerũmũ sēejũ pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'ojũ pani koojanaa'me mũsanũkona. ¹⁰ Repanare karache'te Diore sēena koojanaa'me. Ûcuachi'a Repaũ'te sēesi'e cha'ana koojanaa'me. Ûcuachi'a pãiu repaũ'te re'okũ vũ'ena mũa tĩ'a jatisa'aro'te nũkakũ, rũa jeerũmũ sēeu

pa'ia koocheja'che koojanaa'me pãi, Diore rua jeerumã sêejũ pa'ina.

11 'Musanukona umupãi chĩi paana, asarepajũ'u. Mu'u chĩipi mu'uni pãre sêeto catapu'te mini ĩsima'me musanukona. Jã'apãani chiacha va'ire sêeto añani mini ĩsima'me musanukona. 12 Kura chiapu sêeto punioni mini ĩsima'mu mu'u repau'te. Jã'aja'ne cho'omanaa'me musanukona. 13 Cu'ache pa'inata'ni musanukona chiiva'nare re'oja'chere ĩsinaa'me musanukona. Mai Ja'ku, Dios, Cunaumu Pa'iku na'a re'oja'chere ĩsiku'mu maire. Pãipi Repau'te sêeto Repau Rekocho'te ĩsiku'mu Repau repanare —chiniasomã Jesús repanare.

*Pãi Jesure, "Vatini paaku si'ache cho'omasimu", chiisi'ere kumã
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

14 Ūcuarumu Jesús vatire pãiu'te chu'o cutuche ũsekuni eto saokianasomã. Eto saouna vatire paasi'kupi, chu'o cutumanesi'kupi chu'ore cutukuna ña kukuasome pãi. 15 Pãi te'ena ija'che i'kaasome:

—Vati chũ'ukuji Beelzebuji cho'okaiuna vati ũcuajanare eto saoku'mu iku Jesús —chiniasome repana.

16 Jã'aja'ne i'karena chekuna Jesús masiche'te masiñu chini ija'che i'kaasome:

—Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u chukuna'te —chiniasome repana.

17 Jã'aja'ne i'kajuna Jesús repana cuasaju cutuche'te masiku ija'che i'kaasomã repanare:

—Pāi ũcuate'echeja pa'inapi sāiñechi'a cavani vaijũ si'asōjanaa'me. Ũcuachi'a majapāichi'api ũcuate'evũ'e pa'inapi sāiñechi'a cavani majapāi sējosōjanaa'me. ¹⁸ Ũcuachi'a vati aipi repaũ neenana'me sāiñechi'a cavato repaũ chũ'ũñe si'asōmũ. Jã'ata'ni mŕsanũkona chũ'ũre, “Vati chũ'ũkũji Beelzebuji vati ũcuajanare eto saomasiche jo'kasi'kũa'mũ mũ'ũre”, chiime. ¹⁹ Jã'aja'ñe mŕsanũkonapi i'karena iere sēemũ chũ'ũ: Mŕsanũkona neenare, ¿jãupi vati eto saomasiche jo'kau? ¿Vati aipi jo'kau? Ija'che chiijũ sēejũ'ũ repanare: “¿Vati eto saomasiche vati aipi jo'kau mŕsanũkonare?”, chiijũ'ũ. Jã'aja'ñe sēeto repana mŕsanũkonare, “Rũhiñe cuasama'me mŕsanũkona”, chiijanaa'me. ²⁰ Chũ'ũ vati eto saomasiche Dios jo'kasi'ea'me. Chũ'ũpi Dios jo'kasi'ere cho'okũna ña, “Dios pāi ũcuanũkore chũ'ũkũ'mũ”, chiijũ masijanaa'me pāi.

²¹ 'Pāiũ rũa kokaũji rũa vaiche paakũji repaũ vũ'ere pẽ'jeto repaũ cu'amajñaruã ñaacu'amũ. ²² “Vaiche'te paakũna chũ'ũ neemajñaruã ñaamanejanaa'me pāi chũ'ũre”, chini cuasakũ pojomũ repaũ. Jã'ata'ni repaũ'te na'a rũa koka paakũji rani, repaũ'te vani kũkosõ, repaũ paakũ pojosi'e vaichena'me cu'amajñaruã tũtesõja'mũ repaũ'te. Tũtesõ repaũ neenani ĩsija'mũ — chinasomũ Jesús repanare.

²³ Chini ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Pāi chũ'ũre jovomana cuheme chũ'ũre. Cuhejũ chekũnapi chũ'ũni jovoũu chiito

ũseme repana, chu'uni jovomanea'jũ chini —
chinasomũ Jesús repanare pãi.

*Vati pãiu sa'navũ'te pa'iu eto saocojñosi'kũpi
jo'e pãiu'ni co'iche'te kũamũ
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Ũcuarũmũ Jesús repanare pãi jo'e ija'che
i'kaasomũ:

—Pãiu sa'navũ pa'isi'kũni etosõru vati sani oko
peochejñare ku'iu pa'imũ ruachejñare ku'ekũ.
Jã'ata'ni jñaamaneni, “Chu'ũ vũ'eja'chena
co'ira pãiu sa'navũna”, chini cuasamũ repaũ.

²⁵ Jã'aja'ñe cuasa repaũ co'i ñato pãiu
sa'navũ vũ'e ju'o care'vasivũ'eja'che re'oja'imũ.

²⁶ Jã'aja'ñere rani ña jo'e sani chekũnare vati
repaũ'te na'a rũa cu'anani sieterepanare ku'e
jña ra pãiu sa'navũna paũu chini ũcuanũko
kakame repana. Jã'ajekũna pãiu aperũmũ
cu'ache pa'isi'e na'a rũa cu'ache pa'imũ —
chinasomũ Jesús repanare.

Ũcuarepa pojojũ pa'iche'te i'kamũ Jesús

²⁷ Jã'aja'ñe i'katona pãina'me pa'ikoji romio
ũjachũ'opi i'kaasomo Jesure.

—Mũ're jña jojasi'ko rũa pojoko pa'icosomo
—chinasomo.

²⁸ Chikona i'kaasomũ repaũ.

—Ũcuarepaa'me jã'a. Pojoko pa'imo repao.
Jã'ata'ni Dios chu'o asa jachama'ñe cho'ona
repao'te na'a rũa pojojũ pa'ime —chinasomũ
Jesús repao'te.

Pāi cu'ache pa'ina Jesure, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u”, chiisi'ere kumatũ (Mt 12.38-42; Mr 8.11-12)

²⁹ Ūcuarũmũ Jesús pāipi repau pa'ichejana chi'irena ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pāi irũmũ cana cu'ache pa'inaa'me. Chũ'ure, “Dios Raosi'kũma'mũ Jesús”, chiime repana. Jã'ata'ni, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u chũkũna'te”, chiime repana, chũ'u pa'iche'te masiũu chini. Jã'ata'ni cho'o ñoma'mũ chũ'u repanare. Jonás cho'ocojñosi'eja'chechi'a cho'ocojñoja'mũ chũ'u. ³⁰ Aperũmũ Níneve vũ'ejoopo pa'isina Jonás cho'ocojñosi'ere asa, “Dios raosi'kũcosomũ jã'u”, chiniasome. Chũ'u Dios Raosi'kũ Jonás cho'ocojñosi'eja'che cho'ocojñoja'mũ, pāipi asa, “Jesús Dios Mamakũ'mũ”, chiiju cuasaa'ju chini. ³¹ Aperũmũ pa'isi'ko sũripũ cakã'ko canare pāi chũ'usi'ko rũa so'opi Salomón rũa masiũ chũ'vache'te asara chini ranciasomo. Repau'te Salomon'te na'a rũa masiũji ichejare pa'imũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u chũ'vache asacuheme mũsanũkona irũmũ cana. Jã'ajekũna Dios pāi ũcuanũko cho'oche ña ro'iche chũ'ũmucuse tí'aru aperũmũ pa'io pāi chũ'usi'kopi ija'che i'kaja'mo mũsanũkonare, irũmũ pa'ijũ chũ'ure cuasamanesinare: “Cu'are cho'ojũ Diore cuasamanesinajeju ro'ijũ pa'ijanaa'me mũsanũkona”, chiija'mo. ³² Aperũmũ Jonapi rũa masiũji Dios chũ'ore chũ'vakũna asa chẽa, Níneve vũ'ejoopo pa'isina repana cu'ache cho'oche ũhasõasome. Repau'te Jonare na'a rũa masiũji ichejare pa'imũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u chũ'vache asacuheme

mʉsanʉkona irʉmʉ cana. Níneve vʉ'ejoopo pa'isina cu'ache cho'оче ũhasõsi'eja'che cu'ache ũhasõmanaa'me mʉsanʉkona irʉmʉ cana. Jã'ajekuna Dios pãĩ ũcuanʉko cho'osi'e ña ro'iche chũ'umucuse tĩ'aru Níneve vʉ'ejoopo pa'isinapi ija'che i'kajanaa'me mʉsanʉkonare irʉmʉ pa'inare: "Cu'ache cho'оче ũhasõmanesinajejʉ ro'ijʉ pa'ijanaa'me mʉsanʉkona", chiijanaa'me —chiniasomʉ Jesús repanare.

*Үоттору re'oja'che miañeja'ñe re'oja'che
cuasache'te kʉamʉ
(Mt 5.15-16; 6.22-23)*

³³ Ũcuarʉmʉ Jesús repanare pãĩ jo'e i'kaasomʉ.

—Pãĩ te'eujẽ'e ʉotтору chũoni chave nʉkoma'me. Ũcuachi'a totoroji jao nʉkoma'me. Jã'ata'ni, "Pãĩ ivʉ'ena kakani chija'iuna ñamanejanaa'me", chini ʉotтору chũo, ʉmuna tʉomʉ re'oja'che miakuna ñaa'jʉ chini. ³⁴ Mʉsanʉkona ñakocaã masi ñoto cho'оче cho'ore'omʉ. Jã'ata'ni ñakocaãpi masi ñoma'to cho'оче cho'ocu'amʉ. Ũcuaja'che mʉsanʉkonapi re'oja'che cuasani re'oja'chechi'a cho'ojʉ pa'ijanaa'me. Cu'ache cuasani cu'achechi'a cho'ojʉ pa'ijanaa'me. ³⁵ Pãĩ Dios chʉ'o masinapi Repaʉ'te cuasamaneni chijacheja pa'inaja'ñe cu'ache pa'ime repa rekoñoã. Jã'ajekuna ñarepajʉ pa'ijũ'ʉ mʉsanʉkona, jã'aja'ñe pa'imaneñu chini. ³⁶ Mʉsanʉkonapi Dios chʉ'o asa cuasato rʉa re'oja'che pa'ija'mʉ mʉsanʉkona rekoñoã. Үоттору re'oja'che

miañeja'ñe re'oja'che pa'ija'mu musanukona rekoñoã —chiniasomu Jesús repanare.

Fariseopãina'me judíopãi che'chona cu'ache cho'ochete kwamu Jesús

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jã'aja'ñe i'ka pi'niuna fariseopãiu, “Chu'u vu'ena mua ãu ãijũ'u”, chiniasomu Jesure. Chikuna mua kaka ãure ãsa chini mesako'are puu ñuniasomu repau. ³⁸ Æu ãipi'rakuta'ni charo Jesupi repau jũjñare choamauna ña, “Aipãi chũ'u jo'kasi'e cho'oma'mu iku”, chini cuasa, kukuasomu fariseopãiu. ³⁹ Kukusokuna ña Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Musanukona fariseopãi rekoñoã cu'ache cuasache jo'kasõmanajeju cunaro'rona'me cunare'a sã'sevũachi'a sosaju sa'navuã sosamañeja'ñe sã'sevũchi'a re'onaja'ñe cho'ojũ chekuna nee joreju tute paanaa'me.

⁴⁰ Rua vesunaa'me musanukona. Sã'sevũ pa'ichechi'a cho'oma'ñe sa'navuquee ũcuachi'a cho'osi'kuammu Dios. ⁴¹ Ija'che cho'ojũ pa'ijũ'u musanukona: Pãi chuova'na pa'iva'nare ña oiju cu'amajñaruã ũcuuamajñaruãre re'ojamajñaruãre ãsijũ'u repanare. Musanukonapi jã'aja'ñe pãire oiju pani rekoñoã re'oja'che cuasani sã'sevũ ũcuaja'che re'oja'che pa'ijanaa'me.

⁴² 'Musanukona, fariseopãi, Dios chũ'u jo'kasi'ere cho'ojũ ja'oruã ãu va'isuche maña kua'koja'oruãre si'arumu ãsijũ pa'inaa'me, Repau, “Chu'ure ãsijũ'u”, chiisinukoru. Chekurumu dierepaja'oruã paani te'eja'oru

ĩsime. Chekurumu cienrepaja'oruã paani dierepaja'oruã ĩsime. Jã'achi'a ĩsinaa'me musanukona. Jã'ata'ni chekunare ũcuarepa cho'omanaa'me musanukona. Diore ũcuaja'che masi cuasamanaa'me musanukona. Cu'amajñaruã ũcua ĩsijũ pa'ijũ'ũ Diore. Re'omu jã'a. Jã'ata'ni musanukonapi chekunani ũcuarepa cho'omarũna cu'amũ. Ũcuachi'a Dioni masi cuasamarũna cu'amũ. Jã'ajekũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ musanukonare fariseopãi.

43 'Ũcuaja'che mai judíopãi chi'ivũ'ña mũa kakani pa'ipãi ñu'isaivũãre ñu'ineeme musanukona. Ũcuaja'che ãu ĩsichejñare musanukonapi ku'ijũna pãipi ña kukujũ séejuna rũa pojonaa'me musanukona. Jã'aja'ñe pa'ijũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ musanukonare.

44 'Pãiu'te jũ'isi'kure tãsichejare catapũ tochasi'pũre nukoma'to ñomaũna vesujũ ũcuachejapi cha'cajũ ku'ime pãi. Musanukona fariseopãi ũcuaja'che cu'ache pa'inata'ni pãipi ñato re'oja'che pa'inaja'ñe ñome. Chekũna pãi musanukona cu'ache cuasache vesũme. Jã'aja'ñe pa'ijũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ musanukonare judíopãi che'chonana'me fariseopãi —chiniasomũ Jesús fariseopãiu'te.

45 Jã'aja'ñe i'kaũna asa Dios chũ'usi'e che'chokũ i'kaasomũ Jesure.

—Masiũ, mu'upi jã'aja'ñe i'kaku chukũna'te ũcuaja'che Dios chũ'usi'e che'chonani cu'ache i'kamũ mu'ũ —chiniasomũ.

46 Chikũna asa Jesús jo'e i'kaasomũ repau'te.

—Musanukona Dios chũ'usi'e che'chona cho'okaimanata'ni chekunare rua si'ache cho'ovesache'te chũ'unaa'me. Jã'aja'ñe cho'ojuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare.

⁴⁷ 'Aperumu Dios chu'o kuasinare musanukona aipãipi vanisõrena repanare tãsichejña sã'sevuãre re'ojachejña care'vaju pa'ime musanukona, pãipi ña, "Dios chu'o kuaju chuenisõsinare oime ina", chiapũ chini. ⁴⁸ Jã'ata'ni repaña kuaju chũ'usi'e re'oja'che cho'omanaa'me musanukona. Musanukona aipãipi repanare vanisõrena repanare tãsichejñare re'ojachejña care'vaju musanukona aipãi cu'ache cho'osi'ēja'che cho'ome musanukona. Jã'aja'ñe cho'ojuna rua cu'ache ti'jñeja'mu musanukonare.

⁴⁹ 'Dios peore Masikujeku aperumu ija'che i'kaasomu musanukona cho'ojache: Chu'u chu'o kuajanana'me che'chojanare chãa saoja'mu chu'u pãire chu'vaa'ju chini. Saouna repanani cuheju cu'ache cho'oñu chini tuhajanaa'me pãi.

Tuha te'enare vanisõjanaa'me repaña, chinasomu Repau. ⁵⁰ Cheja mamacheja pa'irumupi irumujatu'ka Dios chu'o kuani musanukona majapãipi vanisõjuna musanukona irumu canapi repaña cho'osi'ēja'che cu'ache cho'onajeku ro'ijanaa'me, repanare vanisõsi'e ro'i. ⁵¹ Aperumu musanukona majapãi Dios vu'ere pa'iju Diore ïsisimajñaruã uochejana Zacaría'te vanisõasome. Abelre vanisõsirumupi Zacaría'te

vanisõrũmujatũ'ka Dios chũ'o kuanare mai aipãipi vanisõrena mũsanũkona irũmũ canapi ro'ijanaa'me, repanare vanisõsi'e ro'i. Ñcuarepaa'me jã'a.

⁵² 'Mũsanũkona Dios chũ'ũñe che'chona Dios chũ'o masinata'ni masi cho'oma'me. Ñcuaja'che chekũnapi asa chẽapi'ranapi cho'ovesua'jũ chini masi che'chomanaa'me mũsanũkona. Jã'aja'ñe cho'ojũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ mũsanũkonare Dios chũ'ũñe che'chonare —chinasomũ Jesús repanare.

⁵³⁻⁵⁴ I'ka pi'ni fariseopãiu vũ'e pa'isi'kupi etaasomũ Jesús. Etaũna judiõpãi che'chonana'me fariseopãi pe'rujũ cu'ache i'kaasome repau'te Jesure. Repau'ji tĩñe i'kaũna chẽañu chini chũ'o rũa vesache'te si'ache sẽniasome repana.

12

“Chũ'ochi'a re'oja'che cho'omanejũ'ũ”, chiũ chũ'vamũ Jesús repau neenare

¹ Ñcuarũmũ pãi kuẽkuecu'anũko rũa jainũko chi'iasome. Jairepanũkojeju ñcuajana cũ'ana cha'caasome repana. Chi'irena Jesús repau neenani charo chũ'vaasomũ.

—Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. Fariseopãi pã saũcheja'che pa'iche'te ña chẽamanejũ'ũ mũsanũkona. Repana cu'ache pa'iche'te i'kamũ chũ'ũ. Repana fariseopãi pãipi ñato re'oja'che pa'ina cho'ocheja'che sẽ'sevũchi'a re'oja'che cho'ojũ pa'inaa'me. Jã'ata'ni repana rekoñoã rũa cu'ache pa'inaa'me.

2 'Na'a pa'isirumũ pãi rope'e cu'ache cho'osi'e peore kũajachea'me. Ũcuaja'che pãi cu'ache cuasasi'e peore kũajachea'me. 3 Pãi ñamina rope'e kuasi'e umucusena peore kũajachea'me, pãi ũcuanũko asaju'te. Ũcuaja'che pãi repaña vu'ena kaka rope'e kuasi'e pãi ũcuanũko pa'ichejana ujachũ'opi peore kũajachea'me — chiniasomũ Jesús repañare pãi.

“Mũsanũkonare vanisõñu chiinare vajuchũmanejũ’ũ”, chiiũ chũ'vamũ Jesús (Mt 10.26-31)

4 Ũcuarumũ Jesús repañare pãi jo'e i'kaasomũ. —Mũsanũkonare, chũ'ũre ja'me pa'inare ija'chere chũ'vamũ chũ'ũ: Mũsanũkonare vanisõñu chiinare vajuchũmanejũ'ũ. Mũsanũkona ca'nivũã vanisõni rekoñõãta'ni cu'ache cho'oma'me repaña. 5 “Diore vajuchũju pa'ijũ'ũ”, chiimũ chũ'ũ mũsanũkonare. Repañ Dios mũsanũkona jũ'iñe chũ'ũku'mũ. Ũcuaja'che jũ'iñe chũ'ũna jũnisõsirumũ Repañ'te cuasamanare vati toana saokũ'mũ Repañ. Jã'ajekũna Dioni vajuchũjũ'ũ mũsanũkona.

6 'Dios Repañ neenare kuirache'te kuara chiimũ chũ'ũ mũsanũkonare. Pĩ'a cincorepava'na jmava'na kurire're te'eka'chapare'rerũãchi'a ro'ime. Ka'charũ ro'iva'nareta'ni Dios te'eũ'terejẽ'e cavesũma'kuamũ repava'nare. 7 Peore repava'nare pĩ'ava'nare cuasakũ kuirakũ'mũ Dios. Mũsanũkonare pãi na'a ruã cuasakũ na'a re'oja'che kuirakũ'mũ Repañ. Mũsanũkona

sĩjoquee raña kuẽkuesi'echi'a paakujeku masimũ Repaũ Dios. Mũsanũkona pa'iche peore masimũ Repaũ. Jã'ajekũna mũsanũkona chekũnare pãĩ vajũchũmanejũ'ũ —chinasomũ Jesũs repanare.

Vajũchũma'ñe pãĩ asajũ'te, "Jesure cuasanaa'me chũkũna", chiina pa'iche'te kũamũ (Mt 10.19-20; 10.32-33; 12.32)

⁸ Ũcuarũmũ Jesũs jo'e ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chũ'o chekere kũara chiimũ chũ'ũ mũsanũkonare: Pãĩ te'ena, chekũna asajũ'te vajũchũma'ñe, "Jesure cuasanaa'me chũkũna", chiime. Na'a pa'isirũmũ jã'aja'ñe i'kasinare Diore ja'me pa'ina ángeles asajũ'te, "Chũ'ũ neenaa'me ina", chiija'mũ chũ'ũ Dios Raosi'kũ.

⁹ Jã'ata'ni chekũna pãĩ ija'che cho'ome: Chekũnapi asajũ chini, chũ'ũre cuasanata'ni pãĩre vajũchũjũ, "Jesure cuasamanaa'me chũkũna", chiime. Na'a pa'isirũmũ jã'aja'ñe i'kasinare, Diore ja'me pa'ina ángeles asajũ'te, "Chũ'ũ neenama'me ina", chiija'mũ chũ'ũ.

¹⁰ 'Chũ'ũre, Dios Raosi'kũre pãĩ cu'ache cutuche jo'e cuasamaneja'mũ Dios. Jã'ata'ni Repaũ Rekocho'te pãĩ cu'ache cutucheta'ni cavesũma'ñe cuasamũ Repaũ.

¹¹ 'Chekũrũmũ pãĩ mũsanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa mai judiõpãĩ chi'ivũ'ena juha cuaa nũkojanaa'me, chekũnapi cu'ache cho'oa'jũ chini. Chekũrũmũ pãĩ mũsanũkonare chẽa pãĩ chũ'ũna pa'ivũ'ena juha cuaa nũkojanaa'me, repanapi cu'ache cho'oa'jũ

chini. Repanapi, “Chukunani cu'ache i'kato, ¿je'se chukuna i'ka tuijanaa'ñe?”, chijju cuasamanejũ'u. Musanukona i'kajache cuasamanejũ'u. ¹² Musanukona i'karumu tĩ'aru Dios Rekochoji kũaja'mu musanukonare, masi i'kaa'ju chini —chiniasomu Jesús repau neenare.

Kurineena pa'iche'te kũamu

¹³ Ūcuarumu repanare pãi ja'me pa'ikũji i'kaasomu Jesure.

—Masiu, cho'okaijũ'u chu'ure. Chukuna ja'ku chuta'a jũ'imarumu ija'che i'kasi'kua'mu chukuna'te, chu'una'me a'chũre: “Chu'u jũnisosirumu chu'u paasi'e chejana'me põse musanukona ka'chana paajũ'u”, chiisi'kua'mu ja'ku. Chura ja'kũva'u jũnisocuhasi'kua'mu. Jã'ajekuna chu'u a'chũre i'kakaijũ'u, ja'ku i'kasi'e cho'oa'ku, joopo ĩsia'ku chu'ure —chiniasomu repau repau'te.

¹⁴ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Tĩiñe i'kamũ mu'u. Pãi musanukona ke'reche'te care'vaa'ku chini raomanesinaa'me chu'ure. Ūcuaja'che mũja'ku jo'ka jũnisõsimajñaruãre joopoãchi'a paache'te chũ'ua'ku chini raomanesinaa'me chu'ure —chiniasomu Jesús repau'te.

¹⁵ Chini Jesús jo'e i'kaasomu repanare pãi.

—Asarepajũ'u, musanukona. Kurina'me si'ache paaneemanejũ'u musanukona. Pãi, “Kurina'me põse si'ache paaju rãa re'oja'che pa'ijanaa'me chukuna”, chiime te'ena. Jã'ata'ni re'oja'che pa'iche kuripi kooma'ñea'me —chiniasomu Jesús repanare.

16 Chini repanani chu'vakũ ija'chere cuasakũ kuaasomũ repaũ:

—Pãiu kuriũ cheja re'ojacheja paaasomũ. Repaũ tãsi'epi ãupi rũa aineeuna ãu rũa paaasomũ repaũ. 17 Æure rũa paakũ te'eũji ija'che cuasakũ i'kaasomũ repaũ: “Chu'ũ ãumajñaruã care'vavu'ñapi timusõuna jo'e ãu care'vavu'ña peomũ chu'ũ. ¿Je'se cho'oja'che chu'ũ?”, chiiũ cuasaasomũ. 18 Jã'aja'ñe cuasakũ, “Æa, ija'che cho'ora chu'ũ: Chu'ũ ãumajñaruã care'vavu'ñare peore ñañosõ, jo'e na'a ujavu'ña cho'ora. Cho'o pi'ni ãuna'me põse peore ũcuavu'ñana care'vara chu'ũ. 19 Peore care'va pi'ni te'eũji ija'che i'kaja'mũ chu'ũ: Rũa põse paamũ chu'ũ. Rũa jeerumũ si'amanaja'mũ ie. Jã'ajekuna rupũ pa'ija'mũ chu'ũ chura. Æu ãiu, cono ũkukũ pojokũ pa'ija'mũ chu'ũ chura”, chiiũ cuasaasomũ. 20 Jã'aja'ñe cho'ora chiisi'kure ija'che i'kaasomũ Dios: “Tiiñe cuasamũ mu'ũ. Iñami jũnisõja'mũ mu'ũ. Mu'ũ te'eũ paakũ pojora chini care'vasimajñaruã peore cho'osõja'mũ. Chekunapi mu'ũ paasi'e paaajanaa'me”, chiniasomũ Dios repaũ'te. 21 Pãi te'ena Dioni cuasamarũ repanapi te'ena pojoũ chini põsena'me kuri si'ache rũa care'vame. Diore cuasamanesinajejũ peore cho'osõjanaa'me repana —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

*Dios Repaũ neenare Repaũ chũijejuna
re'oja'che kuiramũ
(Mt 6.25-34)*

22 Ũcuarumũ Jesús repaũ neenani chu'vaasomũ.

—Musanukona pa'ichena'me ãu ãiñena'me kãña ju'iche ruarepa cuasaju pa'imanejũ'u. ²³ Dios, musanukonare kuiraku ãuna'me kãña musanukona ju'ijache isiku'mu. ²⁴ Pĩ'ava'na pa'iche'te cuasa ñajũ'u. Pĩ'ava'na ãujẽ'e tãmava'naa'me. Īsichejẽ'e cho'omava'naa'me. Ñu care'vavũ'ñajẽ'e peova'naa'me repava'na. Jã'aja'ñe pa'iva'nareta'ni Diopi ãu isiku'mu repava'nare. Repau Dios pĩ'ava'nare peore cuasaku rua re'oja'che kuiraku'mu. Jã'ata'ni musanukonare pãi na'a rua cuasaku na'a re'oja'che kuiraku pa'imu Repau. ²⁵ Ija'chea'me: Chekurumu pãi repana umu nukache rua cuasaju, "Na'a umu ainee nukajanaa'me mai", chijju na'a umu nukache chiinareta'ni na'a umu nukacu'aja'mu. ²⁶ Musanukonare pa'iche isimu Dios. Cho'ovesama'mu Repau'te. Jã'ata'ni musanukonare jã'aja'ñe cho'ocu'amu. Repau Dios musanukonare pa'iche isisi'kua'mu. Pa'iche isisi'kujeku musanukonare kuiraku'mu Repau. Jã'ajekuna musanukona ãu ãiñena'me kãña ju'iche ruarepa cuasama'ñe pa'ijũ'u.

²⁷ 'Chura korosi'e pa'iche'te cuasa ñajũ'u. Korosi'e cho'ochejẽ'e cho'oma'ñea'me. Kãñajẽ'e juhama'ñea'me. Aperumu pa'iu pãi chũ'usi'ku Salomón ju'isikãña kãña repauji rua re'ojakãñare koo ju'iu'naa rua re'oja'che ñoasomu, pãipi ñato. Jã'ata'ni Salomón ju'isikãña pa'icheja'che na'a rua re'oja'che ñomu korosi'e. Dios cho'oche'me jã'a. ²⁸ Diore rua cuasama'me musanukona. U'chara'ñuruã iumucujña pa'ira'ñuruãre pãipi uosõru che'ro peoja'mu.

Rua jeerumũ pa'imara'ñuruãta'ni repara'ñuruã re'oja'che kuirakũ'mũ Dios. Mũsanukonare pãĩ na'a rua re'oja'che kuiramũ Repaũ. ²⁹ Jã'ajekũna mũsanukona ãu ãijañena'me ũkujache si'areparumũ cuasama'ñe pa'ijũ, "Chukũna chiiche peore ãsiku'mũ Dios", chiiju cuasaju pa'ijũ'u. ³⁰ Pãĩ Diore cuasamana jã'amajñaruãchi'a si'arumũ rua cuasaju pa'ime. Jã'ata'ni mũsanukona chiimajñaruã, "Ina chu'ure cuasana jã'amajñaruãre chiime", chiiu masimũ mai Ja'ku Dios. ³¹ Jã'ajekũna jã'amajñaruã ruarepa cuasama'ñe pa'iju Repaũ chu'ũñe'te na'a rua cuasaju cho'ojũ pa'ijũ'u. Ũcuare Repaũ mũsanukonare ãuna'me ũkuche peore ãsimũ —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

Pãĩ Dios pa'icheja saisirumũ re'oja'che pa'iche koojachere kũatũ Jesús

(Mt 6.19-21)

³² Ũcuarumũ Jesús repaũ neenare jo'e chu'vaasomũ.

—Te'eva'naa'me mũsanukona. Jã'ata'ni pãĩ ovejava'nare re'oja'che kuiracheja'che re'oja'che kuiramũ chu'u mũsanukonare. Jã'ajekũna vajuchũmanejũ'u. Mai Ja'ku Dios re'oja'chere ãsija'mũ mũsanukonare, Repaũ pa'ichejana satena. Jã'aja'ñe cho'ora chiimũ Dios mũsanukonare. ³³ Ija'che cho'ojũ'u: Mũsanukona paamajñaruã te'emajñaruã ãsisõ, kuri koo, chu'ova'na pa'iva'nani rupũ ãsijũ'u. Mũsanukona icheja cheja paamajñaruã cu'amajñaruã si'asõjañea'me. Jã'ajekũna repamajñaruã ruarepa cuasamairo pa'iju

Dioni na'a rúa cuasajũ, Repaũ pa'icheja sani re'oja'che koojachere na'a rúa cuasajũ pa'ijũ'u. Repaũ ïsicheta'ni si'ama'nea'me. Jeecheja pōse ñaanajẽ'e peome. Ũcuachi'a pãĩ paache pu'java'najẽ'e peome. ³⁴ Dios ïsijache koojanajejũ pojojũ pa'ijũ'u m̄sanũkona. M̄sanũkonapi pōsechi'a na'a rúa cuasajũ pani Dios ïsijache rúa cuasamanejanaa'me —chiniasomũ Jesũs repaũ neenare.

Icheja cheja chũ'u cajejachere cuasajũ m̄sanũkona rekoñoã care'vajũ pa'ijũ'u

³⁵⁻³⁶ Ũcuarũmũ Jesũs repaũ neenani chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ:

—Pãĩũ cho'oche cho'okainare paakũji pãĩ romi vejache'te ñara chini saniasomũ. Sakũna repaũ'te cho'oche cho'okaina, “Maire paakũ jo'e rajja'mũ”, chini cha'ajũ cho'oche cho'okãña sa'che, uopũã chũo, peore care'vakaijũ paniasome repaũ'te. Ũcuarũmũ repaũna repaũni cha'ajũ care'vasinajejũ repaũji rakũna vajũchũma'ñe jatisa'aro teana vataasome. ³⁷ Cho'oche cho'okainapi kãima'ñe repanare paakũni cha'ajũ peore re'oja'che care'varu rani ña rúa pojaja'mũ repaũ. Cho'oche cho'okainare kãima'ñe care'vakaisinajejũna ña pojokũ re'oja'che cho'okaija'mũ repanare paakũ. Charo cho'oche cho'okãña sa'che, repanare soni rao, pũurena ãũ ãuja'mũ repaũ. ³⁸ Cho'oche cho'okaina masi care'varu repaũ'te uarũmũ, chekũrũmũ ñamirepana, chekũrũmũ ñatacuhatona rani ña pojokũ re'oja'che cho'okaija'mũ repaũ repanare.

39 Iere asa chēajũ'u musanukona: Pãiu vü'e paaku ñaaü rairumü masini pē'jemü, ñaaü kakache'te üsera chini. ⁴⁰ Chu'u raiche musanukona cuasamarumuna icheja cheja jo'e cajeja'mü chu'u, Dios Raosi'ku. Jã'ajekuna vü'e paaku pē'jeñeja'ñe chu'u cajejachere pē'jeju musanukona rekoñoã re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u —chiniasomü Jesús repanare.

Dios chũ'uñe re'oja'che cho'ona pa'ichena'me re'oja'che cho'omana pa'iche'te kuaü

(Mt 24.45-51)

41 Jesupi cuasaku kuaüna asa Pedro ija'che sēniasomü repau'te:

—Chukuna'te Paaku, ¿chukuna'te mü'u neenarechi'a chu'vaku cuasaku kuaü mü'u? Jã'apãani, ¿pãi ücuanukore chu'vaku kuaü mü'u? —chiniasomü.

⁴² Chikuna Jesús i'kaasomü repau'te.

—Cho'ochē cho'okaiku cho'osi'ere kuara chiimü chu'u. Cho'ochē cho'okaiku rühiñe cuasakujeku repau'te paaku chũ'u jo'kasi'e ücuarepa cho'oasomü. Jã'aja'ñe cho'oüna repau'te paaku so'ona saipi'raku ücuauñi cho'ochē jo'kaasomü, chekunani cho'ochē cho'okainani kuiraku repaña äijañere äure isiku paaü chini. Repanare jo'ka so'ona sanisōasomü repau'. ⁴³⁻⁴⁴ So'o saisi'kupi jo'e na'a pani rani ñato repau'te cho'ochē cho'okaiku, repau chũ'u jo'kasi'e re'oja'che cho'okaniasomü. Re'oja'che cho'okakuna repau'te paaku rani ña pojoku repau paaku chũ'usi'e cho'ochē peore ücuauñi jo'kaasomü. Jã'aja'ñe jo'kaüna rüa pojoasomü repau'te cho'ochē cho'okaiku. ⁴⁵⁻⁴⁶ Jã'ata'ni

cho'oché cho'okaikují ija'ché cho'oto cu'ache tíjñera'amú repaú'te: “Chú'ure paakú, so'o saisi'kú chuta'a raima'mú”, chini repaú'te ja'me cho'oché cho'okainare umupáina'me romi vaiú ũcuaja'ché repaú'te paakú neere áu rúa áiú rúa cono jũ'íú repaú'te paakú raichejê'e cuasamañe pa'íkuni raija'mú repaú. Rani ña rúa pe'rukú repaú'te cu'ache cho'o pí'ni jachanare saochejana saoja'mú repaú.

⁴⁷ 'Ija'chea'me: Cho'oché cho'okaina ũcuauana repanare paakú chũ'ú jo'kasi'e masinata'ni cho'omaneni rúa suĩ'suecojñojanaa'me.

⁴⁸ Chekuna repanare paakú chũ'ú jo'kasi'ere vesujú tíiñe cho'oni jmanukoru suĩ'suecojñojanaa'me. Páiu repaú'te cho'oché cho'okainare rúa masinare, “Chú'ú chũ'usi'e masi cho'ojũ'ú musanukona”, chíija'mú. Chekunareta'ni ija'ché i'kaja'mú: “Musanukona na'a rúa masinaa'me. Na'a rúa masinajeju chú'ú chũ'usi'e na'a rúa masi cho'ojũ'ú musanukona”, chíija'mú repanare paakú —chiniasomú Jesús repaú'te Pedro'te.

Jesure cuhena repaú'te cuasanare cuhejanaa'me

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Ūcuarumú Jesús jo'e i'kaasomú.

—Páiu chí'care cuhekú toapi peore uosõñeja'ñe pái rekoñoá cu'ache cho'oché'te cuhekú jũni ro'íkasa chini cajesi'kua'mú chú'ú. Irumuna já'aja'ñe cho'o pí'nisi'e pa'itota'ni pojora'amú chú'ú. ⁵⁰ Rúa cu'ache tíjñeja'mú chú'ure. Já'ajekuna rúa sumava'ú chuova'ú

pa'ia pa'ija'mu chu'u, chu'ure cu'ache ti'jne caraisirumujatu'ka. ⁵¹ Ija'che cuasacosome musanukona: “Jesupi rakuna churata'ni pai cavama'ne re'oja'che pa'ijanaa'me”, chiiyu cuasacosome. Ja'ata'ni chu'upi rani che'chokuna pai chu'u che'choche asacuhenapi asaneenani pe'ruyu cuheme. ⁵² Chekurumu majapai cincorepana ucuate'evu'e pa'inari te'ena chu'uni cuasato chekuna cuhejanaa'me repanare. Chekurumu te'eka'chapana chu'uni cuasato chotena cuhejanaa'me. Chekurumu chotena chu'uni cuasato te'eka'chapana cuhejanaa'me. ⁵³ Chekurumu mamakui chu'uni cuasato puka'kupi cuheja'mu. Ucuaja'che puka'kupi chu'uni cuasato mamakui cuheja'mu. Ucuaja'che mamakoji chu'uni cuasato puka'kopi cuheja'mo. Ucuaja'che puka'kopi chu'uni cuasato mamakoji cuheja'mo. Ucuaja'che mamaku'te pa'ikoji chu'uni cuasato vaoji cuheja'mo. Ucuaja'che vaoji chu'uni cuasato mamaku'te pa'ikoji cuheja'mo. Chu'ure cuasamana pai ja'aja'ne cho'ojanaa'me chu'ure cuasanare —chiniasomu Jesús repanare.

Irumu pa'iche vesuche'te kumamu
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Ucuarumu Jesús jo'e i'kaasomu repanare pai.

—Esuu na'ichejapi oko ka'nikuna ñani, “Oko raja'mu iumucuse”, chini cuasa i'kame musanukona icheja cana. Musanukona i'kasi'e ti'jnemu. ⁵⁵ Ucuaja'che saripu cakã'kopi

tutache ñani, “Rua asuja'mu iumucuse”, chini cuasa i'kame musanukona icheja cana. Musanukona i'kasi'e ti'jñemu. ⁵⁶ Cunaumu ñani umucuse pa'ijache cuasa i'kamasime musanukona. Jã'ata'ni irumu pa'iche ñanata'ni musanukonare ti'jñejañe vesume. “Icheja pa'iche peore masime chukuna”, chiime musanukona. Jã'ata'ni joreme —chiniasomu Jesús reparare.

Põsero'i paaku'te re'oja'che care'vasi'ere kumamu
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Ũcuarumu jo'e i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'ina cu'ache pa'iche musanukonachi'a ña care'vavesuche? ⁵⁸ Chekurumu pãi ũcuauakujì chekuni põsero'i paamu. Jã'ata'ni repauji ro'ima'to pe'rukũ ro'ia'ku chini pãi chẽañe chũ'uku pa'ivu'ena saja'mu repau. Jã'aja'ñe cho'oto chuta'a ma'a sairumuna põsero'i care'vaa'ku repau'te. Care'vama'to repau'te pãi chẽañe chũ'ukuni saja'mu repau. Sa jo'kauna repau pãi chẽañe chũ'ukujì repau'te pãi chẽavũ'ena cuaoa'ju chini pãi chẽanare chũ'uja'mu. ⁵⁹ Cuao jo'karena põsero'i peore ro'i pi'niñejatũ'ka pãi chẽavũ'ere pa'ija'mu repau. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús reparare pãi.

13

Pãipi cu'ache cho'ochete ũhasoma'to cu'amũ

¹ Ūcuarumũ pãi Jesuni ñañu chini saniasome. Sani Pilato cho'osi'ere repau'te ija'che kuaasome repana:

—Repau Pilato Galilea cheja pa'napì Dioni pojojũ ovejava'nare vanisojũna repanani vanisoa'jũ chini chũ'uasomũ repau neenare. Chũ'ũna vanisorena pãiva'na chie rani meni cu'ava'na chiena'me ja'mesoasomũ —chiniasome repana repau'te.

² Jã'aja'ñe kuarena asa Jesús repanare i'kaasomũ.

—Ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Repana Galilea cheja cana chekũna repacheja canare na'a rũa cu'ache pa'isinacosome. Jã'ajekũna cu'ache ti'jñesi'kua'mũ repanare”, chiiju cuasacosome mũsanũkona. ³ Jã'ata'ni repana chekũnare na'a rũa cu'ache pa'imatesinaa'me chiimũ chũ'ũ. Jã'ata'ni mũsanũkonapi cu'ache cho'oche'te ũcuanũko ũhasõ, mama cuasama'to mũsanũkonare ũcuaja'che rũa cu'ache ti'jñeja'mũ jũ'isirumũ. ⁴ Chekere chũ'o kuara chiimũ chũ'ũ mũsanũkonare: Aperumũ Siloé chiara kueñe pa'isivũ'e umũ pa'ivũ'epi dieciochorepanare pãi tãni vẽasõasomũ. Jã'a asa ija'che cuasacosome mũsanũkona: “Repana chekũna Jerusalén pa'isinare ũcuanũkore na'a rũa cu'ache pa'isinacosome. Jã'ajekũna cu'ache ti'jñesi'kua'mũ repanare”, chiiju cuasacosome mũsanũkona. ⁵ Jã'ata'ni repana chekũnare na'a rũa cu'ache pa'imatesinaa'me, chiimũ chũ'ũ. Jã'ata'ni mũsanũkonapi cu'ache cho'oche'te ũcuanũko ũhasõ, mama cuasama'to mũsanũkonare ũcuaja'che rũa

cu'ache ti'jñeja'mu jũ'isirumu —chiniasomu
Jesús repanare.

Sũkiñu kũima'ñu pa'iche'te kamu

⁶ Ũcuarumu Jesús repanani chu'vakũ ũcuauji
cuasaku ija'chere kuaasomu:

—Pãiu repau chiona higoñu tãñe chũ'uasomu.
Na'a pa'iu sani ñaasomu repau, “Higopũã
kũicosomu”, chini. Sani ñato repañu
reparũãjẽ'e peoasomu. ⁷ Peokuna repau'te
cho'оче cho'okaiku'te ija'che i'kaasomu repau:
“Ñaku; chura chu'u choteũsurumu kunicuhamu
icheja, iñure ñara chini, ‘Kũicosomu’,
chini. Jã'ata'ni iñu jmamakarũjẽ'e te'erũjẽ'e
kũima'mu. Kuenisõjũ'u iñu. Re'ojachejare
iñu sũkiñu kũima'ñupi nukamu. Jã'ajekuna
iñu kuenisõ, chekuñu'te ichejana tãto
re'ocosomu”, chiniasomu repau. ⁸ Chikuna
repau'te cho'оче cho'okaiku ija'che i'kaasomu:
“Chu'ure paaku, chuta'a kueemanẽnu iñu.
Iũsurumu chu'u iñujiipũqueere cha'ore
mu'kasõ, abonopi chu'chura chiimu. Cho'o
ñara chiimu chu'u. ⁹ Jo'e chekuũsurumuna
kũito re'omu iñu. Jã'aja'ñe cho'osi'ñupi
kũima'tota'ni chekuũsurumu kueeche pa'imu
iñu”, chiniasomu repau —Jã'aja'ñe kuaasomu
Jesús repau'te ñañu chini saisinare.

*Pũaumucuse meñe cu'curu pa'iva'oni Jesús
vasosi'ere kamu*

¹⁰ Pũaumucusejekuna Jesús judiopã
chi'ivũ'ere pa'iu che'choasomu. ¹¹ Ũcuavũ'ere

romio vatipi pa'ia cho'okuna dieciochorepaũsurum meñe cu'curu pa'iva'o paniasomo. Rũhiñe nukacu'aasomũ repava'ore.
¹² Pa'iona ña Jesús soni i'kaasomũ repava'ore.

—Ñako; mu'uni vasora chu'u —chiniasomũ Jesús repava'ore.

¹³ Chini repava'oni jũjñapi jauna teana rũhiñe vuni nukako, “Dios peore masiku'mu”, chiio pojoasomo repava'o. ¹⁴ Jesupi repava'oni pũaumucusena vasorna ña repav'e chũ'uku pe'ruasomũ. Pe'rukũ repanare pãi ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Seirepaumucujña cho'oches cho'oumucujña pa'imũ te'esemana. Mũsanukona jũ'ina vaso-cojñoũ chini cho'oches cho'oumucujñachi'a rani vaso-cojñojũ'u. Pũaumucujñata'ni vaso-cojñoũ chini raimanejũ'u —chiniasomũ repaũ repanare pãi.

¹⁵ Jã'aja'ñe i'kauna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Re'oja'che pa'ina cho'ochesja'che sã'sevuchi'a re'oja'che cho'onaa'me mũsanukona. Jã'ata'ni rekoñoã cu'ache cuasanaa'me. Chekurumũ mũsanukona bueyvav'ure paani, chekurumũ burrova'uni paani, pũaumucusena repava'nare jose same okore ũkuaũ chini.
¹⁶ Pũaumucujñana jã'aja'ñe cho'ocheta'ni ãsemanaa'me mũsanukona. Iko Abraham aperumũ pa'isiku jojocojñosi'koa'mo. Vati aipi dieciochorepaũsurum chẽa paamũ ikore. ¿Je'se cuasa mũsanukona pũaumucusena vasoche ãseche ikore? Cu'ava'narechi'a

oinaa'me mʉsanʉkona. Pāita'ni oimanaa'me
—chiniasomʉ Jesús repau'te.

¹⁷ Jā'aja'ñe i'kauna asa repau'te Jesure cuhena
kukʉsoasome. Jā'ata'ni pāi chekuna ũcuanaʉko
Jesús rʉa masiʉjekʉ vasoʉna ña pojosoasome.

*Mostazara'karʉã pa'iche'te cuasakʉ kʉamʉ
Jesús*

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Ũcuarʉmʉ Jesús repanare pāi jo'e
che'choasomʉ.

—Dios chũ'ũñe cho'ona, ¿keeja'cheja'che
pa'iche? Repana pa'iche'te kʉara chini,
¿keeja'chere cuasakʉ kʉaja'che chʉ'ʉ? ¹⁹ Ija'che
kʉara: Mostazara'karʉ rʉa jmara'karʉ'me.
Jā'ata'ni pāipi mostazara'karʉ'te tāru sũkiñʉ
ʉjañʉji rʉa ka pa'iñʉ aineeʉna ũcuañʉna
pĩ'ava'na chĩisʉo suhame. Ũcuaja'che Dios
chũ'ũñe cho'ona te'eva'na pa'ime chura. Jā'ata'ni
pāipi Dios chʉ'ore chʉ'vajʉna jainʉko asa chēa
jovojʉna, Repau'te cuasakuanupʉ si'arʉmʉ
na'a rʉa jainʉko jovome —chiniasomʉ Jesús
repanare.

*Harinana'me pã saũche cha'písica'repʉ
pa'iche'te kʉamʉ*

(Mt 13.33)

²⁰ Ũcuarʉmʉ Jesús jo'e che'choasomʉ.

—Dios chũ'ũñe cho'ona pa'iche,
¿keeja'cheja'che pa'imʉ chiija'che chʉ'ʉ?
²¹ Ija'chea'me: Romio pãre cho'ora chini
kosasica'rerʉ'te charo cha'pi harinaro'ro
chotero'ro ũcuaca'rerʉna ja'measomo. Pã
saũca'repʉ jmaca'rerʉ ja'mesi'eta'ni ʉjaca'repʉ

sauasomũ. Dios chũ'ũñe cho'ona ũcuachi'a jā'aja'ñe pa'ijanaa'me. Pãipi Repau chũ'ore chũ'vajuna asa chẽa, te'ena chũ'ũni cuasaju chekunani chũ'vajanaa'me. Jā'aja'ñe chũ'vajuna pãi si'achejñaruã pa'ina asa chũ'ũni cuasaju jovo na'a pa'isirumũ na'a jainũko pa'ijanaa'me Dios chũ'ũñe cho'ona —chiniasomũ Jesús repañare.

Dios pa'icheja saiche'te kũamũ

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Repañare pãi che'cho pi'ni Jerusalén vũ'ejoopona saiũ vũ'ñajoopoã ujajoopoãna'me jmajoorũã canũka che'chokũ saniasomũ Jesús.

²³ Saiũ canũka che'chokũna repajoopo cakũ pãiu te'eũ ija'che sãniasomũ repau'te:

—Pãi Ũcuanũkore Paakũ, asarepajũ'ũ. ¿Cũnaumũ, Dios pa'icheja pãi te'ena sani pa'ijanaa'ñe? —chiniasomũ.

Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ:

²⁴ —Pãi jainũko Dios pa'ichejare sani paũu chiime. Jā'ata'ni repacheja te'ena saijanaa'me saicu'akũna. Mũsanũkonani Dios pa'icheja saiũato jatisa'aro jmaã'carũ pa'isa'aro kakana cho'ocheja'che mũsanũkona cũ'ache cho'oche'te ũhasõ chũ'ũni cuasaju jovojũ'ũ. ²⁵ Ija'chea'me jā'a: Pãiu vũ'e paakũ paniasomũ. Vũ'e paakũji jatisa'aro'te jeosõũna chekũna pãi ve'sere rani nũkaju, “Jatisa'aro vatajũ'ũ chũkũna'te; kakaũ”, chiniasome. Jā'aja'ñe i'kajũna i'kaasomũ vũ'e paakũ. “¿Jeecheja canaa'ñe mũsanũkona? Mũsanũkonare vesũku'mũ chũ'ũ”, chiniasomũ repau. ²⁶ Jā'aja'ñe i'kaũna ija'che i'kaasome repaña: “Aperũmũ mũ'ũna'me

ãu ãiju ũkusinaa'me chukuna. Chukuna pa'ijoopoã vñajooopoã callejoovũã ku'iu che'chosi'kua'mu mu'u", chinasome repa repau'te vñe paaku'te. ²⁷ Jã'aja'ñe i'kanareta'ni ija'che i'kaasomu repa: "Musanukonare vesuku'mu chu'u. Musanukona cu'ache cho'ona ũcuanuko kueñe pa'imanejũ'u chu'ure", chinasomu repa. ²⁸ Na'a pa'isirumu Abrahamre, Isaare, Jacobre, chekuna Dios chu'o kũakaisinana'me Dios pa'ichejare pa'ijuna ñajanaa'me musanukona. Jã'ata'ni musanukona cu'ache cho'ochẽ ũhamanesinapi jũnisõru Dios Repa pa'icheja saiche ãseja'mu musanukonare. Æseuna oiju cõjire asochẽ ãijanaa'me musanukona. ²⁹ Reparumu pa'i si'achejña raisina Dios pa'ichejana tĩ'a ãure ãñu chini puujanaa'me. ³⁰ Ũcuachi'a reparumu ina, pa'i Dios pa'icheja saimanejanaa'me chiicojñosinata'ni te'ena saijanaa'me Dios pa'icheja. Ũcuaja'che chekuna Dios pa'icheja saijanaa'me ina chiicojñosinata'ni te'ena saimanejanaa'me Dios pa'icheja —chinasomu Jesús repa'te.

*Jerusalén vñ'ejoopo pa'inani oimũ Jesús
(Mt 23.37-39)*

³¹ Ũcuarumu fariseopãi Jesure ija'che kũaasome:

—Herodes mu'ure vanisora chiimũ. Icheja pa'imanejũ'u mu'u. Tĩichejana saijũ'u —chinasome.

³² Kũarena Jesús i'kaasomu repanare.

—Repau Herodes chai cho'очеja'che rope'e cu'ache cho'oku pa'iku'mu. Herode'te ija'che sa kuajũ'u: "Iumucusena'me che'ro pã sa'navuã pa'inani vatire eto saoku pa'ija'mu chu'u. Ũcuachi'a pã jũ'iva'nare vasoja'mu chu'u. Che'ro pãasirumu chu'u Ja'ku chu'ure chu'u jo'kasi'e peore cho'o pi'nija'mu chu'u." ³³ Jã'aja'ñe sa kuajũ'u repau'te Herode'te. Iumucosepi che'roji che'ro pãasirumujatu'ka saiũ pa'ija'mu chu'u, Jerusalén vu'ejoopona tĩ'ara chini. Jerusalén vu'ejoopochi'a Dios chu'o kuava'nare si'arumu vanisõnaa'me pã. Chekujoopoã vu'ñajoopoã jã'aja'ñe cho'oma'me —chinasomu Jesús repanare.

³⁴ Ũcuarumu Jesús ija'che i'kaasomu:

—Musanukona Jerusalén vu'ejoopo cana cu'ache cho'оче'te ñaku rua sumava'u pa'imũ chu'u. Kurava'o repao chĩiva'nare kue'chaka vu'evuãna soni paacheja'che re'oja'che cho'okasa chiiku'teta'ni cuheme musanukona chu'ure. Musanukona Jerusalén vu'ejoopo cana Repau chu'ore musanukonani kuaja'ju chini Dios raosiva'nare cuheju vanisõnaa'me. Ũcuachi'a Repau chu'ore chu'vaa'ju chini Dios raosiva'nare cuheju si'arumu catapi su'a vëasõnaa'me musanukona. ³⁵ Asarepajũ'u. Jerusalén vu'ejoopo musanukona pa'ijoopo pãipi cu'ache cho'oñu chiito ãsemanejamũ Dios. Jã'ajekuna musanukona chu'ure rua jeerumu ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni chu'upi jo'e chejana cajekuna ña, "Diopi re'oja'che cho'okaaũ ikure, Repau Raoku'te", chiijanaa'me musanukona —chinasomu Jesús repanare.

14

O'ro ravu jũ'iku'te Jesús vasosi'ere kamu

¹ Ūcuarumu Jesupi p̄aumucusena fariseop̄ai chũ'uku v̄'ena ãu ãsa chini muana chekuna fariseop̄ai, “¿Je'se cho'oja'u iku?”, chini ñaju cha'aasome, cho'ona ña rep̄ani cu'ache cho'oñu chini. ² Ūcuav̄'ere p̄aiu o'ro ravu jũ'iva'u paniasomu. ³ Ūcuarumu Jesús rep̄anare ija'che s̄eniasomu judíop̄ai che'chonana'me fariseop̄ai:

—Diopi chũ'muna tocha jo'kasi'e, ¿p̄aumucujñana jũ'iva'nare vasoche ũsekũ?
—chiniasomu Jesús rep̄anare.

⁴ S̄ekũ'te i'kamaneasome rep̄ana. I'kamap̄una jũ'iva'ure ch̄ea vasoasomu rep̄au. Vasocua,
—Re'omu. Saijũ'u —chiniasomu rep̄au.

⁵ Chini fariseop̄aire i'kaasomu rep̄au.
—Musanukona ũcuauaku te'eũ ch̄ipi chek̄urumu bueyva'upi p̄aumucusena cojena tuãnisõuna ñani, ¿rutama'ñe? —chiniasomu Jesús rep̄anare.

⁶ Chikuna i'kavesuasome rep̄ana.

P̄aiu romi vejaku fiesta cho'ochē'te ñaa'ju chini soicojñosina cho'osi'ere kamu

⁷ Jesús chuta'a fariseo v̄'e pa'itona fiesta'te ja'me cho'oa'ju chini soicojñosina rani kakaa-some. Kaka rep̄anare soisi'kuni kueñe p̄uñu chini ku'easome rep̄ana.

Jã'aja'ñe cho'ojuna ña Jesús ija'che chu'vaasomu rep̄anare:

⁸⁻⁹ —Musanukonani p̄ai romi vejache'te ñaa'ju chini soito sani t̄i'a, soisi'kuni kueñe p̄uñu

chini ku'emanejũ'u. Chekurũmu musanukonare na'a rũa masinapi ratu musanukonare soisi'ku, "Tĩichejana kuñũ pũujũ'u musanukona, inapi ichejana pũua'ju", chiija'mũ. Chikũna asa kũku vũni sani, mesako'a chekũchã'tiro casaivũãna pũujanaa'me musanukona. ¹⁰ Jã'ajekũna ija'che cho'ojũ'u: Musanukonare pãipi soito sani kaka, soisi'kũre so'o pũujũ'u, mesako'a chekũchã'tiro casaivũãna. Jã'aja'ñe cho'oto musanukonare soisi'ku rani ña, "Chu'ure re'oja'che cho'ona, vũni rani chu'ure na'a kueñe pũujũ'u", chiija'mũ. Jã'aja'ñe i'kato chekũna pãi repav'e kaka pũusina musanukonare ña, "Rũa masinacosome jã'ana", chiijanaa'me. ¹¹ "Chekũnare pãi na'a rũa masime chũkũna", chiijũ cuasame pãi te'ena. Jã'aja'ñe cuasanare, "Rũa vesũnaa'me ina", chiija'mũ Dios, asa kũkũa'ju chini. Jã'ata'ni pãi chekũna, "Chekũnare pãi na'a rũa vesũnaa'me chũkũna", chiijũ cuasame. Jã'aja'ñe cuasanare, "Rũa masinaa'me ina", chiija'mũ Dios, asa pojoa'ju chini —chiniasomũ Jesús repanare.

¹² Chini repaũ'te soisi'kũre Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'upi pãire ãure ãura chini, soni ija'che cuasamanejũ'u: "Chu'ure re'oja'che cho'onana'me chu'u a'chũpãina'me chu'u majapãina'me kueñe pa'inare kurinarechi'a soni ãu ãuja'mũ chu'u. Jã'aja'ñe chu'upi cho'oto chekurũmu repanapi fiesta cho'oni chu'u repanare soisi'ejache sãĩñe soijanaa'me chu'ure", chiijũ cuasamanejũ'u. ¹³ Jã'ata'ni mũ'upi fiesta cho'oni chũova'na pa'iva'nana'me

nuka ku'imava'nana'me ro'ocũ'ava'nana'me na'ava'nare soijũ'ũ. ¹⁴ Repava'nata'ni mu'ure sãĩñe soima'me. Jã'ajekuna mu'upi jã'aja'ñe pa'iva'nani ãure soni ãuto raa re'oja'che cho'okaija'mu Dios mu'ure. Na'a pa'isirumna pa'i re'onapi jũ'isina jo'e vajuraimucuse tĩ'aru Dios mu'ure ro'ija'mu, chũova'na pa'iva'nare re'oja'che cho'okaisi'e ro'i —chinasomu Jesús repau'te fariseopãiu'te.

*Pãire ãu ãũñu chini fiesta cho'оче'te kumũ
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Jesupi jã'aja'ñe i'kauna asa, cheku ãu ãsa chini ũcuavũ'e ñu'iku ija'che i'kaasomu:

—Pãi, Dios pa'icheja sani ãu ãijana raa pojoju pa'ijanaa'me —chinasomu.

¹⁶⁻¹⁷ Chikuna Jesús ija'che i'kaasomu repau'te:

—Pãiu repau chiinarechi'a pa'i jainukore repau ãu ãujañere kua, ãu ãurumu tĩ'auna repau'te cho'оче cho'okaiku'te saomasu, repau chiinani ija'che sa kuaa'ku chini: “Rani ãijũ'ũ. Musanukona ãijañe ãu peore care'vacuhasi'ea'me.” ¹⁸ Chini saona sa kuauna asa, “Saima'me chukuna”, chiniasome repana. Charo soicojñosi'ku ija'che i'kaasomu:

“Cheja koocuhasi'kua'mu chu'ũ. Chu'ũ koosichejare ñajasa chiimu chu'ũ. Æu ãura chini soisi'kureta'ni saimaneja'mu chu'ũ. Pe'rumanejũ'ũ chu'ure”, chiniasomu repau.

¹⁹ Ŭcuaja'che cheku soicojñosi'ku ija'che i'kaasomu: “Bueyva'nare dierepanare koocuhasi'kua'mu chu'ũ. Chu'ũ koosiva'nani bueyva'nani cho'оче'te cho'o ñara chiimu chu'ũ. Saima'mu chu'ũ. Pe'rumanejũ'ũ chu'ure”,

chinasomũ repaũ. ²⁰ Ũcuaja'che jo'e chekũ ija'che i'kaasomũ: “Chũ'u churepara romi vejasi'kua'mũ. Chura chũ'ure ãu ãi saicu'amũ”, chinasomũ repaũ. ²¹ Ũcuauko jã'aja'ñe

i'karena co'i, repaũ'te paakũni kuauna asa pe'rukũ ija'che chũ'uasomũ repaũ: “Ivũ'epi eta mũa ijooopo callejoovũã pa'inani, chũova'na pa'iva'nana'me nũka ku'imava'nana'me na'ava'nana'me ro'ocũ'ava'nare ku'e jãaa chũ'u vũ'ena soni rajũ'u”, chinasomũ repaũ.

²² Chikũna soijani rani, “Chũ'ure paakũ, mũ'u chũ'usi'e cho'ocuhasi'kua'mũ chũ'u. Jã'ata'ni mũ'u vũ'e chuta'a pãi timuma'me”, chinasomũ repaũ. ²³ Chikũna ija'che i'kaasomũ

repaũ'te paakũ: “Vũ'ejoopo ru'tũva pa'ima'ña ku'inani kũajaijũ'u chũ'u vũ'e timukũ'te raaru.

²⁴ Chũ'u charo soisi'e raicuhesinare te'eũ'terejẽ'e ãumaneja'mũ chũ'u”, chinasomũ repaũ, repaũ'te cho'oche cho'okaikũ'te —Jã'aja'ñe kuaasomũ Jesús repaũ'te i'kasi'kure.

*Cristo'te cuasana repanare cho'oũache
ũhasoche'te kũamũ
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Ũcuarũmũ Jesús pãipi jainũko sũni ku'ijũna chũri ña i'kaasomũ.

²⁶ —Mũsanũkonapi chũ'ũni jovuato ija'che cho'ojũ'u chiimũ chũ'u mũsanũkonare: Mũja'kũpãi pa'ichena'me mũrũjoromi pa'iche, mũchĩiva'na pa'iche, mũa'chũpãi pa'iche, mũa'choromi pa'iche, mũche'ũchĩi pa'ichena'me mũsanũkona pa'iche ruarepa cuasama'ñe pa'ijũ chũ'ũni na'a ruã cuasajũ pa'ijũ'u.

Musanukonapi jā'aja'ñe cho'omaneni chũ'u neena pa'imanejanaa'me. ²⁷ Musanukonare chũ'u neenajejuna chekuna vanisõñu chijjanaa'me, chũ'ure cho'oñu chiicheja'che. Jā'aja'ñe cho'oñu chiitojẽ'e chũ'ure cuasache jmamakarujẽ'e ũhasõmanejũ'u. Musanukonapi chũ'ure cuasache'te ũhasõni chũ'u neena pa'imanejanaa'me. ²⁸ Chekurũmu musanukona te'eji vũ'e umu nukavu'e cho'ora chiimu. Cho'ora chini charo repavu'e cho'ojamajñaruã ro'inukore cuasa masi kuẽkue ñamũ, "Kuri karato cho'omanera", chini. ²⁹ Charo jā'aja'ñe cuasama'ñe cho'oni repauni kuri karasõuna cho'o pi'nicu'amũ repaũ'te repavu'e. Cho'o pi'nimaneuna chekunapi ñani pãisojanaa'me repaũ'te. ³⁰ "Vũ'e cho'okũta'ni cho'o pi'nimaneũ iku", chijjanaa'me repana repaũ'te. ³¹⁻³² Chekurũmu pãiu jainukore paaku chũ'ũkuji chekunani cavari'raku te'eji charo ija'che cuasamu: "Sõtaopãi diez milrepanare paaku'mũ chũ'u. Chekũta'ni na'a jainukore paamu, veinte milrepanare. ¿Jã'anani maipi cavani cajejaijanaa'ñe?", chiimu. "Chekurũmu repanapi maire cajejaijanaa'me", chiu cuasani ija'che cho'omu repaũ: Chekupi repaũ neenana'me chuta'a so'ore pa'ijuna repaũ'te cho'oche cho'okainare saomu, "Cavamaneũ mai. Re'oja'che paũ", chiapũ chini. Jã'ata'ni chekurũmu, "Maipi cajejaijacosome", chini cuasani, repaũ neenare, "Cavaũ mai", chiimu repaũ. ³³ Musanukona ũcuaja'che chũ'u neena pa'ũato pãi chũ'ũku cuasasi'ea'che charo ija'che cuasajũ'u: "¿Diore cuasaja'che chũ'u? Cuasato

chũ'ure cho'ouache cu'a peore ũhasõ, Repau chũ'ũñechi'a cuasaku cho'оче pa'ija'mũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oma'to Dios neeku pa'icu'aja'mũ" —chinasomũ Jesús repanare.

Ũhapi sãija'ima'to sējome pãi
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repanare pãi.

—Ũha sãijani rua re'omũ. Jã'ata'ni ũhapi sãija'ñepi si'asõru, ¿je'se cho'ojanaa'ñe pãi, ũhapi sãijaaũ chini? Jo'e sãija'ñe cho'ocu'amũ.

³⁵ Sãija'ima'to cu'amũ. Ũcuaja'che chio tãsimajñaruãre ũha, sãija'ima'ñepi chu'chuto aineema'mũ. Ũcuachi'a abonona ũha, sãija'ima'ñepi ja'meto na'a re'oja'ima'mũ. Jã'ajekũna ũhapi sãija'ima'to sējome pãi. Ũcuaja'che pãipi repana asa chēasi'ere Dios chũ'ore ũhasõni ũha sãija'imau cu'acheja'che cu'ame. Jo'e re'oja'che pa'iche peomũ repanare. Chũ'ũ i'kache asa chēaũana ũcuauũko asa chēajũ'ũ —chinasomũ Jesús repanare.

15

Ovejau'ũ cavesũsiva'ũ pa'iche'te kũamũ Jesús
(Mt 18.10-14)

¹ Ũcuarũmũ pãi chũ'ũnare kuri kookainana'me cu'ache pa'ina Jesús i'kache'te asaũ chini chi'iasome. ² Jã'anapi chi'irena ña fariseopãina'me judíopãi che'chona pe'ruju cu'ache i'kaasome Jesure.

—Cu'ache pa'inare pojokũ'mũ ikũ. Ñucuanana'me si'arũmũ ãu ãikũ'mũ ikũ — chiniasome repaña.

³ Jã'aja'ñe i'karena asa Jesús repanani chũ'vakũ ñcuauji cuasakũ ija'chere kũaasomũ:

⁴ —Chekũrũmũ musanũkona ovejava'nare te'euji cienrepava'nare paamũ. Paakũna chekũrũmũ ovejava'ũ te'eva'ũ tũichejana sani cavesũsõru chekũva'nare noventa y nueverepanare te'eva'nare pãi peochejana jo'ka, cavesũsiva'ũni ku'era chini sanisõmũ mũ'ũ. ⁵ Sani ku'ekũ pa'ĩũ jñãani repava'ũre rũa pojokũ mini kuãa ramũ mũ'ũ. ⁶ Rani tĩ'a mũ'ũre re'onana'me mũ'ũre kueñe pa'inare soni, “Ovejava'ũre cavesũsiva'ũre ku'e jñãacuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Jñaa pojosõmũ chũ'ũ. Ja'me pojokaijũ'ũ chũ'ũre”, chiimũ mũ'ũ. ⁷ Asarepajũ'ũ, musanũkona. Chekũrũmũ pãi re'ona noventa y nueverepaña pa'ime. Re'onajejũna cu'ache cho'oche ñhañe chiĩma'mũ repanare. Jã'aja'ñe pa'ijũna cũnaũmũ pa'ina rũa pojome repanare. Jã'ata'ni pãiũ te'euji repaũ cu'ache cho'oche'te ñhasõru cũnaũmũ pa'ina na'a rũa pojome repaũ'te —chiniasomũ Jesús repanare.

Kurire'reva cho'ososi'ere kũamũ

⁸ Chini Jesús jo'e chũ'vaasomũ repanare.

—Chekũrũmũ romio kurire're dierepare're paakoji te'ere'reva cho'osõmo. Cho'osõ, repare'reva'te ku'e jñãara chini ñopũ chũo, rũa masi ku'eko peore vũ'e jũ'omo repare'reva jñãañetũ'ka. ⁹ Ku'e jñaa, repaũ'te re'onana'me repaũ'te kueñe pa'inare soni, “Kurire'reva

cho'osōsire'reva ku'e jñaacuhasi'koa'mo chu'u. Kurire'reva chu'u jñaasi'e ja'me pojokaijũ'u chu'ure", chiimo repao repanare. ¹⁰ Ūcuaja'che pãiu te'euj̄i repau cu'ache cho'ochete ũhasōru ángeles Diore ja'me pa'ina rua pojome — chiniasom̄ Jesús repanare.

Pōs̄m̄ sani cu'ache cho'osi'kū oisi'ere kuam̄

¹¹ Ūcuarum̄ Jesús jo'e chu'vaasom̄ repanare.

—Pãiu mamach̄i um̄pãi te'eka'chapanare paaasom̄. ¹² Paakuna cho'je cakupi ija'che i'kaasom̄ puka'kure: "Ja'ku, mu'u j̄nisōrum̄ chu'ure jo'kajachere churana teana ĩsijũ'u chu'ure, chejana'me pōse", chiniasom̄. Sēkuna puka'ku repanare mamach̄i chejana'me pōse teana ĩsiasom̄. ¹³ ĩsiuna cho'je caku puka'ku repau'te ĩsisi'e peore na'mi ĩsisōasom̄. ĩsisō, kuri koo, so'ona sani ũcuache cu'ache cho'okū ku'iū kuri rua na'mi si'asōasom̄ repau. ¹⁴ Repau kuri si'asōsirum̄na repau saisichejapi jeereparum̄ okopi ramauna āu si'asōasom̄. Āupi si'asōuna si'ache repauj̄'e kurij̄'e si'asōsi'kujekū āuj̄'e peoku kurij̄'e peoasom̄ repau. ¹⁵ Repauni peore karakuna ũcuacheja pa'iku'te pãiu'te sani cho'ochete sēniasom̄ repau cho'ochete cho'okū āure āsa chini. Cho'ochete sēkuna repau'te jo'chasēse kuirache'te jo'ka cu'ava'na pa'ichejana saoasom̄ repau. ¹⁶ Saouna sani pa'iū jo'chasēsere kuirakuna repauni ruarepa āucuhakuna jo'chasēse āure āni chajiuaku'teta'ni repacheja pa'ina pãi te'euj̄'e āumaneasome repau'te. ¹⁷ Na'a pa'iū rūhiñe

cuasa, te'euji ija'che i'kaasomũ repaũ: “Chũ'ũ ja'kũre cho'ochẽ cho'okaina ãu karama'ñe paaju ãijũna cajejaisi'e pa'ito chũ'ũva'ũta'ni ichejare rani pa'iu ãucuhare jũ'iu pa'imũ. ¹⁸ Jã'ajekũna ja'kũni co'i ija'che i'kara: ‘Ja'kũ, mũ'ũrejẽ'e cu'ache cho'okũ Diorejẽ'e cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'ũ. ¹⁹ Mũ'ũre cu'ache cho'osi'kũjekũna, Chũ'ũ chĩia'mũ mũ'ũ, chiimanejũ'ũ chũ'ũre. Rupũ mũ'ũre cho'ochẽ cho'okaikũ'te paacheja'che paajũ'ũ chũ'ũre chura', chisa ja'kũni co'ini”, chiniasomũ repaũ.

²⁰ Jã'aja'ñe chini cuasa co'iasomũ repaũ churata'ni. Co'ikũna repaũ pũka'kũ chuta'a ma'a so'o pa'ikũni ñaasomũ repaũ'te. Ñasi'epi repaũni o'iu vũ'vũ tijña sũ'ka chũsu pojoasomũ repaũ. ²¹ Sũ'ka chũsu pojokũ'teta'ni repaũ cuasa co'isi'ere i'kaasomũ repaũ. “Ja'kũ, mũ'ũrejẽ'e cu'ache cho'okũ Diorejẽ'e cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'ũ. Mũ'ũre cu'ache cho'osi'kũjekũna, Chũ'ũ chĩia'mũ mũ'ũ, chiimanejũ'ũ chũ'ũre”, chiniasomũ repaũ pũka'kũre. ²² Jã'ata'ni pũka'kũ mamakũji co'iu'na pojokũ repaũ'te cho'ochẽ cho'okainare soni rao ija'che chũ'ũasomũ: “Kãña, rũa re'ojakãñare mini ra sa'chekajũ'ũ iva'ũre chũ'ũ chĩiva'ũre. Kãña sa'che pi'ni aniñocava mini ra, mũoñona cuachajũ'ũ iva'ũre. Ũcuaja'che cũ'akorophe're mini ra sa'chejũ'ũ iva'ũre. ²³ Ũcuaja'che torochĩiva'ũre jujusiva'ũni chẽa vaijũ'ũ. Āijũ pojojũ fiesta cho'oñu mai. ²⁴ Chũ'ũ chĩiva'ũ jũnisõsiva'ũja'che peocheja pa'iva'ũpi co'icuhasi'kũa'mũ. Ũcuachi'a sani

cavesusōsiva'uja'che peocheja pa'isiva'upi co'icuhasi'kua'mu jo'e", chikuna asa pojoku fiesta cho'oasome repana.

²⁵ Jã'aja'ñe cho'otona cheku, repau majaa'chu charo caku chio saisi'kupi maniasomu. Maiu vu'e t'api'rakujì kueñejekuna repana fiesta cho'оче asaasomu repau. ²⁶ Asaku mani t'ia, repau puka'kure cho'оче cho'okaiku'te te'eute soni sēniasomu. "¿Ëquere jã'ana cho'оче?", chiniasomu repau. ²⁷ Chikuna i'kaasomu repau. "Muche'upi vajuva'u co'ina, 'Torochiiva'ure ãure ãu jujasiva'uni vaijũ'u. Æijũ fiesta cho'oñu mai', chiisi'kua'mu mɔja'ku", chiniasomu repau repau'te. ²⁸ Jã'aja'ñe kuauna asa pe'ruku vu'e kakacuheasomu repau. Kakacuhékuna repau puka'ku eta, "Jmava'u, kakajũ'u", chiu ruu chũ'uasomu repau'te. ²⁹ Jã'aja'ñe chũ'ukuna puka'kure ija'che i'kaasomu repau: "Mu'u chũ'ũñe jmamakarujẽ'e jachama'ñe ruu jeerumu cho'oku pa'iku'mu chu'u. Jã'ata'ni mu'u chu'ure jmamakarujẽ'e chivochiiva'urejẽ'e isima'kua'mu. 'Mu'u ja'me pa'inana'me pojoku fiesta cho'ojũ'u', chiima'kua'mu. ³⁰ Aperumu jã'u chu'u cho'jeu mu'u isisi'e koo jo'e chekunani isisō kuri koo sani ku'iu s'iuromire ja'me kaiu ro'isōsi'kua'mu. Jã'aja'ñe cho'osi'kureta'ni pojoku fiesta cho'ora chini torochiiva'ure ãure ãu jujasiva'ure vaisi'kua'mu mu'u", chiniasomu repau puka'kure. ³¹ Chikuna puka'ku i'kaasomu repau'te. "Jmava'u, chu'ure si'arumu ja'me pa'iku'mu mu'u. Chu'u paache cu'amajñaruã peore mu'u paajachechi'aa'me

jã'a. ³² Mũche'ũva'uta'ni jũnisõsiva'ũja'che peocheja pa'isiva'ũpi co'icuhasi'kũa'mũ. Ũcuaja'che sani cavesũsõsiva'ũja'che peocheja pa'isiva'ũpi co'icuhasi'kũa'mũ jo'e. Jã'ajekũna pojokũ fiesta cho'omũ chũ'ũ", chinasomũ repaũ —Jã'aja'ñe chũ'vaasomũ Jesũs repañare pãi.

16

Cho'oche cho'okainare chũ'ũkũ cu'ache cho'osi'kũ pa'isi'ere Jesũs ũcuauji cuasakũ kũamũ

¹ Ũcuarũmũ Jesũs repaũ neenani chũ'vakũ ũcuauji cuasakũ ija'chere kũaasomũ:

—Pãiu kuriũ paniasomũ. Cho'oche cho'okainare chũ'ũkũ'te paaasomũ repaũ kuriũ. Paakũna chekũnapi ija'che kũaasome repaũ'te kuriũ'te: "Mũ'ũre cho'oche cho'okainare chũ'ũkũji mũ'ũ neere masi kuirakaimaũna rupũ cho'osõmũ", chinasome repaña. ² Kũarena asa cho'oche cho'okainare chũ'ũkũ'te soni i'kaasomũ repaũ. "Mũ'ũ cho'oche asasi'kũa'mũ chũ'ũ. ¿Je'se cuasa jã'aja'ñe cho'okũ mũ'ũ? Chũ'ũ nee mũ'ũ cho'osi'ere tocha ra ñojũ'ũ chũ'ũre. Ũcuamakarũ chũ'ũ nee kuirajũ'ũ mũ'ũ. Etora chiimũ chũ'ũ mũ'ũre", chinasomũ repaũ. ³ Chikũna asa repaũ'te cho'oche chũ'ũkaikũ ija'che cuasaasomũ: "Chũ'ũre paakũ etora chiimũ chũ'ũre. ¿Je'se cho'oja'che chũ'ũ, repaũ chũ'ũre etosirũmũ? Cho'oche cho'omava'ũ pa'ija'mũ chũ'ũ. Chio ãu tãñejẽ'e koka peokũ'mũ chũ'ũ. Chekũnare kuri rupũ sēni koovajũchũkũ'mũ chũ'ũ", chiũ cuasaasomũ repaũ. ⁴ Cuasakũ, "Ãa, chũ'ũ

cho'ojache cuasacuhamũ chũ'ũ. Ija'che cho'ora chũ'ũ, pãipi repaña vññana cuao paajũ kuiraa'jũ chũ'ũva'ũre, cho'oche peova'ũre", chiiũ cuasaasomũ repaũ. ⁵ Ũcuarũmũ repaũ cuasasi'e ija'che cho'oasomũ repaũ: Repaũ'te paakũ'te pũsero'i paanare te'enarechi'a soni raoasomũ repaũ. Soni rao, charo raisi'kũre i'kaasomũ repaũ. "Chũ'ũre paakũ'te, ¿keenuko pũsero'i paakũ mũ'ũ?", chiniasomũ repaũ. ⁶ Chikũna, "U'chape'e cienrepatũo pũsero'i paamũ chũ'ũ", chiniasomũ repaũ. Chikũna repaũ'te i'kaasomũ repaũ. "Ija'ova mũ'ũ pũsero'i tochasija'ova sũjo, pesa pũũ, chekũja'ovana cincuentarepatũochi'a tochajũ'ũ", chiniasomũ repaũ. ⁷ Tocha pi'niũna chekũre pũsero'i paakũ'te soni rao i'kaasomũ repaũ. "Mũ'ũjẽ'e, ¿keenuko pũsero'i paakũ?", chiniasomũ. Chikũna, "Trigopũã cienreparũã pũsero'i paamũ chũ'ũ", chiniasomũ repaũ. Chikũna i'kaasomũ repaũ. "Ija'ova mũ'ũ pũsero'i tochasija'ova sũjo, chekũja'ovana ochentareparũãchi'a tochajũ'ũ", chiniasomũ repaũ repaũ'te. Jã'aja'ñechi'a ũcuanũkore pũsero'i paanare cho'oasomũ repaũ. Repaña ro'ijache casokaniasomũ. ⁸ Jã'aja'ñe cho'oũna repaũ'te paakũ repaja'ova'te ña i'kaasomũ. "Chũ'ũ mũ'ũre etosirũmũ pa'ijachere cuasa, chũova'ũ pa'iuamaũna cu'ache cho'osi'kũta'ni mũ'ũ masiche'te cho'o ñosi'kũa'mũ mũ'ũ, chũ'ũre pũsero'i paanare casosi'e", chiniasomũ repaũ. Repaũ cho'osi'eja'che Diore cuasamanapi Diore cuasanare na'a rũa cho'omasime icheja cheja cho'omajñarũã.

⁹ 'Iere chũ'vamũ chũ'ũ mũsanũkonare: Pãi

kurina te'ena cu'ache cho'ome chekũnare. Jã'ata'ni mũsanũkonapi kuri paani chekũnare oijũ re'oja'che cho'okaijũ pa'ijũ'ũ, re'oja'che cho'onare paauato. Jã'aja'ñe cho'oto kuri peore si'asõsirũmũ mũsanũkona re'oja'che cho'okaisi'ejekũna repanapi Dioni jovo pa'ijũ charo jũnisõni Repau pa'icheja ai sani re'oja'che pa'inajejũ mũsanũkonapi cho'jepi jũni saito ña pojojanaa'me mũsanũkonare.

10 'Pãi te'ena kuri ka'charũ paanata'ni repaña kuripi chekũnare re'oja'che cho'okaiame. Jã'aja'ñe cho'onapi na'a rũa kuri paani chekũnare ũcua re'oja'che cho'okaira'ame repaña. Pãi chekũna ka'charũ kuri paanata'ni jorejũ chekũnare cu'ache cho'ome. Jã'aja'ñe cho'onapi na'a rũa kuri paani jorejũ ũcua cu'ache cho'ora'ame repaña chekũnare.

11 Mũsanũkona icheja cheja pa'irũmũ kuri rũa paanata'ni chekũnare re'oja'che cho'okaima'to Dios Repau paache, rũa re'oja'che ñsimaneja'mũ mũsanũkonare, "Paavesũme ina", chini. 12 Ũcuachi'a mũsanũkonapi chekũna paamajñarũãre masi kuirakaima'to Dios Repau ñsira chiisi'e cũnaũmũ paache re'oja'che ñsimaneja'mũ mũsanũkonare.

13 'Pãi ka'chanapi ũcuate'eũ'te paato repau'te paanare ũcuapa'rũvachi'a chiicu'amũ. Chekũrũmũ repau'te paanare te'eũ'te na'a rũa chiiũ chekũreta'ni cuhemũ repau. Ũcuachi'a kurina'me Diore ũcuapa'rũvachi'a cuasama'me pãi. Kurire na'a rũa cuasajũ Dioreta'ni cuasama'me —chinasomũ Jesús repañare.

14 Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa, fariseopāi kuri-
neenajeju pāisoasome repau'te. 15 Sojuna Jesús
ija'che i'kaasomu repanare:

—Pāi re'ona cho'ocheja'che sē'sevuchi'a
re'oja'che cho'onaa'me musanukona, chekunapi
ña, “Re'onaa'me ina”, chiapu chini.
Jā'ata'ni Dios musanukona rekoñoã cu'ache
cuasache ñakumũ. Jā'aja'ñe pa'inare ñani
pojoma'kua'mũ Dios. Jā'aja'ñe pa'iche rua
cuhemũ Repau. Pāita'ni jā'aja'ñe pa'inare ñani
pojome —chiniasomu Jesús repanare.

*Dios chũ'u jo'kasi'ena'me pāi cu'ache cho'oche
ũhasinare Dios chẽa paache'te kũamũ*

16 Ūcuarumu Jesús jo'e chu'vaasomu.

—Dios chũ'uñe Moisés Repauji i'kakuna asaku
tocha jo'kaasomu. Chekuna, ūcuaja'che Dios
chu'o kuasina Repau chu'o tocha jo'kaasome.
Repana tocha jo'kasi'ere ñaju chu'vaasome pāi,
Juan Pāi Okoro'veku ainesirumujatu'ka. Juan
pa'irumupi vna pāi cu'ache cho'oche ūhasinare
Dios chẽa paache'te, chu'o re'oja'chere chu'vaju
pa'ime pāi. Chu'vajuna pāi Dios pa'icheja
sainenajeju asa jachama'ñe cuasaju, jainuko
Repau chũ'uñe'te cho'oju pañu chiime.

17 'Aperumu Dios chũ'u jo'kasi'e irumujatu'ka
chũ'umu. Chekurumu Diopi chũ'uuna
cũnaumuna'me cheja si'asõja'mũ. Repau chũ'u
jo'kasi'eta'ni jmamakarujẽ'e si'amanaja'mũ —
chiniasomu Jesús repanare.

*Rũjoromi sējoma'ñe paache'te chu'vamũ Jesús
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)*

18 Chini Jesús jo'e chu'vaasomu.

—Pāiŭ ũcuauakujŭ repau rŭjore paacuheku sējosō, chekoni vejani Dios cuheche'te cu'ache cho'omŭ. Ũcuaja'che pāiŭ sējosi'koni vejani Dios cuheche'te cu'ache cho'omŭ —chiniasomŭ Jesús.

Kuriŭ pa'ichena'me chŭova'ŭ Lázaro pa'iche kŭamŭ

¹⁹ Ũcuarŭmŭ Jesús pāire chŭ'vakŭ ũcuauji cuasakŭ ija'chere kŭaasomŭ:

—Pāiŭ kuriŭ paniasomŭ. Si'aumucujña kãña rŭa re'ojakãñare ju'ŭ, ãu rŭa re'oja'chere karama'ñe ãiŭ pojokŭ paniasomŭ repau. ²⁰ Jã'a cho'oto Lázaro, chŭova'ŭ pa'iva'ŭ ca'nivŭ si'acaca'nivŭ asi ravŭ paava'ŭpi repau kuriŭ vŭ'e kakasa'aro'te si'aumucujña rani ñu'ŭ paniasomŭ. ²¹ Kuriŭ ãiŭ to'jñomajñaruãre sia ãni chajŭache ñaasomŭ repava'ŭ. Ñu'ŭna jamuchai rani repava'ŭ asire vetoasome. ²² Repau chŭova'ŭ pa'iva'ŭ jŭnisōsirŭmŭ Diore ja'me pa'inapi ángeleji cŭnaŭmŭna Dios pa'ichejana mŭaasome repava'ŭre, Abrahamni ja'me paaŭ chini. Kuriŭ ũcuaja'che jŭnisōasomŭ. Jŭnisōŭna pāi repau'te tãasome.

²³ 'Kuriŭ pa'isi'kŭta'ni vati toana sani chŭova'ŭ uukŭ pa'ŭ Abrahamre so'opi mŭñe ñaasomŭ. Lázaro'te ũcuaja'che Abrahamna'me ñu'ikŭni ñaasomŭ repau. ²⁴ Ña cuiŭ Abrahamre ija'che i'kaasomŭ repau: “Ja'kŭ Abraham, chŭ'ŭva'ŭre oijŭ'ŭ. Lázaro'te chŭ'ŭre raojŭ'ŭ, repau mŭoño chã'tirona okopi chŭŭ ra chŭ'ŭ chemañona pouna asucheji chŭrua'kŭ. Toare chŭova'ŭ uukŭ pa'imŭ chŭ'ŭ”, chiniasomŭ repau kuriŭ pa'isi'kŭ

Abrahamre. ²⁵ Jã'aja'ñe i'kaku'teta'ni Abraham ija'che i'kaasomũ repau'te: “Jmava'u, mu'u cheja pa'irũmu pa'isi'ere cuasajũ'u. Mu'u chiiche peore paasi'ku'a'mu mu'u. Iku Lázarota'ni chuova'u pa'isi'ku'a'mu. Chura repauni re'oja'che ti'jñeuna pojoku pa'imũ. Mu'uta'ni mu'uni cu'ache ti'jñeuna chuova'u uuku pa'imũ chura. ²⁶ Ichejapi mu'u pa'ichejajatu'ka rühichenevũ'me. Jã'ajekuna icheja pa'inare musanũkona pa'icheja saũ chiinaretani saicu'amũ. Ũcuaja'che mu'u pa'icheja pa'inare raũ chiinaretani te'eu'terejẽ'e raicu'amũ icheja chũkuna pa'icheja”, chiniasomũ Abraham repau'te.

²⁷⁻²⁸ 'Chikuna kuriu pa'isi'ku i'kaasomũ Abrahamre. “Jã'a pa'ito, ja'ku Abraham, chu'u mu'ure iere rua sēeñe sēmũ: Chu'u cho'jechĩ umupãi, cincorepanare paaku'mu chu'u. Chu'u ja'ku vu'ena Lázaro'te saojũ'u, chu'u cho'jechĩire Dios chu'ore chu'vakuna asa chẽa repa cu'ache cho'oche'te ũhasõrena icheja vati toa raomanea'ku Dios”, chiniasomũ repau'te. ²⁹ Jã'aja'ñe sēeuna Abraham i'kaasomũ repau'te. “Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chu'o kuasina tocha jo'kasi'e paame repa pa'isi'ku'ũchĩ. Dios chu'o tohana tocha jo'kasi'ere ñaju che'cheju jachamairo paaru”, chiniasomũ Abraham repau'te. ³⁰ Chikuna kuriu pa'isi'ku i'kaasomũ repau'te. “Dios chu'o tocha jo'kasi'e ñanata'ni jachanaa'me repa. Jã'ata'ni jũni vajũraisiva'upi sani repanani chu'vatota'ni asa chẽa repa cu'ache cho'oche ũhasõ, mama

cuasajanaa'me repaña", chiniasomũ repaña.
³¹ Chikũna Abraham i'kaasomũ repaña'te. "Dios chũ'o, Moisés tocha jo'kasi'ena'me Dios chũ'o kũasina tocha jo'kasi'e ña jachanaa'me repaña. Ña jachanaajeju jũni vajũraisiva'ũpi Dios chũ'ore chũ'vato ũcua jachara'ame repaña", chiniasomũ Abraham kuriũ pa'isi'kũre —Jã'aja'ñe kũasomũ Jesús repañare fariseopãi.

17

Pãi rũhiñe cuasamana cu'ache cho'oche'te kũamũ

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Ũcuarũmũ Jesús repaña neenare i'kaasomũ.

—Chekũnare cu'a chũ'vana pãi si'arũmũ pa'inaa'me. Jã'ata'ni chũ'ure cuasava'napi cu'ache cho'oa'ju chini cu'ache chũ'vakũ'te na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. ² Pãiu'te Diore cuasakũni te'eũ'te cu'ache chũ'vakũ'te pãipi ija'che cho'oto re'ora'amũ: Repaña chuta'a repaña'te cu'a chũ'vamarũmũna toacũnapũji rũa ũjarũji repaña cavũna pãipi jepo vẽe chiarana tũ rũosũru cu'ache pa'ira'amũ repaña'te. Jã'aja'ñe cho'oma'to pa'iu chekũrũmũ pãire cu'ache chũ'vamũ repaña. Pãire repaña cu'ache chũ'va pi'nisirũmũ Diopi repaña cu'ache cho'osi'e ro'i chũ'ũto na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ repaña'te. ³ Ñarepaju pa'ijũ'ũ, mũsanũkona. Mũ'ure kueñe pa'ikũji mũ'ũ majapãiũja'iu pa'iu mũ'ũni cu'ache cho'oto chũ'vajũ'ũ repaña'te, jo'e cho'omanea'kũ. Chũ'vakũna, "Cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'ũ. Jo'e jã'aja'ñe cho'ocũhemũ

chũ'u", chiito repaũ cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamanejũ'u. ⁴ Chekurũmũ repaũ mũ'ũre te'eumucuse sieterepañoã cu'ache cho'omũ. Cu'ache cho'oñoã pa'iche sieterepañoã rani kũamũ repaũ mũ'ũre. "Cu'ache cho'osi'kũa'mũ chũ'u. Jo'e cuasamanejũ'u chũ'u cho'osi'e", chiimũ. Jã'aja'ñe chiito repaũ cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamanejũ'u mũsanũkona —chiimũ chũ'vaasomũ Jesús repaũ neenare.

Diore masi cuasana Repaũchi'a cho'omasiche'te cho'ome

⁵ Ūcuarũmũ Jesús neena jo'e i'kaasome repaũ'te.

—Diore na'a rũa cuasañũ chiime chũkũna. Repaũ, "Mũsanũkonare si'arũmũ cho'okaija'mũ chũ'u", chiisi'ere cavesũmairo na'a rũa cuasañũ chiime chũkũna. Chũkũna'te cho'okaijũ'u — chiniasome repaũna.

⁶ Jã'aja'ñe i'karena Jesús i'kaasomũ.

—Mostazara'karũ rũa jmara'karũ'me. Jã'ata'ni repara'karũ'te tãru sũkiñũ Ƴjañũ aineemũ. Mũsanũkona ũcuaja'che jmamakarũ Diore cuasanata'ni Repaũchi'a cho'omasiche'te cho'ojanaa'me. Mũsanũkonapi, "Dios peore masakũ'mũ", chini cuasajũ iñũre sicómoroñũ'te, "Rũni sani chiara jooƳona nũkajũ'u", chiito mũ'u chũ'uñe cho'omũ iñũ —chiniasomũ Jesús.

Chekũnare cho'ochẽ cho'okaina pa'iche'te kũamũ

⁷ Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repaũnare.

—Chekurũmũ mũsanũkona te'eũji cho'ochẽ cho'okaikũ'te paamũ. Paakũna mũ'ũre

cho'oché cho'okaikú mʉ'u chiona sani chejare mu'kakú pa'imú ãure tãra chini. Chekurumú ovejava'nani kuirakaimú. Cho'oché cho'okasa chini saisiva'ure vʉ'ena makuna, "Kaka puu, ãu ãijũ'u", chiima'mú mʉ'u. ⁸ "Áu chu'ure cho'okaijũ'u; ãsa. Chu'upi ãu ãiu ũkukuna chu'u chiiche ũcuauache miijani rakaiu pa'ijũ'u, chu'u ãu ãni pi'niñetʉ'ka. Jã'achojé mʉ'upi ãijũ'u." Jã'aja'ñe i'kamú mʉ'u, mʉ'ure cho'oché cho'okaikú'te. ⁹ Ũcuachi'a mʉ'ure cho'oché cho'okaikúji mʉ'u chũ'usi'ere masi cho'o pi'niru, "Re'orepamú. Rúa re'oja'che cho'okaimú mʉ'u chu'ure", chiima'mú mʉ'u repau'te. ¹⁰ Ũcuaja'che mʉsanukonapi Dios chũ'usi'ere peore cho'o pi'nini ija'che i'kajũ'u Repau'te: "Rúa vesunaa'me chukuna. Jã'ata'ni mʉ'u chũ'uñe cho'okainajeju mʉ'u chũ'usimakaruchi'a cho'osinaa'me chukuna", chiijũ'u Repau'te — chiniasomú Jesús repau'neenare.

ʉmupãi dierepanare asi ravu jũ'inani Jesús vasosi'ere kʉamú

¹¹ Ũcuarumú Jesús Jerusalén vʉ'ejoopo sasa chiikújekú jo'e saiú Samaria chejana'me Galilea cheja tususima'api saniasomú. ¹²⁻¹³ Vʉ'ejooru sani tĩ'atona umupãi asi ravu jũ'ina dierepana rianasome repau'te.

Rani so'opi nukaju ñaju ujachu'opi cuiju ija'che i'kaasome repana repau'te:

— ¡Jesús, Masiu, chukunava'nare oijũ'u! — chiniasome repana.

¹⁴ Chitena ña i'kaasomú repau'.

—Musanukona ca'nivuã phairipaire ñojaijũ'ũ
—chinasomũ Jesús repanare.

Jã'aja'ñe i'kauna, “Jau”, chini saijuna repana asi te'erumũ ja'jusoasomũ repana ca'nivuã re'ojaca'nivuã. ¹⁵ Vajũ te'eũ repau ja'jusica'nivũ'te meñe sime ña pojokũ chũri co'iasomũ Jesuni. Co'ikũ Dioni pojokũ ujachũ'opi, “Rua re'okũ'mũ mũ'ũ”, chinasomũ repau. ¹⁶ Jã'aja'ñe i'kakũ co'i, Jesús pa'ichejana tĩ'a, repauni pojokũ repau ti'jñeñe meñe sime ñu'iu, “Re'orepamũ”, chinasomũ repau. Samaria cheja cakũ paniasomũ repau asi ravũ jũ'isi'kũ. ¹⁷ Jã'aja'ñe pojokũ i'kauna Jesús i'kaasomũ.

—Asi ravũ jũ'inare, dierepanare vasosi'kua'mũ chũ'ũ. Chekũna nueverepanata'ni co'i, “Re'orepamũ”, chiima'me chũ'ũre. ¹⁸ Iku tĩipãiu'chi'a judío peokũji te'eũ co'i Dioni pojokũ, “Dios rua re'okũ'mũ”, chiimũ. Chekũnata'ni Diore pojoma'me —chinasomũ Jesús.

¹⁹ Chini Jesús repau'te co'isi'kũre i'kaasomũ.

—Chura vũni saijũ'ũ. “Iku Jesús chũ'ũre vasoja'mũ”, chini cuasasi'kũjekũ vajucuhasi'kua'mũ mũ'ũ —chinasomũ Jesús.

*Dios Raosi'kũ chũ'ũrũmũ tĩ'ajañere kũamũ
(Mt 24.23-28, 36-41)*

²⁰ Ũcuarũmũ fariseopãi Jesure ija'che sēniasome:

—¿Jeerũmũ Dios Raojau rani pãĩ ũcuanukore chũ'ũja'ũ? —chinasome. Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Repa chũ'urumu tĩ'ajañe vesume pãi.
 21 Dios Raosi'ku repa'ute cuasanarechi'a rekoñoãna chũ'uku pa'imũ. Jã'ajekuna pãi ija'che i'kamanejanaa'me: “Dios Raosi'ku ichejare chũ'umu.” Ũcuachi'a, “Jã'achejare Dios Raosi'ku chũ'umu”, chiimanejanaa'me pãi —chiniasomũ Jesús repanare fariseopãi.

22 Chini Jesús repa'ũ neenare i'kaasomũ.

—Na'a pa'isirumu musanukona chu'u jo'e cajejachere cha'aju, “Dios Raosi'kupi jo'e caje, maire te'eumucusechi'a ja'me pa'ito re'ora'amũ”, chiiju cuasajanaa'me musanukona. Jã'ata'ni chu'u cajerumu chuta'a tĩ'amauna jmamakarujẽ'e ñamanejanaa'me musanukona chu'ure. 23 Pãi musanukonare ija'che kuajanaa'me: “Rani ñajũ'u. Dios Raosi'ku ichejare pa'imũ.” Chekuna, “Sani ñajũ'u. Dios Raosi'ku jeechejare pa'imũ”, chiijanaa'me. Pãipi jã'aja'ñe kuajuna ja'me ñañu chini saimanejũ'u musanukona. 24 Cunaumupi te'ekã'ko oko fe'neni chekukã'kojatũ'ka rua na'mi peore miañe fe'ne chuvokuna ñame pãi. Ũcuaja'che chu'u Dios Raosi'ku icheja cheja jo'e cajerumu pãi ũcuanuko ñajanaa'me chu'ure. 25 Jã'ata'ni charo rua asi cho'ocojñoja'mũ chu'u. Ũcuachi'a irumu pa'ina pãi, “Dios Raosi'kuma'mũ mũ'u”, chiiju cuheme chu'ure. 26 Chu'u Dios Raosi'ku chejana jo'e cajeumucuse tĩ'api'rarumu Noé pa'irumu pa'isina pa'isi'ēja'che cu'ache pa'ijanaa'me pãi. 27 Noé pa'irumu pa'isina pãi ãu ãiju, cono ũkuju, romi vejaju, umũ vejaju, repanare uache cho'ojũ paniasome,

Dioni cuasamapũ, repau Noé choovu ɯjavu kakaumucusejatũ'ka. Kakasirumũna okopi ra ko'saũna ũcuanũko cho'osõasome repana pãĩ. ²⁸ Ũcuaja'che chu'ũ cajeumucuse tĩ'api'rarumũ, Lot pa'irumũ pa'isina cu'ache pa'isi'ēja'che cu'ache pa'ijanaa'me pãĩ. Reparumũ pãĩ ăũ ăijũ, cono ũkujũ, põse koo ĩsijũ, repana chiño ăũ tãjũ, vu'ña cho'oju paniasome, Dioni cuasamairo pa'ijũ. ²⁹ Jã'aja'ñe pa'inani repau Lot, Sodoma vu'ejoopo pa'isi'kupĩ eta sanisõasomũ. Repau Lot eta sanisõsirumũna Diopi chũ'ũna cunaumupi toana'me toacatapi repajoopona tuã'tuakũna pãĩ peore cho'osõasome. ³⁰ Lot pa'irumũ cho'osi'ēja'che chu'ũ Dios Raosi'ku jo'e cajerumũna cu'ache cho'oju pa'ijanaa'me pãĩ.

³¹ 'Chu'ũ jo'e cajerumũ pãĩ ũcuauana repana vu'ña ve'koroãre pani cu'amajñarũã mini saũu chini repana vu'ña kakama'ñe teana vu'vusõa'ju. Ũcuaja'che pãĩ chiño pa'ina repana vu'ña pa'iche'te cu'amajñarũãre mini saũu chini co'ima'ñe teana vu'vusõa'ju. ³² Lot rũjo cho'ocojñosi'ere cuasa, repao jachasi'ēja'che Diore jachamanejũ'ũ musanũkona. ³³ Pãĩ Dios chũ'ũñe'te cho'ocuheju repanare ɯachechi'a cho'oju pa'ito cu'amũ. Jã'aja'ñe cho'onare chu'upi rani vati toana saoja'mũ repanare. Chekunareta'ni repanare cho'ouache ũhasõ, Dios chũ'ũñe'te cho'oju pa'inareta'ni Dios pa'ichejana saja'mũ chu'ũ.

³⁴ 'Ija'chere kũara chiimũ chu'ũ musanũkonare: Chekurumũ ángeles ñamipi caje umupãĩ te'eka'chapana ũcuate'eko'a

kāinare te'eʉ'te saju chekuni jo'kajanaa'me.
 35 Chekurumʉ romi te'eka'chapana
 ũcuate'echeja ʉu toanare te'eo'te saju
 chekoni jo'kajanaa'me. 36 Chekurumʉ umupāi
 te'eka'chapana chio ũcuate'echio pa'inare
 ũcuaja'che te'eʉ'te saju chekuni jo'kajanaa'me
 —chinasomʉ Jesús repañare.

37 Jā'aja'ñe i'kaʉna chʉ'o sēniasome repaña.

—Chukuna'te Paaku, ¿jeechejana jā'aja'ñe
 cho'oja'ʉ? —chinasome repaña.

Chitena i'kaasomʉ repañ.

—Cu'ava'nare jūni jā'jusiva'nare jñaa caje
 chi'ime vacho —chinasomʉ Jesús repañ
 neenare.

18

*Va'jeo pa'ichena'me pāi chēañe chũ'uku pa'iche
 cuasaku kʉamʉ Jesús*

1 Ũcuarumʉ Jesús repañ neenani
 chʉ'vaasomʉ.

—Mʉsanukona Diore sēeñe ũhamanejũ'ʉ.
 Mʉsanukona chiiche cuhama'ñe Dioni sēeju
 pa'ijũ'ʉ —chinasomʉ Jesús repañ neenare.

2 Jā'aja'ñe chʉ'vacuha ija'chere cuasaku
 kʉaasomʉ repañ, repañari si'arumʉ Dioni sēeju
 paarʉ chini:

—Diore cuasama'ku, pāi chēañe chũ'uku
 vʉ'ejoopo'te paniasomʉ. Ũcuaja'che pāijē'e
 oima'ku paniasomʉ repañ. 3 Ũcuarumʉ
 va'jeva'o ũcuajoopo pa'iva'o repañ'te pāi chēañe
 chũ'uku'te si'arumʉ mʉa ija'chere kuako
 paniasomo: “Pāiʉ chʉ'uni pe'rukʉ cu'ache

cho'omũ. Ɔsekaijũ'ũ chũ're repaũ cu'ache cho'oche jo'e cho'omaneakũ", chiniasomo repao repaũ'te. ⁴ Si'arũmũ sēeko'teta'ni rupũ asakũ paniasomũ repaũ. Jã'ata'ni repaoji ruarepa sēeona ija'che cuasaasomũ repaũ: "Chũ'ũ Diore cuasama'kũa'mũ. Ɔcuaja'che pãijē'e oima'kũa'mũ chũ'ũ. ⁵ Jã'ata'ni repaoji chũ'ũni si'areparũmũ mũta sēeona asa ca'nasõ cho'okaija'mũ chũ'ũ. Repao'te cho'okatu jo'e mũtamaneja'mo repao", chini repao sēesi'e cho'okaniasomũ repaũ —Jã'aja'ñe kũasomũ Jesús repaũ neenare.

⁶ Kũa pi'ni repanare ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Pãi chēañe chũ'ũkũ cũ'akũ cho'osi'ere cuasa ñajũ'ũ mũsanũkona. ⁷ Repaũ pãi chēañe chũ'ũkũ pãi oima'kũ paniasomũ. Jã'ata'ni va'jeoji si'areparũmũ repaũji cho'okaaũ chini sēeona cho'okaniasomũ repaũ. Diota'ni pãi chēañe chũ'ũkũ pa'icheja'che pa'ima'kũa'mũ. Jã'ajekũna Repaũ chēa paanapi umucujñana'me ñami Repaũji cho'okaaũ chini si'arũmũ sēeto, "Cha'ajũ'ũ. Na'a pani cho'okaija'mũ chũ'ũ", chiima'kũa'mũ Dios. Repana sēeñe asa teana cho'okaikũ'mũ Dios. ⁸ Repana chiiche na'mi cho'okaikũ'mũ Dios. Chũ'ũ Dios Raosi'kũ ichejana jo'e cajeni, ¿Diore cuasajũ si'arũmũ sēenare ñaja'ñe chũ'ũ? —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

Fariseopãiũna'me pãi chũ'ũnare kuri kookaikũ pa'iche'te kũamũ

⁹ Reparũmũ pãi, "Rũa re'onaa'me chũkũna. Chekũnata'ni cu'anaa'me", chiiju cuasanapi Jesure ja'me paniasome. Jã'aja'ñe cuasajũna

repanani chu'vakũ ija'chere cuasakũ kuaasomũ Jesús:

10 — Æmupãi te'eka'chapana fariseopãiu'na'me pãi chũ'unare kuri kookaikũ Dios vu'ena mua kakaasome Dioni sēñu chini. 11 Ūcuarũmũ fariseopãiu nukakũ ija'che sēniasomũ: “Åa, Ja'kũ Dios, chekũna pãi cu'ache cho'ome. Põse ñaame. Ūcuaja'che chekũnare ūcuarepa cho'oma'me. Ūcuaja'che rãjoromi peonare ja'me kãijũ pa'ime. Chu'uta'ni chekũna cho'ocheja'che cu'ache cho'oma'kua'mũ. Iku kuri kookaikũ ūcuaja'che kuri cajejaiche sēni koo kuamairo paakũ'mũ. Chu'uta'ni jã'aja'ñe cho'oma'kua'mũ. Re'okũ'mũ chu'ũ. Re'okũjekũ mu'uni pojokũ mu'ure re'orepamũ chiiũ pa'ikũ'mũ chu'ũ.

12 Te'esemana te'eka'chapañoã ãu ãimairo pa'ikũ'mũ chu'ũ, mu'uni pojokũ. Chu'ũ cho'oche cho'osi'ere pãipi chu'uni ro'ito aperũmũ mu'ũ ïsijũ'ũ chiisinũkorũ kuẽkue ña karama'ñe ïsikũ'mũ chu'ũ mu'ure. Chekurũmũ kurire're dierepare're kooni te'ere'rerũ ïsikũ'mũ chu'ũ. Chekurũmũ cienrepare'rerũã kooni dierepare're ïsikũ'mũ chu'ũ mu'ure. Jã'aja'ñechi'a ïsikũ'mũ chu'ũ mu'ure”, chiiũ sēniasomũ repaũ fariseopãiu. Cu'ache cho'okũta'ni re'oja'che cho'ochechi'a kuaasomũ repaũ. 13 Chekũ kuri kookaikũta'ni repaũ cu'ache cho'osi'ere cuasa cunaũmũ Dios pa'ichejajekũna ñavajũchũkũ so'ore sumava'ũ meñe sime nukakũ paniasomũ. Sumava'ũ nukasi'kũpi ã'capũna vaiũ Diore ija'che sēniasomũ repaũ: “Åa, Ja'kũ Dios, cu'ache pa'ikũ'mũ chu'ũ. Jã'ata'ni oijũ'ũ chu'ũva'ure”, chiniasomũ repaũ —Jã'aja'ñe

kuaasomꞫ Jesús repanare.

¹⁴ KꞫacuha jo'e i'kaasomꞫ repaꞫ.

—Asarepajũ'u musanꞫkona. Sēni pi'ni eta repana vꞫñana co'iasome repana. Kuri kookaikꞫji ũcuauji meñe, “Cu'ache pa'ikꞫ'mꞫ chꞫ'u”, chiiꞫ Dioni sēkꞫna repaꞫ cu'ache cho'osi'e tꞫnosōkani, “Cu'ache cho'osi'e ro'iche peomꞫ ikꞫre”, chiniasomꞫ Dios. ChekꞫureta'ni repaꞫji, “Re'oja'chechi'a cho'okꞫ'mꞫ chꞫ'u”, chikꞫna repaꞫ cu'ache cho'osi'e tꞫnokaimaneasomꞫ Dios. “RepaꞫ cu'ache cho'оче kꞫamanesi'e ro'iche pa'imꞫ ikꞫre”, chiniasomꞫ Dios. Pāi te'ena, cu'ache cho'onata'ni, “Re'onaa'me chꞫkꞫna”, chiime, chekꞫnapꞫi asa, “Re'onaa'me jā'ana”, chiapꞫ chini. Repana cu'ache cho'оче'te Dioni kꞫamarꞫna repana cu'ache cho'оче tꞫnokaima'mꞫ Dios. Diopi ñato cu'anaa'me repana. Jā'ata'ni chekꞫna pāi, “Cu'ache cho'okꞫ'mꞫ chꞫ'u”, chini cuasa Dioni kꞫajꞫna repana cu'ache cho'оче tꞫnokaimꞫ Dios, repanani oiꞫ. Diopi ñato re'onaa'me repana, cu'ache cho'оче tꞫnosōcojñosinajejꞫ — chiniasomꞫ Jesús repanare.

Chĩiva'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere kꞫamꞫ

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ ŨcuarꞫmꞫ pāi Jesús pa'ichejana repana chĩiva'nare raasome, RepaꞫji chēsekꞫ Dioni re'oja'chere sēekaꞫ chini. Jā'aja'ñe rajꞫna ña repaꞫ neena ũseasome repanare. ¹⁶ ŪsejꞫna Jesús repaꞫ neenare soni i'kaasomꞫ.

—Chĩiva'nare raiũsemanejũ'u musanukona chũ'uni raaru. Iva'na chĩiva'naja'ñe pa'ijũ chũ're masi cuasanapi Dios chũ'o asa chẽajanaa'me. ¹⁷ Jã'ata'ni iva'na chĩiva'na chũ're masi cuasacheja'che masi cuasamana Dios chũ'o asa chẽamanejanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repau neenare.

Pãiu kuriũ Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kũamũ
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Ũcuarũmũ judiõpãi chũ'ũkũ kuriũ Jesuni chũ'o sēniasomũ.

—Masiũ, re'okũ'mũ mũ'u. ¿Je'se cho'oni'te Dios pa'icheja saija'che chũ'u? —chiniasomũ repau repau'te.

¹⁹ Chikũna Jesús i'kaasomũ repau'te.

—¿Je'se cuasa, “Re'okũ'mũ mũ'u”, chiikũ mũ'u chũ're? Diochi'aa'mũ Re'okũ. Chekũ pãiu re'okũ peomũ. ²⁰ Aperũmũ Dios chũ'u jo'kasi'e masicosomũ mũ'u. Ija'che kũamũ repa: Musanukona mũmũpãi romi paana chekũnare romi ja'me kãimanejũ'u.

Ũcuaja'che romi mũmũ pa'ina chekũnare mũmũpãi ja'me kãimanejũ'u.

Ũcuachi'a pãi vanisõmanejũ'u.

Chekũna nee ñamanejũ'u.

Chekũna pa'iche'te kũani joremanejũ'u.

Ũcuaja'che mũja'kupãi ña kukũjũ'u.

Jã'aja'ñe chũ'usi'kũa'mũ Dios —chiniasomũ Jesús repau'te kuriũ'te.

²¹ Chikũna i'kaasomũ repau.

—Chĩrumũpi irumujatu'ka Dios chũ'u jo'kasi'e peore jā'a jachama'ñe cho'okũ pa'ikũ'mũ chũ'u —chiniasomũ repaũ.

²² Jā'aja'ñe i'kaũna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Ūcuarepa cho'okũ'teta'ni karamũ mũ'ũre. Mũ'u paache cu'amajñarũãre peore ĩsisõ, kuri koo chũova'na pa'iva'nani rupũ ĩsijũ'ũ. ĩsisõjani rani chũ'una'me ku'iu chũ'u chũ'ũñe'te cho'okũ pa'ijũ'ũ. Jā'aja'ñe cho'oni'te Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ija'mũ mũ'u —chiniasomũ Jesús repaũ'te kuriũ'te.

²³ Jesupi jā'aja'ñe i'kaũna asa, ĩsicuhekũ sũmava'ũ paniasomũ repaũ, rũa kuriũjekũ.

²⁴ Sũmava'ũ pa'ũna ña Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Pãĩ kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni saicu'aja'mũ, repanapi kurire na'a rũa cuasajũ Dioni cuasama'to. ²⁵ Camellova'ũre miuñakarũ cojerũ kaka etajaicu'acheja'che kuriũ'te Dios pa'icheja saicu'aja'mũ, repaũji kurire na'a rũa cuasakũ pa'ito —chiniasomũ Jesús repaũ'te kuriũ'te.

²⁶ Jesús i'kache asasina ija'che sēniasome repaũ'te:

—Jā'a pa'ito, ¿je'se cho'onani Dios pa'icheja saire'oja'ũ? —chiniasome.

²⁷ Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Maichi'a te'ena cuasajũna Dios pa'icheja saicu'amũ maire pãĩ. Diopi cho'okaitota'ni Repaũ pa'icheja saiche vesama'mũ —chiniasomũ repaũ.

²⁸ Chikũna Pedro i'kaasomũ.

—Chukuna mʉ'una'me pañu chini chukuna paasimajñaṛuã peore jo'kasõ rani mʉ'una'me ku'ime —chiniasomʉ.

29-30 Chikuna Jesús i'kaasomʉ repaʉ'te.

—Pãiu ũcuauaku Dios chũ'uñe'te cho'oku pasa chiiku chekurumʉ repaʉ vʉ'ere jo'kasõmʉ. Chekurumʉ repaʉ rñjoni jo'kasõmʉ. Chekurumʉ repaʉ majaa'chupãire jo'kasõmʉ. Chekurumʉ repaʉ cho'jechĩire jo'kasõmʉ. Chekurumʉ repaʉ puka'kupãire jo'kasõmʉ. Chekurumʉ repaʉ chĩire jo'kasõni repaʉ aperumʉ paasinuko na'a ruu jñaaja'mʉ repaʉ, icheja cheja pa'irumʉ. ũcuaja'che jũnisõsirumʉ Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mʉ repaʉ. ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomʉ Jesús repanare.

*Jesús repaʉ chuenisojachere jo'e kuamʉ
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

³¹ ũcuarumʉ Jesús repaʉ neenare docerepanare soni ija'che kuaasomʉ:

—Jerusalén vʉ'ejoopona maijanaa'me mai chura. Aperumʉ Dios chʉ'o kuana tocha jo'kasi'e chʉ'u Dios Raosi'ku cho'ocojñojañere kuame. Repana kuaju tocha jo'kasi'e Jerusalenna ti'jñeja'mʉ chʉ'ure. ³² Judíopãipi judío peonani jo'kajanaa'me chʉ'ure, repanapi cu'ache cho'oa'ju chini. Ruu cu'ache cutuju pãisoju coo tutujanaa'me repana chʉ'ure. ³³ ũcuachi'a suĩsue pi'ni vanisõjanaa'me repana chʉ'ure. Jã'ata'ni choteumucujñana vajurajja'mʉ chʉ'u —chiniasomʉ Jesús repaʉ neenare.

³⁴ Repau kuache asanata'ni jmakarujē'e asa chēamaneasome repaña. Diopi repanani asa chēañe'te ūsekuna asavesuasome repaña.

Na'ava'ure Jesús vasosi'ere kamam
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Repau Jesús Jericó vā'ejoopo tī'acuhato na'ava'u ma'a rā'tuva'te ñu'iu kurire sēe paniasomū. ³⁶ Ñu'iana pāipi jainuko ūcuachejari caraijuna asa,

—¿Je'se cho'оче ina? —chiniasomū repau.

³⁷ Chikuna,

—Jesús, Nazaret vā'ejoopo raisi'kupi caraimū —chiniasome pāi repau'te ja'me saina. ³⁸ Chitena asa ūjachu'opi ija'che cuiku i'kaasomū repau:

—Jesús, David aperumū pa'isi'ku Jojosi'ku, oijū'u chu'ava'ure —chiniasomū.

³⁹ I'kana asa charo saina,

—Re'omū. Jo'e i'kamanejū'u —chiniasome repau'te. Jo'e i'kamanejū'u chiinaretani na'a rua cuiku i'kaasomū repau.

—Jesús, David aperumū pa'isi'ku Jojosi'ku, oijū'u chu'ava'ure —chiniasomū repau.

⁴⁰ Jā'aja'ñe i'kakū cuikuna asa canuka,

—Chu'uni rajū'u repau'te —chiniasomū Jesús repanare. Chikuna repauni kueñe rarena Jesús ija'che sēniasomū repau'te:

⁴¹ —¿Ëquere cho'okaaū chini sēeku mu'u chu'ure? —chiniasomū Jesús repau'te.

Chikuna,

—Pāi Ūcuanukore Paaku, chu'u ñakocaã ñoa'ku chiimū chu'u —chiniasomū repau.

⁴² Chikuna Jesús i'kaasomū.

—Mũ'u ñakocaã ñoa'ku mũ'ure. “Jesús chũ'ure vasoja'mũ”, chini cuasasi'kũjekũ vajũcuhamũ mũ'u chura —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

⁴³ Jesupi jã'aja'ñe i'kakũna repaũ ñakocaã teana care'osoasomũ. Care'ouna Jesuna'me saiũ Dioni pojokũ, “Rũa re'okũ'mũ mũ'u”, chiniasomũ repaũ. Chekũna ũcuaja'che repaũ'te cho'osi'ere ña, “Dios peore masikũ'mũ”, chiniasome.

19

Zaqueona'me Jesús cho'osi'ere kũamũ

¹⁻² Ũcuarũmũ Jesús Jericó vũ'ejoopo tĩ'a mũato ũcuajoopo'te pãiu kuriũ paniasomũ. Repaũ mamia'me Zaqueo. Pãi chũ'unare kuri kookainare chũ'ũkũ paniasomũ repaũ.

³ Repaũ Zaqueo Jesure ñara chiikũta'ni chejarũ nukakũjekũ pãipi jairepanũkojẽna ñamaneasomũ.

⁴ Ñamanesi'kũjekũ Jesuni ñara chini charona vũ'vũ sũkiñũ sicómoroñũna mũni tuhũ cha'aasomũ repaũ, “Jesús ichejari caraija'mũ”, chini.

⁵ Tuhũ cha'akũna repaũ Jesús ũcuachejana sani tĩ'a caraipi'rakũji mũñe ña sũkiñũ tuhũ'ũte Zaqueo'te ija'che i'kaasomũ:

—Zaqueo, pesa cajejũ'ũ. Chura iumucuse mũ'u vũ'ena canũkache paamũ chũ'u —chiniasomũ repaũ repaũ'te.

⁶ Jesupi jã'aja'ñe i'kaũna asa pojokũ na'mi caje repaũ vũ'ena mũvaasomũ repaũ. ⁷ Mũvakũna ña pãi ũcuauũko pe'rujũ cu'ache i'kaasome Jesure. “Pãiu cu'akũ vũ'ena canũkara chini mũamũ jã'ũ Jesús”, chiniasome repaũna ũcuauũko.

⁸ Ūcuarum̄ repaŋ Zaqueo repaŋ vŋ'ere pa'iu vŋni nukaku i'kaasom̄ Jesure.

—Ñaku, Pāi Ūcuanukore Paaku. Chura chu'u paache cu'amajñaruã chŋova'na pa'iva'nani joopo ruru ïsija'm̄ chu'u. Ūcuaja'che chu'u joreku chekunare na'a cajejaiche sēni koosinuko kuri ūcuaka'chapañoã jo'e ūcuajanuko jovo co'choja'm̄ chu'u repanare —chiniasom̄ repaŋ.

⁹ Chikuna Jesús i'kaasom̄ repaŋ'te.

—Mai aipāiu Abraham jōjosi'ku'a'm̄ m̄u. Iumucuse iv'e pa'inare m̄sanukonani oiŋ chēam̄ Dios, jūnisōsirum̄ vati toana saimanea'ju chini. ¹⁰ Chu'u, Dios Raosi'ku, pāipi jūnisō vati toana saimanea'ju chini chejana cajesi'ku'a'm̄. Repanare chēa paaku repana cu'ache cho'ocojñora'asi'e ūsekani paaja'm̄ chu'u —chiniasom̄ Jesús repaŋ'te Zaqueo'te.

Kurire're koosina pa'iche'te kuam̄

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa, repaŋji Jerusalén vŋ'ejoopona tī'api'rakuna ija'che cuasaasome repana pāi: “Iku Jerusalén vŋ'ejoopona tī'a teana pāi ūcuanukore chŋ'uja'm̄”, chini cuasajuna repanani chu'vaku ija'chere cuasaku kuaasom̄ repaŋ, jā'aja'ñe cuasamanea'ju chini:

¹² —Pāiu pa'ipāiu paniasom̄. Repaŋni pāi chŋ'uku'te jo'kaŋu chini chekucheja cana soniasome repaŋ'te. Sotena chekuchejana so'ona saniasom̄ repaŋ, repanapi repaŋni pāi chŋ'uku'te jo'karena repaŋ pa'icheja canani co'i chŋ'ura chini. ¹³ Saipi'raku repaŋ'te

cho'ochē cho'okainare dierepanare soniasomũ repaũ. Soni rao pachokurire're te'ere'rechi'a ĩsi pi'ni ija'che i'kaasomũ repaũ repanare: “Chura chu'u ĩsire're kurire'repi pōsere koo ĩsijũ na'a rua kurire koojũ pa'ijũ'ũ. Chu'u rairũmũjatũ'ka jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ijũ'ũ musanũkona”, chini-asomũ repaũ. ¹⁴ Chini jo'ka sanisōũna repaũ pa'icheja cana pãĩ, repaũni cuhejũ, te'enare pãĩ jñaa saosome, repaũ saisijooona tuha chũ'ũñe jo'kajanani, “Ikũ chũ'ũñe cuheme chũkũna”, chiapũ chini.

¹⁵ 'Cuhecheta'ni ũcua pãĩ chũ'ũkũ'te jo'kaasome repana repaũ'te. Pãĩ chũ'ũkũ'te jo'karena repaũ pa'ichejana co'i, repaũ'te cho'ochē cho'okainare repaũ kuri ĩsisinani soapũ chini chũ'ũasomũ repaũ, repana koosinũkore kurire masira chini. ¹⁶ Sotena charo te'eũ rani ija'che kũasomũ: “Chu'ũre paakũ, mũ'ũ chu'ũre ĩsire'reva kurire'revaji pōsere koo ĩsikũ dierepare're koosi'kũa'mũ chu'ũ”, chini-asomũ. ¹⁷ Chikũna i'kaasomũ repaũ. “Mũ'ũ rua masi cho'osi'kũa'mũ. Kuri ka'charũ koosi'kũta'ni na'a rua jñaaasi'kũa'mũ mũ'ũ. Masi cho'osi'kũjekũna vũ'ñajooopõ dierepajooopõ pa'inani pãire chũ'ũa'kũ chini jo'kamũ chu'ũ mũ'ũre”, chini-asomũ repaũ. ¹⁸ Kũacuhaũna chekũ ũcuaja'che kurire'reva koosi'kũ rani kũasomũ. “Chu'ũre paakũ, kurire'reva mũ'ũ chu'ũre ĩsire'revaji pōsere koo ĩsikũ cincorepare're koosi'kũa'mũ chu'ũ”, chini-asomũ. ¹⁹ Jã'aja'ñe kũaũna repaũ'te paakũ ija'che i'kaasomũ: “Re'orepamũ. Vũ'ñajooopõ cincorepajooopõ pa'inani pãire chũ'ũa'kũ chini

jo'kamũ chũ'u mũ'ũre", chinasomũ repaũ.

20 'Kũacuhaũna chekũ kurire'reva koosi'kũ rani kũasomũ. "Chũ'ũre paakũ, mũ'u chũ'ũre ĩsisire'reva kurire'reva ũcuare'reva co'chamũ chũ'u mũ'ũre. Mũ'ũpi ĩsiũna koo kãase'rechoji rea care'va paakũ pa'isi'kũa'mũ chũ'u repare'reva. 21 Mũ'ũre cho'oche cho'okainare oima'kũa'mũ mũ'u. Chekũna cho'oche cho'o koosi'e kuri tũasõkũ'mũ mũ'u. Ũcuaja'che ãu chekũna tãsi'e tũasõkũ'mũ mũ'u. Jã'ajekũna jã'are vajuchũkũ mũ'u chũ'ũre ĩsisire'reva kurire'reva rupũ paasi'kũa'mũ chũ'u", chinasomũ repaũ. 22-23 Repaũ kurire'reva care'va paasi'ere kũaũna asa repaũ'te paakũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te: "Rũa cu'akũ'mũ mũ'u. Mũ'ũpi jã'aja'ñe cuasakũ cho'omanẽna asa pe'rukũ cu'ache cho'oja'mũ chũ'u mũ'ũre. Chũ'u pãi oima'ñena'me chekũna cho'oche cho'o koosi'e kuri tũachena'me chũ'u chekũna tãsi'e ãu chũ'u tũache masikũta'ni, ɔje'se pa'ũna mũ'u chũ'u ĩsisire'reva kurire'reva kuri vũ'ena sa jo'kamanẽũ? Sa jo'karu rani na'a rũa koorasi'kũa'mũ chũ'u", chinasomũ. 24 Chini chekũnare ũcuacheja nũkanare i'kaasomũ repaũ. "Repaũ koosire'reva kurire'reva tũa, chekũni ĩsijũ'ũ dierepare're kurire're koosi'kũni", chinasomũ repaũ. 25 Chikũna i'kaasome repaũ. "Jã'ata'ni jã'ũ ũcuare kurire're dierepare're paamũ", chinasome. 26 Chitena repanare i'kaasomũ repaũ. "Asarepajũ'ũ, mũsanũkona. Ija'chea'me: Pãiu ũcuauache'te koo masi paakũ ũcuare paakũta'ni na'a rũa kooja'mũ. Jã'ata'ni jmanũkorũ

koosi'kupi masi paama'ku repau paache rua jmanukoruta'ni peore tuasōcojñoja'mu", chiniasomu repau. ²⁷ Chini, "Chura chu'uni cuheju, chu'u chũ'uñe cuhenare chēa ichejana ra chu'u ñaku'te vanisōjũ'u", chiniasomu pāi chũ'uku repanare —Jã'aja'ñe kuaasomu Jesús repanare pāi.

Jerusalén vu'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kuaamu

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jã'aja'ñe kua pi'ni Jerusalenna tĩ'ara chini jo'e saiũ aikūtina mũniasomu repau Jesús. ²⁹ Muiũ Betfagé vu'ejoopona'me Betania vu'ejoopo Olivo aikūti pa'ijoopoãna kueñe tĩ'aasomu repau. Repajoopoã kueñe tĩ'a repau neenare te'eka'chapanare soniasomu repau. ³⁰ Repanare soni ija'che chũ'uasomu repau:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'u mũsanukona. Sani tĩ'a burrova'ure quēo sũosiva'ure, pāi chuta'a tuhimava'uni jñaajanaa'me mũsanukona. Jña repava'ure jose ichejana rakaijũ'u. ³¹ Pāiũ ũcuauakaji mũsanukonare, "¿Ëque cho'oñu chini mũsanukona jã'ava'ure joseche?", chiito, "Maire Paaku iva'ure chiimũ", chiijũ'u repanare —chiniasomu repau.

³² Chikuna repana sani ñato Jesús i'kasi'e ũcuapaniasomu. ³³ Burrova'ure quēo sũosiva'ujekuna josejuna repava'ure paana i'kaasome.

—¿Ëque cho'oñu chini mũsanukona jã'ava'ure joseche? —chiniasome.

³⁴ Chitena i'kaasome repana.

—Maire Paaku iva'ure chiimu —chiniasome repana repanare.

³⁵ Chini repava'ure burrova'ure Jesús pa'ichejana sa repau sōkuñuna kãñapi tujñacuha Jesure tuoasome repana. ³⁶ Tuoarena tuhiu saiuna repau saima'ana kãña jaasome pãi, repauni pojojũ. ³⁷ Jarena ũcuama'api saiũ Olivo aikũtipi Jerusalén cajechejana kueñe tĩ'aasomu repau. Tĩ'akuna Diochi'a te'eũ cho'omasiche'te repaũji cho'okuna ñasi'ere cuasaju repau'te chiina ũcuanũko Dioni pojojũ, "Rũa re'okũ'mũ mũ'ũ", chiiju cuiju ɯjachu'opi i'kaasome. ³⁸ Ũcuachi'a ija'che i'kaasome:

—¡Diopi ikure päire chũ'ũa'ku chini Repau Raosi'kure re'oja'che cho'okaau! ¡Cũnaũmu pa'ina pojojũ paaru! ¡Pãi ũcuanũko, "Cũnaũmu Pa'iku Dios peore masiku'mũ", chiaru! — chiniasome repana Jesure chiina ũcuanũko.

³⁹ Jã'aja'ñe i'kajuna ũcuanana'me pa'ina fariseopãi asa pe'ruju ija'che i'kaasome repau'te Jesure:

—Masiũ, mũ'ure chiinare jã'aja'ñe i'kache ũsejũ'ũ —chiniasome.

⁴⁰ Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Ësema'mũ chu'ũ. Inapi jã'aja'ñe cuiju i'kama'to catapi ũcuare i'kakũ cuira'amũ — chiniasomu Jesús repanare fariseopãi.

⁴¹ Chini na'a kueñe tĩ'a Jerusalén vũ'ejoopo'te ña oniasomu repau. ⁴² Oiu ija'che i'kaasomu:

—Dios mũsanũkonare Jerusalén pa'inare pa'iche rũa re'oja'chere jo'kara chiimu, Repauni cuasaju pojojũ paaru chini. Jã'ata'ni cuheme mũsanũkona. Cuheju re'oja'che

pa'iche vesume musanukona, Diopi ñsekuna.
 43-44 Musanukonare cu'ache ti'ñerumũ
 ti'acuhaja'mũ. Musanukonare cuhena
 ijoopona rani si'acajoopo rã'tuna pachu
 cha'opi rũhiso'koro ñekua timu ũcuachejñapi
 pachu mũni kakajanaa'me. Musanukonapi
 vajuchujũ eta vã'vusõñu chiito ñsejũ ijoopo
 ñañosõjanaa'me repana. Ñañosõsirumũ vũ'ña
 je'nasi'pũã catapũã te'epujẽ'e chekupũna'me
 sũ'imaneja'mũ. Musanukonare ainana'me
 chũiva'nare vanisõjanaa'me repana. Chu'uni
 Dios Raosi'kũni cuhejũna cu'ache ti'ñeja'mũ
 musanukonare. Chu'ure cuheche ro'ia'me jã'a
 —chinasomũ Jesús repanare.

*Dios vũ'ena kaka põse ñsinare Jesús eto
 saosi'ere kũamũ
 (Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

45 Ũcuarumũ Jesús Dios vũ'ena kaka repavũ'e
 põse ñsinare eto saomasomũ. 46 Repanani eto
 saokũ ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Dios chu'o aperumũ tocha jo'kasi'e ija'che
 kũamũ:

Chu'u vũ'e pãi chu'ure pojojũ sãevũ'ea'me,
 chiimũ. Jã'ata'ni musanukona põse ñaana
 cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome ivũ'e —
 chiiũ eto saomasomũ Jesús repanare.

47 Reparumũ Jesús Dios vũ'e si'aumucujña
 kaka che'choasomũ. Jã'ata'ni phairipãi
 chũ'unana'me judiõpãi che'chonana'me pãi
 chũ'una, “¿Je'sepi vanisore'okũ ikũre?”,
 chinasome repaũ'te. 48 Jã'ata'ni pãipi ũcuanako

repaũ che'choche'te asaneejũna cho'ocu'aasomũ
repanare.

20

Jesús rũa masi i'kasi'ere kũamũ
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Reparũmũ Jesús Dios vũ'ere pa'iu Dios
chũ'o re'oja'chere chũ'vakũ paniasomũ repanare
pãi. Chũ'vakũna judío phairipãi chũ'ũnana'me
judiõpãi che'chonana'me judiõ aina rianasome.

² Rani repaũ'te chũ'o sēniasome repana.

—¿Je'se cuasa pãi chũ'ũna cho'ocheja'che rani
cho'okũ mũ'ũ? ¿Neepi chũ'ũrena cho'okũ mũ'ũ?
—chiniasome repana.

³ Sēejũna repanare i'kaasomũ repaũ.

—Chũ'ũ ũcuaja'che mũsanũkonani chũ'o
sēniasara. Sēeũna kuajũ'ũ chũ'ũre. ⁴ ¿Neepi
Juanre Pãi Okoro'vekũ'te chēa raore? ¿Diopi
raou? Jã'apãani, ¿pãipi chēa raore repaũ'te?
—chiniasomũ Jesús repanare.

⁵ Sēkũna sãĩnechi'a ija'che cutuasome repana:

—¿Je'se mai ikũre i'kajanaa'ñe? Maipi,
“Juanre Diopi chēa raosi'kũa'mũ”, chiito ikũ
maire, “¿Mũsanũkona je'se pa'iuũna jã'aja'ñe
cuasanata'ni Juan chũ'vasi'e cuasamanere?”, chi-
ija'mũ. ⁶ ũcuaja'che, “Pãipi chēa raosinaa'me”,
chiicu'amũ maire. Ina pãi jainũko, “Juan Dios
chũ'o kũakaikũ pa'isi'kũa'mũ”, chiiju cuasame.
Jã'ajekũna maipi jã'aja'ñe i'kato ina pãi asa
pe'ruju ũcuanũko catapi su'a vēasojanaa'me
maire —chiniasome repana.

7 Sãĩñechi'a jã'aja'ñe cutu pi'ni Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Juanre okoro'vea'kũ chini raosi'kũre vesume chũkũna —chiniasome repana.

8 Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũ ãcuaja'che mũsanũkonapi jã'aja'ñe i'karena chũ'ũre chũ'ũ raosi'kũ mami kũamaneja'mũ —chiniasomũ.

*Cho'oche cho'okaina cu'ache cho'osi'ere
cuasakũ kũamũ Jesús*

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Ûcuarũmũ Jesús pãire jo'e chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ:

—Pãĩũ pĩsi ũche chio tã pi'ni repachio kuirakaijanare jãaa jo'ka, “Ichio ũche tũarũmũ tĩ'aũna tũajũ'ũ. Reparũmũ chũ'ũre cho'oche cho'okaikũ'te ichejana raoja'mũ chũ'ũ, chũ'ũni ũchere miiraikaau chini”, chiniasomũ repau. Chini jo'ka tĩichejana sanisõasomũ repau rũa jeerũmũ pasa chini. ¹⁰ Ũche tũarũmũ

tĩ'aũna repau'te cho'oche cho'okaikũ'te ũche chio kuirakaina pa'ichejana saoasomũ repau, ũchere miiyani rakaau chini. Jã'ata'ni repana ũche kuirana sani tĩ'aũna ña repau'te chẽa vani ũchejẽ'e peou'te co'choasome repau'te, ũche paakũ pa'ichejana. ¹¹ Co'chorena ũche

paakũ repau'te cho'oche cho'okaikũ'te chekũni jo'e ãcuachejana saouna sani tĩ'aũna ũche kuirakaina repau'te ãcuaja'che vaniasome. Vani repau'te rũa cu'ache cutu pi'ni ũchejẽ'e peou'te co'choasome repana. ¹² Co'chorena jo'e chekũni saouna ãcuaja'che asi vani kũko co'chosõasome repana.

13 'Jã'aja'ñe cho'orena uche paaku cuasaku te'euji ija'che i'kaasomu: "¿Je'se cho'oja'che chu'u? Chu'u chĩini chu'u rua oia paava'uni repaña pa'ichejana saora. Jã'ureta'ni ña kukujacosome repaña", chiiu cuasaasomu repaũ. 14 Jã'aja'ñe cuasa repaũ mamakuni saõna uche chiona sani t'ãũna ña repachio kuirana ija'che i'kaasome: "Jã'u uche paaku mamaku'mũ. Pũka'ku jũnisõsirumu pũka'ku paasi'e paajanaa'mũ jã'u. Vanisõũ jã'uni. Maipi jã'uni vanisõni pũka'ku jũnisõsirumu repaũ paasi'e maipi paajanaa'me", chiniasome repaña sãĩnechi'a. 15 Chini repaũ'te chẽa chio rã'tũvana juha sa vanisõasome repaña —chiniasomu Jesús repañare pãĩ.

Jã'aja'ñe kũa pi'ni repaũ kũasi'e asasinare ija'che sãĩnasomu repaũ:

—Repaũ mamaku'te vanisõsi'ere asa uche chio paakũji sani, ¿je'se cho'oja'u repañare uche kuirakainare? 16 Ija'che cho'oja'mũ repaũ uche paaku: Uche chiona sani repaũ mamaku'te vanisõsinare sãĩne vanisõja'mũ repaũ. Repañare vanisõ uche chio kuirakaijanare chekũnani jãaa jo'kaja'mũ repaũ, uche chiore kuiraa'ju chini —chiniasomu Jesús repañare pãĩ.

Jã'aja'ñe i'kaũna asa,

—¡Dios chũkũna'te jã'aja'ñe cho'omaneakũ!
—chiniasome repaña.

17 Chitena Jesús repañani ñaku i'kaasomu.

—Aperumu tocha jo'kasi'ere, Dios chu'ore asa chẽajũ'u mũsanũkona, ija'che chiiche'te:
Pãĩ vũ'e cho'ona vũ'ña tuu re'ojatuure ku'eju paniasome.

Ku'eju te'etuupɔ jñaani cuheasome repana.
 Cuheju jo'kaasome repatuupɔ.
 Chekɔnata'ni na'a rɔa masinajeju rani
 repatuupɔ mini kuãa sa
 repana vɔ'e chakavɔna nɔkoasome,
 repana vɔ'epi na'a rɔa jɔjaa'kɔ chini,
 chiimɔ repa. ¹⁸ Pãiu vɔ'e tuupɔna tãni rɔa
 asi tãimɔ. Ũcuachi'a vɔ'e tuupɔji pãiu ni tãito
 jũnisõmɔ. Ũcuaja'che pãi chɔ'ɔre cuhenare rɔa
 cu'ache ti'jñeja'mɔ. Jũnisõsirɔmɔ vati toana
 sani uujanaa'me repana —chiniasomɔ Jesús
 repanare pãi.

¹⁹ Jesupi jã'aja'ñe i'kaɔna judío phairipã
 chũ'unana'me judíopã che'chona ija'che
 cuasaasome: “Ikɔ Jesús jã'aja'ñe i'kacheji
 maini cu'ache i'kamɔ. Churana teana chẽañu
 ikɔre”, chiniasome repana. Chiisinata'ni pãire
 vajuchujɔ repa'te chẽamaneasome repana.

*Pãi chũ'unare kuri ro'iche'te i'kamɔ Jesús
 (Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)*

²⁰ Repa'ni chẽañu chini repanare ja'me
 pa'inare ũcuauanare soni i'kaasome repana.

—Jesús pa'ichejana sani repaɔ cho'oche'te
 ñajɔ repaɔ chɔ'o asaneena cho'ocheja'che
 cho'ojɔ chɔ'o sɛniasajũ'u repa'te. Chekurɔmɔ
 repa'ji tiiñe i'kato chẽa sa, pãi chũ'ukɔ vɔ'ena
 jo'kare'omɔ repa'te churata'ni —chiniasome
 repana. ²¹ Chini saorena Jesús pa'ichejana
 sani tã'a repaɔ chɔ'o asaneena i'kacheja'che
 i'kaasome repana repa'te.

—Masiu, rũhiñe che'chokɔ'mɔ mu'u. Jã'a
 masime chɔkɔna. Mɔ'u che'choche'te chekɔnapi

asa cu'ache i'katojë'e kũkũ cuasoma'ñe ũcua che'chokũ pa'ikũ'mũ mã'ũ, Dios chũ'ũ jo'kasi'e ũcuarepa. ²²Jã'ajekũna mã'ũni chũ'o sēniasañu chiime chũkũna. Romapãi chũ'ũkũji Cēsapi chũkũna pa'iche ro'ire sēeto, ¿ro'ijanaa'ñe chũkũna repaũ'te? ¿Ro'imanejanaa'ñe? — chiniasome repaũ'te.

²³Jã'ata'ni Jesús repana cu'ache cho'oñu chi-iche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repanare:

²⁴ —Kurire'reva'te mini ñojũ'ũ chũ'ũre. Kurire'reva pa'ikũ kuechũsi'kũ, ¿keeja'iu'ũ? Ũcuachi'a, ¿nee mamipi pa'ikũ ire'reva? — chiniasomũ repaũ.

Chikũna i'kaasome repana.

—Maire chũ'ũkũ César chiana'me repaũ mami pa'imũ jã'are'reva —chiniasome repana.

²⁵Chitena repanare i'kaasomũ repaũ.

—Jã'a pa'ito pa'iche ro'ire repaũji kuri ro'iche chũ'ũto ro'ijũ'ũ repaũ'te. Dios chũ'ũ jo'kasi'e ũcuachi'a cho'oju pa'ijũ'ũ —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁶Repaũji rũa masikũ sãĩñe i'kaũna asa kũkũ jo'e i'kamaneasome repana, fariseopãi rao-cojñosina.

Jũ'isina vajũraiche'te Jesure sēniasasi'ere kũamũ

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷Ũcuarũmũ saduceopãi te'ena Jesuni ñañu chini saniasome. “Pãi jũ'isina jo'e vajũraimanejanaa'me”, chiiju cuasanajeju Jesure ija'che sēniasome repana:

28 —Masiu, Diopi chũ'uuna Moisés aperumu maire tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Pãiu romio'te vejasi'kupi, chuta'a chĩ peokuji jo'ka jūnisōru repau cho'jeuji veja paa'ku majaa'chu paasi'kore.

Repaoni veja chĩre paaku ija'che cuasaku paa: “Chu'u a'chu jūnisōsiva'u chĩjanaa'me ina chu'u chĩ”, chia,

chiimu repau tocha jo'kasi'e. 29 Jã'ajekuna chu'o kuañu chiime chukuna mu'ure. Pãiu charo caku cho'jechĩ umupãichi'a seirepanare paaasomu. Repau chareparo caku romio'te veja paaku chuta'a chĩ peokuji jo'ka jūnisōasomu.

30 Jūnisōuna cho'jeu repau majaa'chu rãjo pa'isi'koni veja paaku ũcuaja'che chuta'a chĩ peokuji jo'ka jūnisōasomu. 31 Jūnisōuna na'a cho'je caku ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩ peokuji jūnisōasomu. Jã'aja'ñechi'a sieterepana ũcuanuko ũcuate'eo'te vejaju chĩ peonachi'a jo'ka jūnisōasome repana.

32 Repana jūnisōsirumuuna romio ũcuaja'che jūnisōasomo. 33 Jã'ajekuna pã jūnisōsina ũcuanuko jo'e vajuraisirumu, ¿kupi repao'te jo'e paaja'u vajurumu sieterepana repao'te paasina? ¿Je'se chiiku mu'u? —chiniasome repana.

34 Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Icheja cheja pa'ina umupã romi vejame. Romi ũcuachi'a umu vejame. 35 Pã Diore cuasana, umupãina'me romi jūnisō vajurani Dios pa'icheja saisirumu jo'e vejamanajanana'me.

36 Ũcuaja'che jo'e jūnisōmanajanana'me repana, ũcuare vajuraisinajeju. Angeles, Diore ja'me

pa'ina pa'icheja'che jūnisōma'ñe pa'ijanaa'me repana. Ūcuaja'che Dios chīia'me repana jūni vajurani repau pa'icheja saisina. ³⁷⁻³⁸ Aperumu Moisés sūkira'ñuru uutoa toa kueñe nukaku ñaku paniasomu. Ñaku nukakuna ūcuatoa sa'navuji Diopi i'kakuna asaku pāi jūnisōsina jo'e vajurajachere kuara chini ija'che tocha jo'kaasomu repau Moisés:

Musanukona aipāi icheja pa'irumu chu'ure cuasasinare paaku'mu chu'u, Abrahamre, Isaare, Jacobre,

chiisi'kua'mu Dios. Pāi jūnisōsinarejē'e vajunareja'che ñakujeku paamu Dios repanare, rekoñoopi vajakuna —chiniasomu Jesús repanare saduceopāi.

³⁹ Jā'aja'ñe i'kauna judíopāi che'chona i'kaasome repau'te.

—Masiu, rua masi i'kamumu chu'u —chiniasome repana Jesure.

⁴⁰ Jesupi masi i'kauna repau'te jo'e chu'o sēniasavajuchuasome repana saduceopāina'me judíopāi che'chona.

¿Nee chīia'u pāire chū'ua'ku chini Dios Raosi'ku?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Ūcuarumu Jesús repanare pāi repau pa'iche'te kuaasomu.

—“Aperumu pa'isi'ku David Jojosi'kua'mu Cristo”, chiime musanukona pāi ūcuanukore chū'ua'ku chini Dios Raosi'kure. ¿Je'se pa'ina musanukona jā'aja'ñe i'kache? ⁴² Repau David Salmophurona ija'che tocha jo'kaasomu:

Dios chũ'ure Paakũ'te ija'che i'kaasomũ:

“Chũ'ure kueñe ʋajjũtu cakã'kona pũujũ'ũ.

⁴³ Chũ'upi cho'okũna mũ'ure cuhena ũcuanũko mũ'ũ chũ'ũñe cho'ojanaa'me”, chiniasomũ Dios,

chiimũ repa tocha jo'kasi'e. ⁴⁴ ¿Je'se pa'ũna David, “Chũ'ure Paakũ'mũ Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kũa'mũ Cristo”, chiiche pã'i? — chiniasomũ Jesús repanare.

Judíopãi che'chona cu'ache cho'оче'te kũamũ Jesús

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Repana pãi ũcuanũko asajũ'te Jesús repaũ neenani chũ'vaasomũ.

⁴⁶ —Judíopãi che'chona pa'iche ña chẽamanejũ'ũ musanũkona. Kãña re'ojakãñapi ʋjacueñoã ju'ijũ nũka ku'ime repana, pãipi ña, “Diore rũa cuasanaa'me jã'ana”, chiapũ chini. Æu ïsichejñare ku'ijũna pãipi repanani ña kũkũjũ chẽa pojoto rũa pojonaa'me repana. Ũcuaja'che judíopãi chi'ivũ'ña mũa kakani masina ñũ'isaivũãre ñũ'ineenaa'me repana. Ũcuaja'che pãipi repanani æu æũũu chini soito mũa repanare soisi'kũre kueñe ñũ'ineenaa'me repana. ⁴⁷ Ũcuaja'che va'jeva'na paache jorejũ tũtesõnaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onata'ni pãipi ña, “Re'onaa'me jã'ana”, chiapũ chini Diore rũa jeerũmũ sēejũ pa'inaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onajejũna Diopi chũ'ũũna rũa cu'ache ti'jñeja'mũ repanare —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

21

Va'jeva'o chɔova'o pa'iva'o Diore kuri ĩsisi'ere kɔamɔ

(Mr 12.41-44)

¹ Ũcuarɔmɔ Jesús Dios vɔ'ere chuta'a pa'iu ñato pã kurina kurire Dioni ĩsijɔ cãjovɔna rɔa mañaasome. ² Va'jeva'o chɔova'o pa'iva'o ũcuaja'che te'eka'chapare'reruãchi'a ka'charɔ pa'ire'reruãre mañaasomo. ³⁻⁴ Mañaona ña Jesús ija'che i'kaasomɔ:

—Ina kurinata'ni repana koojɔna cajejaisi'ere ĩsisi'naa'me. Iva'ota'ni repao ãu koo ãio pasa chisire'reruãre Dioni pojoko peore ĩsisõsi'koa'mo. Kurina ĩsisi'e ña pojomɔ Dios. Jã'ata'ni iva'o ĩsisi'e ña na'a rɔa pojomɔ Dios. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomɔ Jesús.

Dios vɔ'e ñañosojachere kɔamɔ Jesús

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Reparɔmɔ chekɔna ũcuavɔ'e pa'ina Dios vɔ'e pa'iche'te cutuasome.

—Catapuã rɔa re'ojapuãpi cho'osivɔ'ea'me ivɔ'e. Ũcuaja'che pãipi Dioni pojojɔ jo'kasimajñaruãpi rɔa re'ojamajñaruãpi pa'iu rɔa re'oja'imɔ ivɔ'e —chiniasome repana.

Jã'aja'ñe cutujɔna asa Jesús i'kaasomɔ repanare.

⁶ —Musanɔkona ivɔ'e Dios vɔ'ere ñajɔ, “Re'oja'imɔ”, chiime. Jã'ata'ni na'a pa'isirɔmɔ, catapuã te'epujě'e chekɔpɔna'me sɔ'ima'ñe peore ñañosõjanaa'me pã ivɔ'e —chiniasomɔ Jesús repanare.

*Cheja si'apirarum cho'ojachere kamam
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)*

⁷ Chikuna asa repau'te chu'o sēniasaasome repana.

—Masiu, mu'u kuasi'e, zjeerumu cho'ojachea'che? Reparumu tī'añe, zje'se masijanaa'ñe chukuna? —chiniasome repana.

⁸ Sēejuna Jesús i'kaasomu repanare.

—Ñarepaju pa'ijū jorena i'kache asa chēama'ñe pa'ijū'u musanukona. ¡Cacu'ocojñoñe! Pāi jainuko te'enachi'a ku'ijū joreju chu'uni roiju, “Pāi ũcuanukore chū'ua'ku chini Dios Raosi'kua'mu chu'ū”, chijjanaa'me. Jā'aja'ñe i'kaju, “Churata'ni cheja si'apiramu”, chijjanaa'me repana. Jā'aja'ñe i'kanare jovomanejū'u musanukona. ⁹ Ūcuaja'che pāi vaichena'me pāi repanare chū'ūnare cuheju etoche asani kukumanejū'u musanukona. Jā'aja'ñe pa'ija'mu cheja si'apirarumu. Jā'ata'ni cheja chuta'a si'amaneja'mu —chiniasomu Jesús repanare.

¹⁰ Chini Jesús jo'e i'kaasomu repanare.

—Pāi ũcuate'echeja pa'ina chekuchejña pa'inani sani vanisōjanaa'me. ¹¹ Ūcuaja'che cheja si'achejñaruã ruã pi'ruja'mu. Ūcuaja'che ruarepa asuku aupi aineemauna pāi si'achejñaruã āucuhana jūnisōjanaa'me. Ūcuaja'che si'achejñaruã ravu pa'ina pāi jainuko jū'ijanaa'me. Ūcuaja'che pāi cunaumure ñani repana ñamanesi'ere ñaju ñavajuchuache ñokuna kukusōjanaa'me.

12 'Jã'aja'ñe chuta'a cho'omarumũ musanukonapi chũ'uni cuasajuna cuheju chẽa rũa cu'ache cho'ojanaa'me pãi musanukonare. Chẽa judíopãi chi'ivũ'ñana sa cu'ache i'ka pi'ni pãi chẽavũ'ñana cuajanaa'me repaña musanukonare. Chekurumũ musanukonare chẽa sa pãi chũ'una vũ'ñana jo'kajanaa'me, repavũ'ña pa'inapi cu'ache cho'oa'ju chini.

13 Pãipi jã'aja'ñe cho'ojuna chũ'u pa'iche'te kũa asojanaa'me musanukona repañare.

14 Pãipi maini jã'aja'ñe cho'oto, “¿Je'se sãĩñe i'kajanaa'ñe mai cu'ache cho'omaneajũ chini?”, chiiju cuasamanejũ'u musanukona.

15 Chũ'upi cho'okaiuna musanukonare pe'runare sãĩñe i'kani rũa masi i'kajanaa'me musanukona. Masi i'karena, “Joreme ina”, chiimanejanaa'me repaña musanukonare pe'runa. Jo'e i'kamanejanaa'me repaña.

16 Chekurumũ mũa'kupãipi musanukonare cuheju chẽa sa pãi chũ'una vũ'ñana jo'kajanaa'me, repañapi cu'ache cho'oa'ju chini. Chekurumũ mũa'chũpãipi chekurumũ mũche'ũchĩipi chekurumũ musanukona majapãipi chekurumũ musanukonare re'osinapi cuheju chẽa sa jo'kajanaa'me musanukonare. Ũcuachi'a pãi musanukonare ũcuañanare vanisõjanaa'me.

17 Pãi jainuko musanukonare chũ'uni cuasajuna cuhejanaa'me.

18 Jã'ata'ni Diopi ñsekuna musanukona rekoñoãta'ni cu'ache cho'omanejanaa'me repaña.

19 Musanukonapi chũ'ure cuasache ũhasõmanapi jũnisõni Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me.

20 'Ũcuachi'a cheja si'api'rarumũ ija'che

cho'ojanaa'me pāi: Pāire vañu chini Jerusalén vñ'ejoopona rani rñhiso'koro nukajanaa'me sōtaopāi. Sōtaopāipi jā'aja'ñe cho'ojana ñani, “Ijoopo vñ'ejoopo ñañasōcuhaja'mu”, chini masijanaa'me musanukona. ²¹ Reparumu

tī'ato Judea cheja pa'ina aikũjñana vñ'vñ katisōa'ju. Ũcuaja'che Jerusalén vñ'ejoopo pa'ina eta sanisōa'ju. Ũcuaja'che chiño

saisina Jerusalén vñ'ejoopo maimanea'ju.

²² Reparumu repaña cu'ache cho'osi'e ro'i Jerusalén vñ'ejoopo pa'inare rña cu'ache ti'jñeja'mu Diopi chũ'ũna. Aperumu

Dios chũ'o tohana kũaju tocha jo'kasi'epi ti'jñeja'mu repañare Jerusalén pa'inare.

²³ Reparumu romiva'nare chĩi sũ'iva'nana'me oje chũsava'nare rña vesache cu'ache pa'ija'mu. Reparumu Jerusalén pa'inare ũcuaukore rña cu'ache ti'jñeja'mu, Diopi pe'rukũ chũ'ũna.

²⁴ Reparumu sōtaopāi tĩchejña raisinapi Jerusalén pa'inare ũcuauanare vajñapi vanisōjanaa'me. Chekũnare chẽa tĩchejñana sasōjanaa'me repaña. Ũcuaja'che judío peonapi Jerusalén vñ'ejoopo ñañosō tũa pa'ijanaa'me, Dios repañare repacheja pa'iũserumũjatũ'ka —chiniasomu Jesús repañare.

Pāire ja'me paau chini Dios Raosi'kũ jo'e raijachere kũamu

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Chini Jesús jo'e i'kaasomu repañare.

—Ũcuaja'che reparumu Diopi chũ'ũna ũsuũna'me pāimiaũna'me ma'jñoko, vajachũache ñojuna ña kũkũsōjanaa'me

pāi. Ūcuaja'che chiaraāpi rúa asoche fa'akuna ña rúa kukusōjanaa'me pāi si'achejña pa'ina. ²⁶ Reparum cho'oche'te ña, “¿Je'se maire ti'ñeja'u?”, chini rwarepa kukucajejanisō ai jūnisōjanaa'me pāi, cunaum pa'imajñarūajatū'ka peore ñu'kuekuna ñani. ²⁷ Reparum chu'u Dios Raosi'ku peore Masiuji rúa re'oja'che ñou ko'sija'iu cunaumapi pāi ūcuanuko ñaju'te pikona'me cajeja'mu. ²⁸ Chu'u chura kuasi'e apecho'oche ñani rúa pojojū'u musanukona. “Dios maire Repau neenajejuna Repau pa'ichejana sara chini raipi'ramu”, chini cuasaju cha'ajū'u —chiniasomu Jesús repanare.

²⁹ Ūcuarumu Jesús pāire chu'vaku ija'che i'kaasomu:

—Chura sūkiñu higoñu pa'ichena'me sūkiñuā si'ara'ñuruā pa'iche'te cuasa ñajū'u. ³⁰ Sūkiñuā ja'o ma'mañe ñani, “Ūsurumu t'api'ramu ie”, chiime musanukona. ³¹ Ūcuaja'che chu'u chura kuasi'epi t'akuna ñani, “Jesús Dios Raosi'ku pāi ūcuanukore chū'ura chini chejana jo'e capepi'ramu”, chijjanaa'me musanukona.

³² 'Musanukona jojovina chuta'a jū'imarumuna chu'u kuasi'e peore ti'ñeja'mu. Ūcuarepaa'me jā'a. ³³ Cunaumuna'me cheja si'asōja'mu. Chu'u chū'u jo'kasi'eta'ni si'ama'ñe ūcua pa'ija'mu.

³⁴⁻³⁵ 'Ñarepaju pa'iju cu'achejē'e cho'omairo pa'ijū'u musanukona. Cu'achejē'e cho'oma'ñe, conojē'e jū'ima'ñe, musanukona pa'ichejē'e rwarepa cuasama'ñe pa'ijū'u. Jā'are cho'ojū musanukonapi chu'u rajachejē'e cuasama'ñe

vesu pani chu'upi tãupa tãineja'ne teana na'mi rakuna ña kũkusõjanaa'me musanukona. Jã'ajekuna chu'uni cha'aju re'oja'che pa'ijũ'u musanukona. Chu'upi cuasoma'ne rakuna pã cu'ache pa'ina ũcuanuko ña kũkusõjanaa'me. ³⁶ Ñarepaju pa'iju chu'uni cha'aju Dioni ija'che sãejũ pa'ijũ'u: "Ja'ku, chukuna'te cho'okaijũ'u. Mu'u neeku chũ'uñe'te cho'ojũ pañu chiime chukuna. Chekuna cho'ocheja'che cu'ache cho'omaneñu chiime chukuna. Mu'u neeku mu'u Raosi'kupi raito vajuchumanejanaa'me chukuna mu'upi cho'okaiuna re'oja'che pa'inajeju." Jã'aja'ne sãejũ'u —chiniasomu Jesús repanare.

³⁷ Reparumu Jesús si'aumucujña Dios vu'e kaka che'choasomu. Si'ana'iroã Olivo aikũtina mũni si'añami paniasomu repaũ. ³⁸ Si'aapeñataroã caje che'chokuna pã peore Dios vu'ena muaasome, repaũ i'kache'te asañu chini.

22

Jesuni chẽañu chini pã te'ena cutusi'ere kũamũ

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Reparumu judiopã pã saumanesi'e ãirumu pascua t'api'raasomu. ² ũcuarumu judio phairipã chũ'unana'me judiopã che'chona Jesuni vanisoche'te chũ'uñu chini te'ena cutuasome. Cutunata'ni chũ'umaneasome repana, "Pãipi pe'ruju cavaju", chini.

³ ũcuarumu vati ai cu'ache chũ'ura chini Judas Iscarioteni kakaasomu. Jesús

neena docerepanare ja'me pa'ikũ paniasomũ Judas. ⁴⁻⁵ Vati aipi kakaũna judío phairipã chũ'unana'me Dios vũ'e pẽ'jekainare chũ'ũna pa'ivũ'ena mũa i'kaasomũ repaũ Judas. "Mũsanũkonare Jesure, ¿je'se jo'kaja'che chũ'ũ?" chikũna ũcuaũna'me cutujũ Judas cho'ora chiiche'te asa pojoasome repana. Pojojũ, "Mũ'upi jã'aja'ñe cho'oto mũ'ũre kuri ro'ijanaa'me chũkũna", chinasome repana. ⁶ Jã'aja'ñe i'karena, "Jaa, jã'aja'ñe cho'ora, jã'a pa'ito", chini Jesús pa'ichejana sani pẽ'je ñakũ paniasomũ repaũ, pã jainũko peorũmũna rope'e repaũni jo'kara chini.

Judíopãire Dios cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãiñe'te kũamũ
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Na'a pa'isirũmũ judíopãĩ pã saũmanesi'e ãirũmũ pascuarũmũ ovejachĩiva'ũre vanisoche paniasomũ repanare, Diopi pojoa'kũ chini. ⁸ Jã'aja'ñe cho'opi'rajũna Jesús Pedrona'me Juanre soni i'kaasomũ.

—Mai pascuarũmũ ãijañe ãu care'vajaijũ'ũ — chinasomũ Jesús repanare.

⁹ Chikũna repaũ'te sēniasome repana.

—¿Jeechejana sani ãu care'vajanaa'ñe chũkũna? —chinasome repana.

¹⁰ Chitena i'kaasomũ repaũ.

—Chura vũ'ejoopona sani tĩ'a pãiu'te churupũ oko pa'ipũ sakũ'te tijñajanaa'me mũsanũkona. Tijña ja'me mũa repaũ kakavũ'ena ja'me kakajũ'ũ. ¹¹ Kaka vũ'e paakũ'te sēniasajũ'ũ.

“Masiu mu'uni sani ija'che sēniasaa'ju chini raomu chukuna'te: '¿Jeeruupuna chu'u neenana'me pascuarumu kaka ãu ãija'ñe chu'u?', chiisi'kua'mu Jesús”, chijjũ'u repau'te vu'e paaku'te. ¹² Musanukonapi sēeto repau umucaruupu'te ujaruupu'te ñoja'mu, masi care'vasiruupu'te. Ñoona ũcuaruupuna kaka mai pascuarumu ãija'ñe ãu care'vajũ'u — chiniasomu Jesús repanare.

¹³ Chikuna vu'ejoopo sani tĩ'ato Jesús i'kasi'e ũcuarepa paniasomu. Jã'ajekuna pascuarumu ãija'ñe ãu care'vaasome repana Pedrona'me Juan.

¹⁴ Ũcuarumu Jesús pascuarumu tĩ'auna ãu ãsa chini mesako'are puu ñuniasomu, repau neenana'me. ¹⁵ Puu ñu'iu repanare i'kaasomu repau.

—“Chu'u chuta'a jũ'imarumu chu'u neenana'me pascuarumu ãu ãi'ñe'te ãineemu chu'u”, chiisi'kujeku chura musanukonana'me ãipi'ramu chu'u. ¹⁶ Iere pascuarumu ãi'ñe ãu rua jeerumu jo'e ãimaneja'mu chu'u. Na'a pa'isirumuna chu'u pãi ũcuanukore chũ'urumuna jo'e ãija'mu chu'u —chiniasomu repau.

¹⁷ Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamu”, chini ũku repau neenani ĩsiku i'kaasomu repau.

—Musanukona ũcuanuko iro'rova ũcuate'ero'rova ũkujũ'u. ¹⁸ Chu'u pãi ũcuanukore chũ'urumujatu'ka uche cono jo'e ũkumaneja'mu chu'u —chiniasomu repau.

¹⁹ Chini pãpu mini Dioni, “Re'orepamu”, chini repau neenani tu'se ĩsiku i'kaasomu repau.

—Ipu pãpu chu'u ca'nivũ'me. Chu'uni vanisõa'ju chini chu'u ca'nivũ ãsema'mu chu'u, vatena musanukona cu'ache cho'ochete jũni ro'ikasa chini. Chu'uni cuasaju si'arumu ija'che cho'ojũ ãu ãiju pa'ijũ'u musanukona — chiniasomu Jesús repanare.

²⁰ Æu ãni pi'nisirumu conoro'rova mini jo'e i'kaasomu repau.

—Pãi ucuanukore cu'ache cho'ochete jũni ro'ikasa chini chuenisõja'mu chu'u. Jã'aja'ne cho'ochete chu'u chiepi menisõuna Dios mamare, “Ija'che cho'oñu”, chiisi'ere cho'ojachea'me. Jã'are cuasaju chi'i ie uche cono ũkuju pa'ijũ'u. ²¹ Jã'ata'ni pãipi cu'ache cho'oa'ju chini chu'ure jo'kajau ichejare maina'me ñu'imũ. ²² Chu'u Dios Raosi'ku jũnisõja'mu. Jã'aja'ne chũ'umu Dios. Jã'ata'ni chu'uni vanisõa'ju chini jo'kasi'kure na'a rua cu'ache ti'jñeja'mu —chiniasomu repau repanare.

²³ Jã'aja'ne i'kauna asa ucuanachi'a sãine sēniasaasome repana. “¿Kaupi ikure jo'kaja'u?”, chiniasome repana.

¿Neepi chũ'uñe na'a rua masiche?

²⁴ Ũcuarumu Jesús neena sãinechi'a ke'reju ija'che cutuasome:

—Ikupi inare na'a rua chũ'umasiku'mu — chiniasome te'ena. Chekunata'ni,

—Iku pãaku'mu. Ikupi na'a rua chũ'umasiku'mu —chiniasome. ²⁵ Jã'aja'ne i'kajuna asa Jesús i'kaasomu repanare.

—Icheja cheja pãi chũ'una rua cuajare chũ'ujana rua chũova'na pa'ime pãi. Cuajare

chũ'unata'ni, “Chukuna neenare rua re'oja'che kuiranaa'me chukuna”, chiime repa na pãi chũ'una. ²⁶ Repa na pa'icheja'che pa'imanejũ'u musanukona. Musanukona te'eji na'a masini vesuva'u cuasacheja'che cuasaku, “Rua vesuku'mu chu'u”, chiiu cuasaku pa'ijũ'u. Ūcuaja'che musanukona te'eji pãi chũ'uku pani cho'oche cho'okaiku cho'ocheja'che chekunare cho'okaiu pa'ijũ'u. ²⁷ Pãi chũ'ukuji ãu ãsa chini puuto cho'oche cho'okaikuji ãu ramu repau'te. ņu'iu ãu aikũji na'a rua masiu'mu. Icheja cheja pãi chũ'una pa'iche'me jã'a. Chu'uta'ni cho'oche cho'okaiku cho'ocheja'che cho'okaiku'mu musanukonare. ²⁸ Pãi chu'ure rua cu'ache cho'ome. Jã'ata'ni musanukona chu'uni oiju ja'me pa'inaa'me. ²⁹ Ja'ku chu'ure pãire chũ'ua'ku chini jo'kasi'kuam'u. Chu'u ūcuaja'che musanukonare chu'u neenare pãire chũ'ua'ju chini jo'kaja'mu. ³⁰ Pãi chũ'unare jo'kauna chu'u pãi ūcuanukore chũ'urumu chu'una'me ãu ãiju ūkuju ņu'ijanaa'me musanukona. Ūcuaja'che pãi chũ'una ņu'isaire ņu'iju Israelpãi, docerepavãju jojosinani chũ'ujanaa'me musanukona —chiniasomu Jesús repau neenare.

Pedro, “Repaute ñama'kuam'u chu'u”, chii-jachere kamu Jesús

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Chini Jesús Simón Pedro'te i'kaasomu.

—Asarepajũ'u, Simón. Vati ai musanukonare cu'ache chũ'ura chiimu, musanukonapi chu'ure cuasache'te ūhasõa'ju chini. Jã'are cho'ora chini

Dioni sēm̄ repā, Diopi ũsemanea'k̄u chini.
³² Jã'ata'ni m̄'ure Dioni r̄ua s̄ekaim̄ ch̄'u,
 m̄'upi ch̄'ure cuasache'te ũhasōmanea'k̄u
 chini. “Jesure ñama'k̄ua'm̄ ch̄'u”, chiija'm̄
 m̄'u. Jã'ata'ni ch̄'ure jachasi'k̄ujek̄u cuasa oī,
 “Cu'ache cho'osi'k̄ua'm̄ ch̄'u. Jo'e jã'aja'ñe
 cho'omaneja'm̄ ch̄'u”, chini cuasaja'm̄ m̄'u.
 Jã'aja'ñe cuasasir̄m̄ ch̄'u neenare chek̄unare
 ch̄'vajũ'̄, repanapi ch̄'uni na'a r̄ua cuasaj̄u
 paap̄ —chiniasom̄ Jesús repā'te.

³³ Chik̄una Simón i'kaasom̄.

—Ch̄'ure Paak̄, m̄'ure cuhena p̄i
 ch̄'av̄'ena ch̄'ea cuaoto ja'me kakaja'm̄
 ch̄'u. Ũcuaja'che p̄ipi m̄'ure vanisōto ja'me
 jũ'ija'm̄ ch̄'u —chiniasom̄ Simón repā'te.

³⁴ Chik̄una Jesús s̄aiñe i'kaasom̄.

—Pedro, asarepajũ'̄. Ch̄'o k̄ara chiim̄
 ch̄'u m̄'ure. Iñami chuta'a kura chu'ima'tona
 p̄ipi s̄ej̄una choteñoã, “Jesure ñama'k̄ua'm̄
 ch̄'u”, chiija'm̄ m̄'u —chiniasom̄ Jesús
 repā'te.

*Repā'te cu'ache cho'or̄m̄ t̄'ari'rak̄una
 Jesús ch̄'vasi'ere k̄am̄*

³⁵ Chini Jesús repā neenare ũcuan̄kore
 i'kaasom̄.

—Aper̄m̄ ch̄'u m̄san̄konare Dios ch̄'ore
 ch̄'vaa'j̄u chini ch̄'ũ' saosi'ere cuasajũ'̄.
 Ch̄'upi ch̄'ũ'una p̄ose mañaturuj̄'e, kurij̄'e,
 c̄'akorophe'rej̄'e samairo saisinaa'me
 m̄san̄kona. Jã'aja'ñe peova'na saisinare,
 ¿cu'amajñar̄ũã karamaneu m̄san̄konare?
 —chiniasom̄ Jesús repanare.

Chikuna,

—Pāasi'kua'mu. Cu'amajñaruājē'e
karamanesi'kua'mu chukuna'te —chiniasome
repana.

³⁶ Chitena Jesús i'kaasomu.

—Aperumu peona saisinaa'me musanukona.
Churata'ni cheke cho'ojũ'u. Chura jo'e sani pōse
mañaturu paani, kuri paani sajũ'u. Ũcuaja'che
te'eu va'ti peoni sē'sevu ju'ikāare ĩsisō, va'tire
koo sajũ'u. ³⁷ Dios chu'o aperumu tocha
jo'kasi'ere ñani chu'ure cho'ojache masijanaa'me
musanukona. Ija'che kuamu:

Na'a pa'isirumu pa'ijau cu'ache cho'osinana'me
chuenisōja'mu,
chiimu. Chu'ure cho'ojachere kuaju tocha
jo'kasi'epi apeti'jñemu chu'ure —chiniasomu
Jesús repanare.

³⁸ Jā'aja'ñe kuauna asa i'kaasome repana.

—Ñaku, Chukuna'te Paaku. Ichejare va'jña
ka'chava'jña paame chukuna —chiniasome
repana.

Chitena,

—¡Re'omu! —chiniasomu repau.

*Getsemaní chiichejare pa'iu Jesús Dioni
sēesi'ere kuamu*

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ I'ka pi'ni Jesús eta Olivo aikūtina repau
si'arumu sani pa'ikūtina saniasomu. Saiuna
repau neena ja'me saniasome. ⁴⁰ Sani tī'a repau
neenani chu'vaasomu repau.

—Dioni sēeju pa'ijũ'u, Ũcuauji cho'okaiuna
cu'ache cho'omaneñu chini —chiniasomu repau.

41 Chini te'e'u jmacheneru sani ro're ñu'ia Dioni sēniasomu repau. 42 Ija'che sēniasomu repau: "Ja'ku, mu'ure ũseuato pāi chu'ure cu'ache cho'ojache ũsekaijũ'u. Chu'ure uacheta'ni cho'omanejũ'u. Ũseuama'to mu'ure uache cho'ojũ'u", chiniasomu repau Diore.

43 Ũcuarumu cunaumu pa'ikujj angel peosichejapi teana rani pa'ia cho'okaniasomu repau'te Jesure, koka paaa'ku chini. 44 Jesús repau'te cho'ojachere rua cuasakuna sumana Dioni na'a rua sēniasomu. Sēuna repau ũsuca'nañe chejana rua meeñe meniasomu, chie raiu meeñeja'ñe.

45 Sēni pi'ni vni, repau neena pa'ichejana co'i ñato sumava'na pa'iju kani ũhiju paniasome repana. 46 Kānisorena repanare i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'iauna musanukona káiñe? Dioni sēejũ'u, Ũcuajj cho'okaiuna cu'ache cho'omaneñu chini —chiniasomu Jesús repau neenare.

*Jesure pāi chēasi'ere kumatu
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.1-11)*

47 Repau Jesús chuta'a i'katona pāi jainuko rianasome. Jesús neenare docerepanare ja'me pa'ikujj Judas charo rianasomu Jesuni chūsu pojora chini. 48 Rani tĩ'a chūsu pojouna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Judas, ¿mu'u chu'ure cuhenani chu'uni Dios Raosi'kuni jo'kakū chūsu pojokū mu'u? — chiniasomu repau.

49 Chikuna Jesure ja'me pa'ina repau'te chēajañere masiju ija'che i'kaasome repau'te:

—Chukuna'te Paaku, ğinare va'jñapi ruta vai-janaa'ñe chukuna? —chiniasome.

50 I'kaju Jesús neeku te'e'u judío phairi aire cho'oche cho'okaiku cājorona tēo vatoasomu ujjajutu cakā'ko cacājorona.

51 Tēouna,

—Re'omu. Jo'e cho'omanejũ'u — chiniasomu Jesús repau'te. Chini Jesús cājoro tēocojñosi'kure ũcuacājorona chēa vasoasomu.

52 Vaso repau'te chēañu chini raisinare judío phairipāi chũ'unana'me Dios v'e pē'jekainare chũ'unana'me judío ainare ija'che i'kaasomu Jesús:

—Musanukona chu'uni chēañu chini vāsoñoāna'me va'jña cājiju raime. Ñaa'u'te cho'ocheja'che cho'ome musanukona chu'ure.

53 Aperumu chu'u musanukonana'me si'aumucujña Dios v'e mua ja'me pa'isi'kua'mu. Jā'ata'ni musanukona chu'ure chēamanesinaa'me. Irumuta'ni Diopi ũsemauna chēame musanukona chu'ure, vati chũ'ũne'te cho'oju —chiniasomu Jesús repañare.

Pedro, “Jesure ñama'kua'mu chu'u”, chiisi'ere kuamtu

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Ũcuarumu repaña pāi repau'te chēa judío phairi ai v'ena sajuna Pedro so'opi ñaku tuhaasomu ũcuav'ena. 55 Repañapi sani kaka v'e sa'navu cararipu joorepañona toa suha

rũhiso'koro pũũ ñu'ijũ kũhijũna Pedro ja'me pũũ ñuniasomũ, cho'je tuhasi'kũ. ⁵⁶ Ñu'ijũna romichĩio phairi aire cho'oche cho'okaiko toa ñu'iu kũhikũ'te Pedro'te rorepa ñako i'kaasomo.

—Ikũ Jesure ja'me pa'isi'kũa'mũ —chiniasomo repaũ.

⁵⁷ Chikona asa Pedro i'kaasomũ.

—Jesure ñama'kũa'mũ chũ'u —chiiũ jachaa-somũ repaũ.

⁵⁸ Na'a pani chekũ ña i'kaasomũ Pedro'te.

—Jesús neenare ja'me pa'ikũ'mũ mũ'u —chiniasomũ repaũ.

Chikũna Pedro i'kaasomũ.

—Pãakũ'mũ. Jã'anare ja'me pa'ima'kũa'mũ chũ'u —chiniasomũ repaũ.

⁵⁹ Jmamarũ pa'isirũmũna chekũ repaũni ña rũa i'kaasomũ.

—Ikũ Galilea cheja pa'ikũjekũ Jesure ja'me pa'ikũcosomũ —chiniasomũ.

⁶⁰ Chikũna Pedro jachakũ i'kaasomũ repaũ'te.

—Mũ'u i'kache vesũmũ chũ'u —chiniasomũ repaũ. Pedro jã'aja'ñe i'katona kura chuniasomũ.

⁶¹ Chu'iana Jesús chũri ñaasomũ Pedro'te. Ñakũna repaũ Pedro Jesús i'kasi'ere cuasaasomũ, “Iñami kura chuta'a chu'ima'tona choteñoã, ‘Jesure ñama'kũa'mũ chũ'u’, chiija'mũ mũ'u”, chiisi'ere. ⁶² Jã'are cuasa Pedro eta rũa oiche oniasomũ.

Jesure pãisosi'ere kũamũ

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Ũcuarũmũ Jesure chẽasina repaũni pãisojũ vaniasome. ⁶⁴ Vaijũ repaũ ñakocaã

kāase'rechoji quēo ta'pi jo'e vani sēniasome repana.

—Cuasa i'kajũ'u. ¿Neepe mũ'ure vate? —
chinasome repana repau'te.

⁶⁵ Jã'aja'ñe i'kaju repau'te Jesure cheke rua
cu'ache i'kaasome repana.

*Pãĩ chũ'una Jesure chu'o sēniasasi'ere kũamu
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)*

⁶⁶ Natasirũmu judío ainana'me judío phairipãĩ
chũ'unana'me judiopãĩ che'chona chi'iasome.
Chi'i chũ'urena repana vũ'ena chekũnapi Jesure
raasome. Rarena repau'te chu'o sēniasome
repana.

⁶⁷ —Pãĩ ũcuanũkore chũ'ua'ku chini Dios
Raosi'ku Cristo panĩ kũajũ'u mũ'u chũkũna'te —
chinasome repana repau'te.

Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Chu'upi kũato jachajanaa'me mũsanũkona.

⁶⁸ Ũcuaja'che chu'upi sãĩñe sēeto
i'kamanejanaa'me mũsanũkona chu'ure.
Ũcuachi'a chu'ure eto saomanejanaa'me.

⁶⁹ Chu'u Dios Raosi'ku cũnaũmũna jo'e mũni,
Dios peore Cho'omasiku ũjajũtu cakã'kona
pũũ si'arũmu ñu'ija'mũ —chinasomũ repau
repanare.

⁷⁰ Chikũna ũcuanũko sēniasome repana.

—Jã'a pa'ito, ¿Dios chĩia'u mũ'u? —
chinasome repana.

Chitena,

—Ũcuau'mũ chu'u —chinasomũ Jesús
repanare.

⁷¹ Chikũna i'kaasome repana.

—Ikũ cu'ache cho'osi'e kuanare chiima'me mai. Re'omũ. Dios asacuheche'te, “Dios chĩia'mũ chũ'ũ”, chiimũ ikũ —chiniasome repaña judío ainana'me phairipã chũ'ũnana'me judíopã che'chona.

23

Pilato ti'jñeñena nũko Jesure chũ'o sēesi'ere kũamũ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni ñu'isina vuni repaũ'te Jesure jo'e chẽa, Pilato ti'jñeñena sa nũkoasome repaña. ² Sa nũko repaũ'te cu'ache cho'оче roijũ ija'che i'kaasome:

—Mai pa'icheja canare ikũ cu'ache chũ'vache asasinaa'me chũkũna. Pã repañare chũ'ũna chũ'ũñe jachajũ cho'omaneajũ chini chũ'vakũ'mũ ikũ. “Mũsanũkonare chũ'ũkũ Cēsapi pa'iche ro'ire kuri sēeto ro'imanejũ'ũ mũsanũkona”, chiisi'kũa'mũ ikũ. Ũcuaja'che, “Cristoa'mũ chũ'ũ. Pã ũcuañkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ”, chiikũ'mũ ikũ — chiniasome repaña repaũ'te Pilato'te.

³ Chitena Pilato repaũ'te Jesure sēniasomũ.

—¿Judíopã ũcuañkore chũ'ũkũ'ũ mũ'ũ? — chiniasomũ.

Sēeũna,

—Jũjũ, ũcuañ'mũ chũ'ũ —chiniasomũ Jesús.

⁴ Chikũna Pilato i'kaasomũ repañare judío phairipã chũ'ũnana'me chekũnare pã ũcuavũ'e pa'inare.

—Cu'ache cho'osi'e peomũ ikũ —chiniasomũ.

⁵ Chiisi'eta'ni jo'e na'a rũa i'kaasome repaña.

—Iku Judea cheja pa'inare ũcuanukore rua cu'ache chu'vaku'mu, repanare chũ'unani pe'ruju cu'ache i'kaju cavaa'ju chini. Galilea chejapi ichejajatu'ka rua cu'ache chu'vaku'mu iku —chiniasome repaña Pilato'te.

Herodes Jesure chu'o sēesi'ere kumatu

⁶ I'karena asa,

—¿Galilea cheja cakua'u iku? —chiniasomu Pilato repanare pāi. ⁷ Chikuna,

—Jũju, ũcuacheja cakua'mu iku —chiniasome repaña.

Kuarena, “Āa, Herodes chũ'ucheja cakua'u iku”, chini cuasaasomu Pilato. Reparumu Herodepi Jerusalén vu'ejoopo'te rani pa'ina repau pa'ivu'ena Jesure muvoasomu Pilato. ⁸ Muvoana repau cho'oche chekunapi kujuna asaku pa'ikujeku Jesure ña rua pojoasomu Herodes, rua jeerumu Jesús cho'oche ñaache cuasakujeku. Diochi'a cho'omasiche'te

Jesupi cho'okuna ñara chiniasomu repau. ⁹ Repau'te ñara chiikujeku Jesure rua si'ache chu'o sēniasomu repau. Sēeku'teta'ni Jesús

jmamakarujē'e i'kamaneasomu. ¹⁰ Ũcuachi'a judío phairipāi chũ'unana'me judíopāi che'chona rua i'kaju, “Cu'ache cho'oku'mu iku”, chiniasome repau'te. ¹¹ Jā'aja'ñe i'kajuna Herodes Jesuni

cuheku rua pāisoasomu sōtaopāina'me. Repau'ni pāisoju rua re'ojakāñare, pāi chũ'una ju'ikāñare sa'cheasome repau'te. Pāiso pi'ni repau'te jo'e Pilato vu'ena co'choasomu repau.

¹² Jā'aja'ñe cho'osiumucusepi sāiñechi'a

re'oja'che cho'oasome repana Herodena'me Pilato, aperumũ sãĩnechi'a cuhesina.

*Pãĩ Jesure vanisoche chũ'usi'ere kumamũ
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)*

¹³ Ūcuarumũ Pilato judío phairipãĩ chũ'unana'me pãĩ chũ'unana'me chekunare pãĩ soni i'kaasomũ.

¹⁴ —Chũ'uni musanukona ikũre rasinaa'me. Ra, “Ikũ rũa cu'ache chũ'vakũ'mũ, pãipi repanare chũ'unani pe'rujũ cavaa'jũ chini”, chiisinaa'me. Musanukona ñajũ'te ikũre chũ'o sãesi'kũa'mũ chũ'ũ, ikũ cho'osi'ere asara chini. Jã'ata'ni chũ'ũ cuasato, musanukona, “Cu'ache cho'okũ'mũ ikũ”, chiiche cho'oma'kũcosomũ ikũ. ¹⁵ Herodes ũcuachi'a, “Cu'ache cho'oma'kũa'mũ ikũ”, chiniasomũ ikũre. Jã'ajekũna ikũre ichejana jo'e co'chosi'kũa'mũ repaũ. Ikũre vanisoche chũ'ũcu'amũ cu'ache cho'oma'kũjekũna. ¹⁶ Jã'ajekũna ikũre rupũ suĩ'sueche'te chũ'ũja'mũ chũ'ũ. Suĩ'sue pi'ni etoja'mũ chũ'ũ ikũre —chiniasomũ Pilato repanare.

¹⁷ Pilato te'eũsurumũ pa'iche pascuarumũ tĩ'ato chẽacojñosi'kũre te'eũ'te etoasomũ, pãĩ etojũ'ũ chiisi'kũni. Reparumũ tĩ'aũna jã'aja'ñe cho'oche paniasomũ Pilato'te. ¹⁸ Jã'ajekũna Pilato, “Jesuni etoja'mũ chũ'ũ”, chikũna pãĩ asa ũcuanũko rũa cuijũ ija'che i'kaasome:

—¡Jesuni vanisojũ'ũ! ¡Chũkũna'te Barrabani etokaijũ'ũ! —chiniasome repana ũcuanũko.

¹⁹ Aperumũ repaũ Barrabás chekunana'me repajoopo pa'inare chũ'unani cuheku etora chini cavaku chekũni vanisoasomũ. Vanisoũna

pāi repau'te chēa pāi chēavū'ena cuaosome.
²⁰ Pāipi jā'aja'ñe i'kaju cuirena repau Pilato Jesuni etora chini jo'e i'kaasomū. “¿Ikure Jesure etomaneja'ñe chu'u? Cu'ache cho'omanesi'kua'mū iku”, chiniasomū.
²¹ Jā'aja'ñe i'kauna asa na'a rua cuiju i'kaasome repa.

—¡Kurususē'verona jē'jo nukojū'u jā'ure! ¡Kurususē'verona jē'jo nukojū'u jā'ure! —Jā'aja'ñe i'kaju cuiasome repa.

²² Cuiju jā'aja'ñe i'karena repau Pilato ka'chañoā i'kasi'kuta'ni jo'e i'kaasomū repanare pāi.

—¿Ëquere iku Jesús cu'ache cho'ou? Repau cu'ache cho'osi'ere asa masira chini sēnite'esi'kua'mū chu'u. Jā'ajekuna ikure vanisoche chū'uacu'amū. Ikure rupū suī'sueche'te chū'uja'mū chu'u. Suī'sue pi'nirena etoja'mū chu'u ikure —chiniasomū Pilato repanare.

²³ Jā'aja'ñe i'kauna asa na'a rua cuiju, “Kurususē'verona jē'jo nukojū'u repau'te”, chiniasome repa. Ruarepa cuiju i'kajuna repa chiche chū'uasomū repa. ²⁴ Repa sēñe cho'ora chiniasomū Pilato. ²⁵ Repa sēñe cho'ora chini chekure pāi chū'unani cuhekū cu'ache cho'okū pāi'u'te vanisosi'kūni etoasomū repa Pilato, pāi chēavū'e pa'isi'kure. Jesureta'ni sōtaopāire jo'kaasomū, repa pāi sēsi'e cho'oa'ju chini.

*Jesure kurususē'vero jē'josi'ere kua'mū
 (Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)*

26 Jo'kauna repana sōtaopāi Jesure chēa saasome. Sajū Simonre Cirene cheja cakure po'o raikuni chēa repau tātavana kurususē'vero tuo, “Mū'upi isē'vero kuāiū Jesús cho'jepi rajū'ū”, chinasome sōtaopāi repau'te.

27 Simonre chēa jo'e saijūna chekuna pāi jainuko Jesús cho'jepi tuhaasome umupāina'me romi. Tuhajū romi Jesure cho'ojachere cuasajū ota oniasome. 28 Oijūna Jesús repanare churi ña i'kaasomū.

—Jerusalén pa'ina romi, chu'ure oima'ñe meñe oijū'ū. Musanukonare ti'jñejañena'me musanukona chīiva'nare ti'jñejañere cuasajū oijū'ū. 29 Na'a pa'isirumuna musanukona chīire cu'ache ti'jñekuna ña ija'che i'kajanaa'me pāi: “Romi, chīi paava'na sumava'na pa'ime. Romi, chīi peonata'ni pojome”, chijanaa'me pāi. 30 Cu'ache ti'jñerumū katiñu chini aikūjñare ija'che i'kajanaa'me pāi: “Ñaña ta'pisōjū'ū chukuna'te”, chijanaa'me. 31 Chu'ure cu'ache cho'omanesi'kureta'ni pāi, “Cu'ache cho'osi'kua'mū mū'ū”, chini cu'ache cho'ome chu'ure. Jā'ata'ni pāi cu'ache cho'onare Diopi chū'ūna na'a rua cu'ache ti'jñeja'mū repanare —chinasomū Jesús.

32 Chekunare te'eka'chapanare cu'ache cho'osinare vanisōñu chini ja'me saasome repana. 33 Saijū aikūti Sijopujakūti chiikūtina tī'aasome repana. Tī'a repau'te Jesure ūcuakūtina kurususē'verona jē'jo nukoasome repana. Chekunare cu'ache cho'osinare ūcuaja'che kurususē'veroāna jē'jo nukoasome repana. Te'eu'te Jesús ūajū'tu cakā'kona

nukoasome. Chekuni Jesús kã'kojũtu cakã'kona nukoasome. ³⁴ Jẽ'jo nukorena Jesús i'kaasomũ.

—Ja'ku, ina chũ'ure cu'ache cho'oche jo'e cuasamanejũ'u. Repana cho'oche vesume ina — chiniasomũ repaũ.

Jã'a cho'oto repana sõtaopãi repaũ ju'isikãñare paañu chini catara'karuã mami tochasira'karuãpi chejana su'aasome, Jesús ju'isikãña paajauni jñaañu chini. ³⁵ Ũcuacheja pa'ina pãi Jesuni ñajũ nukajũ paniasome. Pãi chũ'unata'ni repauni ñajũ pãisojũ cu'ache i'kaasome.

—Chekunare jũ'iñe ãsesi'kuasomũ iku. Repaũ Cristo, pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios chẽa Raosi'ku pani ũcuajũ meñe jũ'iñe ãsea'ku — chiniasome repana.

³⁶ Sõtaopãi ũcuaja'che repauni pãisojũ uche cono ruara'kare, “Ũkujũ'u”, chiijũ ija'che i'kaasome:

³⁷ —Mũ'upi judiõpãi ũcuanukore chũ'uku pani jũ'iñe meñe ãsejũ'u —chiniasome repana.

³⁸ Kurususẽ'vero chã'tiro'te tochasiko'a suniasomũ, Iku JUDIOPãI CHũ'UKU'Mũ, chiiko'a.

³⁹ Cheku ũcuaja'che, cu'ache cho'osi'kupĩ ja'me jẽ'jocojñosi'ku Jesure cu'ache i'kaasomũ.

—¿Dios Raosi'ku'a'u mũ'u? Ũcuajũ pani jũ'iñe meñe ãseku chũkuna jũ'iñe ũcuaja'che ãsekaijũ'u —chiniasomũ repaũ.

⁴⁰ Chikuna cheku ũcuaja'che jẽ'jocojñosi'ku jã'aja'ñe i'kamanea'ku chini ija'che i'kaasomũ:

—¿Diore vajuchũma'ku mũ'u? Chotena cu'ache cho'ocojñome mai. ⁴¹ Maita'ni cu'ache cho'osinajejũ cu'ache cho'ocojñome. Mai

cu'ache cho'osi'e ro'ia'me ie. Ikuta'ni cu'ache cho'omanesi'kupi cu'ache cho'ocojñomũ — chiniasomũ repaũ. ⁴² Chini Jesure ija'che i'kaasomũ:— Jesús, mu'u pãĩ ùcuanukore chũ'urumũ cuasajũ'u chu'uva'ure —chiniasomũ repaũ'te.

⁴³ Chikuna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Iumucuse Dios pa'ichejana pãĩ rua pojojũ pa'ichejana sani chu'una'me pa'ija'mũ mu'u. Ûcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

Jesús jũ'isi'ere kũamũ

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Reparumũ nukarepaũ su'itona ñsũũ miañe ta'pisouna cheja si'acheja trejatũ'ka chijania-somũ. ⁴⁵ Ñsũũ miamaneasomũ. Ûcuachi'a Dios vu'e sa'navũ caruupũ kakasa'aro rueekãa ùcuate'ekãapi joorepapoji che'resoasomũ.

⁴⁶ Ûcuarumũ Jesús rua cuikũ ija'che i'kaasomũ:

—Ja'kũ, chu'u rekocho mu'uni ñsimũ chu'u — chiniasomũ repaũ. Chini Jesús jũnisoasomũ.

⁴⁷ Ûcuarumũ sõtaopãĩ cienrepanare chũ'ukũ ùcuachejare kueñe nukakũ repa cho'osi'ere ña Dioni pojokũ ija'che i'kaasomũ:

—Rua re'okũ pa'isi'kua'mũ jã'u. Ûcuarepaa'me —chiniasomũ repaũ.

⁴⁸ Jesure cho'ochete ñañũ chini raisina pãĩ ùcuanuko repaũ jũ'isi'ere ña repana ã'capũãna vaijũ oijũ repana vu'ñana co'iasome. ⁴⁹ Jesure ja'me pa'isina so'ore nukajũ repaũ'te cho'ochete

peore ñaasome. Romi ũcuaja'che Galilea che-
japi Jesure jovo ja'me raisina repau'te cho'oche
so'ore nukajɛ peore ñaasome.

Jesure tãsi'ere kɛamɛ

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ũcuarɛmɛ pãim rɛa re'okɛ, Judea cheja
cajoopo Arimatea cakɛ paniasomɛ. Repau mami
Josea'mɛ. Dios Raosi'kɛ chũ'ɔjarɛmɛ tĩ'añe'te
cha'akɛ paniasomɛ repau. Judíopã chũ'ɔnare
ja'me chũ'ɔasomɛ repau. Jã'ata'ni repau'te ja'me
chũ'ɔnapi Jesure vanisoche'te chũ'ɔto ja'me
chũ'ɔcuheasomɛ repau. ⁵² Jesuni jũ'isi'kɛni
sa tãra chini sani Pilatoni sēniasomɛ repau.
⁵³ Sēejani rani Jesure caso sábanakãapi reaa-
somɛ repau. Rea pi'ni sa aikũti caripana tētoche
ũhisicojena cuaa ũhaasomɛ repau, chuta'a
te'eũ'terejē'e jũ'isi'kɛre cuaa ũhamacojena.
⁵⁴ Pɛaumucuse tĩ'api'rakɛna peore care'vache
paniasomɛ repañare.

⁵⁵ Romi Galilea cheja Jesure ja'me raisina
Jesure cojena cuaa ũhañe ja'me tuha ñaasome.

⁵⁶ Ũhañe ñasinajejɛ repaña vɛ'ñana co'i
okoma'ña cheke ma'ña suiriche care'vaasome
repaña sa Jesuni jũ'isi'kɛni ro'vejɛ suiriñu chini.
Care'va pi'ni pɛaumucuse tĩ'aɛna pɛaasome
repaña romi, aperiɛmɛna Diopi pɛaumucuse
jo'kasi'ejekɛna.

24

Jesús vajɛraisi'ere kɛamɛ

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Romikorumu apeñatata repana care'vasi'e maña saju saniasome repana romi Jesure ũhasicojena. 2 Sani ñato catapu rua ujaru repacoje ta'pisi'pu kũñososi'pu paniasomu. 3 Kũñosi'pujekuna coje kaka ñato Pãi Ũcuanukore Paaku vaniso tãcojñosi'ku Jesús peosomu. 4 Peokuna ña kuku, "¿Je'se paaku ie?", chini cuasatona peosichejapi teana umupãi te'eka'chapana, rua ko'sijakãña ju'inapi repanare romi kueñe nukasome. 5 Peosichejapi pa'ijuna ña kukuso, meñe sime nukajuna ija'che i'kaasome:

—¿Je'se pa'ijuna musanukona vajuraisi'kuni pãi jũ'isina pa'ichejare ku'eche? 6 Icheja peomu repau. Vajuranicuhasi'kua'mu. Repau Galilea cheja pa'irumu kuasi'ere cuasajũ'u. Ija'che kuasi'kua'mu repau: 7 "Chu'ure Dios Raosi'kure chëa cu'ache cho'onani jo'kajanaa'me pãi, cu'ache cho'oa'ju chini. Jo'karena kurususë'verona jë'jo vëasõjanaa'me repana chu'ure. Vanisõcojñosi'kuta'ni choteumucujñana vajuraija'mu chu'u", chiisi'kua'mu Jesús —Jã'aja'ñe kuaasome repana.

8-9 Kuaarena asa Jesús kuasi'ere cuasa repacojepi eta Jesús neenare oncerepanani kuañu chini saniasome. Sani tí'a peore kuaasome repana romi. Ũcuachi'a chekunare Jesure chinare ũcuanukore kuaasome repana. 10 María Magdalenaa'mo, Juanaa'mo, Santiago puka'ko Maríaa'mo chekuna romi repanare ja'me saisina ũcuanuko kuaasome Jesús neenare, repau

saosinare. ¹¹ Kuaɣuna, “Rua tĩĩne kuame ina”, chiiɣu jachaasome repana.

¹² Pedrota'ni asa Jesure tāsichejana vu'vuasomu ñara chini. Vu'vu tĩ'a sime ñato coje sa'navu Jesure reasikãñachi'a ũniasomu. Kãñachi'a ũhiuna ña vu'ena co'iku, “¿Je'se paaku ie?”, chiiɣu cuasaasomu Pedro.

*Emaús vu'ejoopo saima'a Jesús peosichejapi ñosi'ere kamu
(Mr 16.12-13)*

¹³ Ũcuaumucusena Jesure chiina, te'eka'chapana Emaús vu'ejoopona saniasome. Jerusalén vu'ejoopoji Emaús vu'ejoopojatu'ka once kilómetros pa'iuasomu. ¹⁴ Emaús vu'ejoopona saiɣu reparumu cho'osi'ere cutuasome repana. ¹⁵ Sãĩnechi'a cutuɣu chu'o rua sēniasaju saiɣuna repanare Jesús rani tĩ'a ja'me saniasomu. ¹⁶ Ja'me saiku'teta'ni ña vesuasome repana. ¹⁷ Ña vesujuna repanare chu'o sēniasomu repau.

—¿Ëquere musanukona cutuɣu saiche? — chiniasomu Jesús repanare.

Jã'aja'ne i'kauna sumava'na canukaasome repana.

¹⁸ Canukasirumu te'eu Cleofaji i'kaasomu repau'te.

—Irumu Jerusalén vu'ejoopo pãi jainuko raisina pa'ime. Repana rani pa'ijɣu repajoopo iumucujña cho'osi'e ũcuanuko masime. ¿Mu'u vesuku? —chiniasomu repau'te.

¹⁹ Chikuna Jesús i'kaasomu.

—¿Je'se cho'ore? —chiniasomu.

Sēeuna i'kaasome repana.

—Jesús, Nazaret cakure cho'osi'ere i'kame chukuna. Dios chū'o kuakaiku pa'isi'kua'mu repau. Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoku Dios chū'o rua masi kuasi'kua'mu repau. Jā'aja'ñe cho'okuna Dios rua pojoasomu repau'te. Pāi ũcuaja'che rua pojosinaa'me repau'te. ²⁰ Jā'aja'ñe pa'ikuni judío phairipāi chū'unana'me maire chū'una, repau'te chēa sa chekunani jo'kasinaa'me, vanisōñe'te chū'ua'ju chini. Sa jo'karena repau'te kurususē'verona jē'jo nuko vēasōsinaa'me repana. ²¹ Ija'che cuasasinaa'me chukuna: “Iku Jesús maire Israelpāi Romapāi chēa paacojñonare tua paaja'mu”, chini cuasaju pa'isinaa'me chukuna. Jā'ata'ni irumu repauji chuenisōuna tāsī'e choteumucujñaa'me. ²²⁻²³ Chukuna'te ja'me pa'ina romi iapeñatato repau'te tāsicheja sani ñaasome. Sani kaka ñato tācojñosi'ku Jesús peoasomu. Peokuna rani ija'che kuasinaa'me repana chukuna'te: “Angeles peosichejapi rani pa'ijuna ñasinaa'me chukuna. Rani, 'Jesús vajaranicuhasi'kua'mu', chiisinaa'me ángeles chukuna'te”, chiisinaa'me repana romi. Romipi jā'aja'ñe ra kuajuna asa kukusinaa'me chukuna. ²⁴ Kuarena asa chukuna'te ja'me pa'ina repacoje sani ñato romi kuasi'e ũcuarepa paniasomu. Tācojñosi'ku Jesús peoasomu —chinasome repana Jesure Emaús vū'ejoopo saina.

²⁵ Jā'aja'ñe kuarena asa i'kaasomu repau.

—Dios chū'o kuasina tocha jo'kasi'e masime musanukona. Jā'ata'ni rūhiñe cuasamanajeju repana tocha jo'kasi'e masi cuasama'me

musanukona. ²⁶ Aperumũ Dios chu'o kuasina Cristo'te ti'ñejañere kuajũ ija'che tocha jo'kaasome:

Pãĩ ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku
pãĩ cu'anani cu'ache cho'ocojñosi'kuta'ni
na'a pa'isirumũ pãĩ ũcuanukore
chũ'uja'mũ,

chiimũ repana tocha jo'kasi'e —chiniasomũ
Jesús repanare.

²⁷ Repanapi repaũ pa'iche'te na'a rua masia'ju chini, repaũ pa'ijachere kuara chini Moisés tocha jo'kasi'ena'me aperumũ Dios chu'o kuasina repaũ pa'ijachere kuañũ chini tocha jo'kasi'e peore masi kuaasomũ repaũ. ²⁸ Kuaku saiũ repana saijooona tí'ajuna Jesús canukama'ku ñoñe saniasomũ. ²⁹ Canukama'ñe ñoñe saiuna saimanea'ku chini repaũ'te rua i'kaasome repana.

—Na'isõsi'ea'me ie. Saimairo chukunana'me canukajũ'ũ —chiniasome repana repaũ'te.

Chijuna ũcuana vã'ena kaka canukaasomũ repaũ.

³⁰ Canuka pa'iu ũcuanana'me mesako'are ñu'iu pãpu mini Dioni, "Re'orepamũ", chini tu'se ĩsiasomũ repaũ. ³¹ Tu'se ĩsiuna repaũ'te ñavesusina ña masiasome repana. Ña masirena ũcuachejapi teana peasomũ repaũ. ³² Peokuna sãĩñechi'a i'kaasome repana.

—Ma'a rairumũ repaũji Dios chu'o tocha jo'kasi'ere masi kuakuna asa pojõjũ raisinaa'me mai —chiniasome repana.

³³ Ũcuarumũ ñu'isinapi vuni Jerusalenna co'i repaũ neenare oncerepanana'me repanare ja'me

chi'i pa'inani ñaasome repana. ³⁴ Co'irena ija'che i'kaasome chi'isina:

—Maire Paaku vajuraisi'e ũcuarepaasomu. Simonni peosichejapi rani ñoasomu —chiniasome repana.

³⁵ Chitena Emaús ma'a saisina ũcuaja'che Jesure ñasi'ere kuaasome. “Chukuna'te ũcuaja'che peosichejapi rani pa'isi'kua'mu repau. Jã'ata'ni repau'te ñavesusina repauji chukunani pãpũ'te mini tũ'se ĩsiãna ña masisinaa'me chukuna”, chiniasome repana.

Jesús repau neenare peosichejapi ñosi'ere kua'mu

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Repanare chuta'a ũcuare cutunani Jesús repana chenevuna peosichejapi rani nukaku ija'che i'kaasomu:

—Re'oja'che pa'ijũ'u musanukona — chiniasomu Jesús repanare.

³⁷ Nukakuna ña, “Jũ'isi'kupi iku reko raimu”, chini cuasaju rua kukuasome repana.

³⁸ Kukujana i'kaasomu repau.

—¿Je'se pa'iana musanukona kukuche? ¿Je'se pa'iana musanukona chu'u vajuraisi'e jachache?

³⁹ Chu'ua'mu. Ñajũ'u chu'u jũjñana'me cũ'a. Chẽse ña masijũ'u chu'ure. Jũ'isi'ku rekocho ca'nivũjẽ'e peomu. Chu'uta'ni ca'nivuna'me tara paamu. Ñame musanukona chu'u paache — chiniasomu Jesús repanare.

⁴⁰ Chini repanare jũjñana'me cũ'a ñoasomu repau. ⁴¹ Ñokuna ña pojonata'ni repau'te jachaa-some repana. “¿Iku chu'o ũcuarepare i'kaku?”,

chini cuasaasome repana. Jã'aja'ñe cuasajuna i'kaasomu repau.

—¿Musanukona icheja ãiñe peoche? —
chinasomu repau.

⁴² Chikuna repau'te chiacha va'imaka posi-
makare ñiasome repana. ⁴³ Ñisirena koo, repana
ñaju'te ñiasomu repau. ⁴⁴ Ñani pi'ni ija'che
i'kaasomu repau:

—Aperumu musanukonare ja'me pa'irumu
ija'che kuasi'kuamũ chu'u: “Moisés tocha
jo'kasi'ena'me Dios chu'o kuasina tocha
jo'kasi'ena'me Salmophuro tocha jo'kasi'e
chu'u cho'ocojñojañere kuamũ. Repana
tocha jo'kasi'epi ti'jñeja'mũ chu'ure”,
chiisi'kuamũ chu'u musanukonare. Ũcuapi
ti'jñecuhasi'kuamũ chu'ure —chinasomu Jesús
repanare.

⁴⁵ Dios chu'o tocha jo'kasi'ere repapani
asavesujuna repana rekoñoña asamasiche
cho'oasomu Jesús repanare, asamasia'ju chini.

⁴⁶ Asamasiche cho'o ija'che i'kaasomu repau:

—Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che
kuamũ:

Cristo'te, Dios Raosi'kure jũ'iñe pa'ija'mũ.

Jũnisõuna tãcojñosi'kuta'ni choteumucujñana
vajurajia'mũ repau.

⁴⁷ Repau vajuraisirumu repau neena,
“Cristoji maire cho'okaija'mũ”, chini cuasaju
Dios chu'o pãire ija'che chu'vajanaa'me:

“Musanukona cu'ache cho'oche ũhasõ re'oja'che
pa'ijũ'u.

Jã'aja'ñe cho'oto Dios musanukona cu'ache
cho'osi'e tãnosõja'mũ.

Tunosõsi'e jo'e cuasamaneja'mu Repau", chii-janaa'me.

Charo Jerusalén vu'ejoopo canani chu'vajanaa'me repana.

Jã'achejapi si'achejñaruã sani ku'iju chu'vajanaa'me repana,

chiimu repana tocha jo'kasi'e. ⁴⁸ Jã'ajekuna musanukona ñasi'ere chekunani kuaju pa'ijũ'u.

⁴⁹ Dios Rekocho chu'u Ja'ku aperumu saoja'mu chiisirekocho'te raoja'mu chu'u musanukonare.

Saima'ñe Jerusalén vu'ejoopo'te pa'iju cha'ajũ'u musanukona, Dios Repau Rekocho peore Masirekocho raochetu'ka.

Repau Rekochoji cho'okaiuna na'a ruã masijanaa'me musanukona —chiniasomu Jesús repau neenare.

Jesús cunaumu muisi'ere kumtu
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ I'ka pi'ni Jesús repau neenare Betania vu'ejoopona saasomu. Sa tĩ'a repau jũjña muñe ruhika'java pe'che nukaku,

"Diopi musanukonare re'oja'che cho'okaau", chiniasomu repau. ⁵¹ Jã'aja'ñe i'ka repanare jo'ka Diopi muakuna cunaumuna munisoasomu repau.

⁵² Munisouna ro're ñu'iju, "Ruã re'okũ'mu repau", chiiju cuasaju pojoasome repana repau'te.

Ro're ñu'isinapi vuni ruã pojoju Jerusalén vu'ejoopona co'iasome repana.

⁵³ Co'i pa'iju Dios vu'e si'arumu mua Dioni pojoju paniasome repana, "Ruã re'okũ'mu mu'u", chiiju.

Dios Chu'o Kuaphuro
Koreguaje: Dios Chu'o Kuaphuro New Testament
copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Koreguaje

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
87a345ac-83c6-51ad-8750-17a703f38bcc